

TAMPEREEN YLIOPISTO  
Oikeustieteiden laitos

---

Annamaria Voutilainen

**OSINKOJEN LÄHDEVEROTUS  
EY-OIKEUDEN NÄKÖKULMASTA**

---

Pro gradu –tutkielma  
Vero-oikeus  
Tampere 2006

Tampereen yliopisto

Oikeustieteiden laitos

VOUTILAINEN, ANNAMARIA: Osinkojen lähdeverotus EY-oikeuden näkökulmasta

Pro gradu –tutkielma XI + 75 sivua

Vero-oikeus

Joulukuu 2006

---

Tutkimuksessa käsitellään osinkojen lähdeverotusta EY-oikeuden näkökulmasta. Rajoitetusti verovelvollisten saamista osingoista kannetaan yleensä lähdevero EU:n jäsenvaltioissa. Myös Suomessa rajoitetusti verovelvollisen osinko on aina täysimääräisesti veronalainen, vaikka vastaava osinko voi olla Suomessa yleisesti verovelvolliselle joko osittain tai kokonaan verovapaa. Rajoitetusti verovelvolliseen kohdistuva epäedullisempi kohtelu osinkoverotuksessa on ongelmallinen EY-oikeuden syrjäntäkieltojen ja vapausoikeuksien rajoittamisen näkökulmasta.

Tutkimuksen aihe nousi ajankohtaiseksi etenkin EFTA-tuomioistuimen vuonna 2004 asiassa E-1/04, Fokus Bank antaman päätöksen myötä, jossa tuomioistuin katsoi rajoitetusti verovelvollisen olevan samanlaisessa asemassa osinkoverotuksessa yleisesti verovelvollisen kanssa. Tämän vuoksi rajoitetusti verovelvollisen epäedullisempi kohtelu yleisesti verovelvolliseen nähden oli kiellettyä. EY-tuomioistuin ei ole vielä antanut asiaan ennakkoratkaisua. Tuomioistuimessa ovat kuitenkin vireillä asiaa koskevat tapaukset C-170/05, Denkavit ja C-379/05, Amurta S.G.P.S., joita käsitellään tässä tutkimuksessa.

Tutkielmassa käytettävän oikeusdogmaattisen tarkastelun lähtökohtana on selvittää osinkojen lähdeverotusta koskevien oikeussäännösten sisältö tulkinnan kautta. Tutkin, millä tavalla rajoitetusti verovelvollisen saamia osinkoja tulisi verottaa EY-oikeuden normien mukaan. Primäärioikeudesta olennaiseen asemaan nousevat pääomien vapaata liikkuvuutta koskeva 56 artikla sekä vapaata sijoittautumisoikeutta koskeva 43 artikla. Perustamissopimuksen artiklojen lisäksi tulkinnassa korostuu EY-tuomioistuimen oikeuskäytäntö. Tulkinnan tulosta verrataan voimassa olevien säännösten sisältöön sen selvittämiseksi, vastaako Suomen osinkojen lähdeverotus EY-oikeuden vaatimuksia.

# Sisällysluettelo

<b>SISÄLLYSLUETTELO</b> .....	<b>I</b>
<b>KUVAT</b> .....	<b>IV</b>
<b>LÄHTEET</b> .....	<b>V</b>
<b>OIKEUSTAPAUKSET</b> .....	<b>IX</b>
<b>LYHENTEET</b> .....	<b>XI</b>
<b>1. JOHDANTO</b> .....	<b>1</b>
1.1. TUTKIMUKSEN TAUSTA .....	1
1.2. TUTKIMUSONGELMAT JA TUTKIMUSMETODI.....	2
1.3. TUTKIMUKSEN RAJAUS.....	3
1.4. TUTKIMUKSEN RAKENNE.....	4
<b>2. OSINKOJEN LÄHDEVEROTUS SUOMESSA</b> .....	<b>6</b>
2.1. SUOMALAISTEN OSAKKEIDEN ULKOMAALAISOMISTUS.....	6
2.2. RAJOITETUSTI VEROVELVOLLISEN VEROTUKSEN LÄHTÖKOHDAT .....	8
2.3. RAJOITETUSTI VEROVELVOLLISEN OSINKOTULON VEROTUS.....	10
2.3.1. Yritys- ja pääomaverouudistuksen vaikutukset.....	10
2.3.2. Osinkojen lähdeverotuksen peruslähtökohdat.....	11
2.3.3. Suorasijoitusosingot.....	12
2.3.4. Portfolio-osingot.....	14
2.3.4.1. Lähtökohtana veronalaisuus.....	14
2.3.4.2. Hallintarekisteröidyille osakkeille maksettavat osingot.....	14
<b>3. EY-OIKEUS JA VÄLITÖN VEROTUS</b> .....	<b>16</b>
3.1. EUROOPAN UNIONIN OIKEUSJÄRJESTYS.....	16
3.1.1. Ylikansallinen oikeusjärjestys.....	16
3.1.2. EY-tuomioistuimen oikeuskäytäntö.....	16
3.2. EY-OIKEUDEN VAIKUTUS KANSALLISEEN VERO-OIKEUTEEN .....	19
3.3. SISÄMARKKINOIDEN VAPAUSOIKEUDET .....	20
3.3.1. Perusvapauksien asema EY-oikeudessa.....	20
3.3.2. Vapaa sijoittautumisoikeus.....	21
3.3.3. Pääomien vapaa liikkuvuus.....	22

3.4. EUROOPPAOIKEUDELLINEN SYRJINTÄSUOJA.....	24
3.4.1. <i>Syrjintäsuojan ulottuvuus</i> .....	24
3.4.2. <i>Oikeuttamisperusteet välittömässä verotuksessa</i> .....	26
3.4.2.1. Suora syrjintä .....	26
3.4.2.2. Epäsuora syrjintä ja rajoittavat säännökset.....	26
<b>4. OSINKOJEN LÄHDEVEROTUS JA EY-OIKEUS.....</b>	<b>31</b>
4.1. MUUTOSPAINHEET OSINKOVEROTUKSESSA .....	31
4.1.1. <i>Yleisesti verovelvollisen osinkoverotus</i> .....	31
4.1.2. <i>Rajoitetusti verovelvollisen osinkoverotus</i> .....	31
4.1.3. <i>Fokus Bank –tapaus</i> .....	33
4.1.3.1. Tapauksen esittely .....	33
4.1.3.2. Tapauksen merkitys EY-oikeuden kannalta .....	38
4.2. DENKAVIT-TAPAUS .....	39
4.2.1. <i>Tapauksen esittely</i> .....	39
4.2.2. <i>Julkisiamiehen ratkaisuehdotus</i> .....	41
4.2.3. <i>Tapauksen arviointia</i> .....	46
4.2.3.1. Arvioinnin lähtökohdat.....	46
4.2.3.2. Perustamissopimuksen turvaamat vapausoikeudet .....	47
4.2.3.3. Syrjintä vai perusvapauksien rajoittaminen.....	47
4.2.3.3.1. Soveltuvien artiklojen punninta.....	47
4.2.3.3.2. Kysymys yleisesti verovelvollisen ja rajoitetusti verovelvollisen tilanteiden samanlaisuudesta .....	49
4.2.3.4. Mahdolliset oikeuttamisperusteet.....	53
4.2.3.5. Verosopimuksen vaikutus.....	54
4.3. AMURTA S.G.P.S. –TAPAUS .....	55
4.3.1. <i>Tapauksen esittely</i> .....	55
4.3.2. <i>Tapauksen arviointia</i> .....	56
4.3.2.1. Perustamissopimuksen turvaamat vapausoikeudet .....	56
4.3.2.2. Syrjintä vai perusvapauksien rajoittaminen .....	57
4.3.2.3. Mahdolliset oikeuttamisperusteet.....	57

<b>5. SUOMESTA MAKSETTAVIEN OSINKOJEN LÄHDEVEROTUS EY-OIKEUDEN KANNALTA.....</b>	<b>59</b>
5.1. ARVIOINNIN LÄHTÖKOHDAT.....	59
5.2. OSINKOJEN LÄHDEVEROTUS EY 56 ARTIKLAN NÄKÖKULMASTA.....	60
5.2.1. <i>Jäsenvaltioiden väliset osingot</i> .....	60
5.2.1.1. Juridiset henkilöt .....	60
5.2.1.2. Luonnolliset henkilöt.....	64
5.2.1.3. Bruttoperusteinen verotus.....	65
5.2.2. <i>Kolmansiin maihin maksettavat osingot</i> .....	67
5.2.3. <i>Yhtiöveron hyvityksen myöntäminen rajoitetusti verovelvolliselle</i> .....	70
<b>6. JOHTOPÄÄTÖKSET.....</b>	<b>73</b>

## **Kuvat**

**Kuva 1**, Omistuksen rakenteen kehittyminen Suomessa s. 6

**Kuva 2**, Omistussuhteet Denkavit-tapauksessa s. 39

## Lähteet

- Aarnio 1978 Aarnio, Aulis: Mitä lainoppi on? Tammi, 1978.
- Baranger 2005 Baranger, Séverine: Preliminary Ruling Requested from the ECJ on the Compatibility of French Taxation on outbound Dividends with the Freedom of establishment. *European taxation* 7/2005, s. 304–307.
- Dahlberg 2006 Dahlberg, Mattias: The European Court of Justice and direct taxation: a recent change of direction? 2006.  
<http://www.snee.org/filer/papers/328.pdf>. 12.12.2006.
- Deloitte 2006 Deloitte: World Tax Advisor. July/August 2006, s. 16–17.  
[http://www.deloitte.com/dtt/cda/doc/content/dtt\\_tax\\_wta\\_July\\_Aug\\_06.pdf](http://www.deloitte.com/dtt/cda/doc/content/dtt_tax_wta_July_Aug_06.pdf). 11.12.2006.
- Eerola ym. 2000 Eerola, Risto – Mylly, Tuomas – Saarinen, Päivi: EU-oikeuden perusteet. Toinen, uudistettu painos. Tampereen yliopisto, Julkisoikeuden laitos, 2000.
- EFTA 2006 EFTA: This is EFTA. 2006.  
[http://secretariat.efta.int/Web/Publications/this\\_is\\_EFTA/note/This\\_is\\_EFTA\\_2006.pdf](http://secretariat.efta.int/Web/Publications/this_is_EFTA/note/This_is_EFTA_2006.pdf). 11.12.2006.
- Ernst & Young 2005a Ernst & Young: European Case Creates New Opportunities to Claim Refund of Dividend Withholding Tax in Various European Countries. EU Competency Group Alert 12/2005.  
[http://www.ey.com/global/download.nsf/Belgium\\_E/EUCGAApril2005\\_Alert12/\\$file/EUCGAApril2005\\_Alert12.pdf](http://www.ey.com/global/download.nsf/Belgium_E/EUCGAApril2005_Alert12/$file/EUCGAApril2005_Alert12.pdf). 11.12.2006.
- Ernst & Young 2005b Ernst & Young: Worldwide Corporate Tax Guide 2005.  
[http://www.ey.com/global/download.nsf/Ireland/WorldWideCorporateTaxGuide/\\$file/WW\\_Corporate\\_Tax\\_guide\\_2005\\_.pdf](http://www.ey.com/global/download.nsf/Ireland/WorldWideCorporateTaxGuide/$file/WW_Corporate_Tax_guide_2005_.pdf). 13.12.2006.
- Ernst & Young 2005c Ernst & Young: EU-oikeuden vaikutukset verotukseen. 2005.  
[http://www.ey.com/global/download.nsf/Finland/Kansainvalinen\\_verotus/\\$file/eu%20oikeuden%20vaikutukset%20verotukseen.pdf](http://www.ey.com/global/download.nsf/Finland/Kansainvalinen_verotus/$file/eu%20oikeuden%20vaikutukset%20verotukseen.pdf). 16.12.2006.
- Ernst & Young 2006 Ernst & Young: ECJ Oral Hearing – Denkavit International and Denkavit France – Withholding tax on Dividends (C-170/05). EU Competency Group Alert 28/2006.  
[http://www.ey.com/global/download.nsf/Belgium\\_E/EUGCJan\\_Alert28/\\$file/EUGCJan\\_Alert28.pdf](http://www.ey.com/global/download.nsf/Belgium_E/EUGCJan_Alert28/$file/EUGCJan_Alert28.pdf). 11.12.2006.
- EY-tuomioistuin EY-tuomioistuimen internetsivut. <http://curia.europa.eu>.
- EY-tuomioistuin 2005 Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen vuosikertomus 2005, s. 197–222.  
<http://curia.europa.eu/fi/instit/presentationfr/rapport/stat/st05cr.pdf>. 11.12.2006.
- FISCO 2005a Fiscal Compliance Experts’ Group: 2<sup>nd</sup> meeting. 15.6.2005.  
[http://ec.europa.eu/internal\\_market/financial-markets/docs/compliance/meetings/2005-06-report\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/internal_market/financial-markets/docs/compliance/meetings/2005-06-report_en.pdf). 11.12.2006.

- FISCO 2005b Fiscal Compliance Experts' Group: 3<sup>rd</sup> meeting, 22.9.2005.  
[http://ec.europa.eu/internal\\_market/financial-markets/docs/compliance/meetings/2005-09-report\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/internal_market/financial-markets/docs/compliance/meetings/2005-09-report_en.pdf).  
 11.12.2006.
- HE 92/2004 Hallituksen esitys Eduskunnalle yritys- ja pääomaverouudistukseksi.  
 HE 118/2005 Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain sekä verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 9 §:n muuttamisesta.
- Helminen 2005 Helminen, Marjaana: Kansainvälinen tuloverotus. WSOY, 2005.  
 International Tax Review  
 International Tax Review:n internetsivut.  
<http://www.internationaltaxreview.com>.
- Joutsi – Liede 2005 Joutsi, Antero – Liede, Hannele: Osinkojen lähdeverotus Suomessa Eurooppa-oikeuden näkökulmasta. Tilintarkastus-Revision 6/2005, s. 93–97.
- Juusela 1998 Juusela, Janne: Kansainväliset sijoitukset ja verotuksen tehokkuus. Kauppakaari, 1998.
- Juusela 2004 Juusela, Janne: Osinkojen ja osakeluovutusten verotus. Talentum, 2004.
- Kellas 2005a Kellas, Sebastian: Osinkoihin ja lähdeverotukseen liittyvät verojärjestelmät muutospaineessa. KPMG Tax view 1/2005, s. 8–9.  
<http://www.kpmg.fi/Binary.aspx?Section=166&Item=1894>.  
 13.12.2006.
- Kellas 2005b Kellas, Sebastian: Lähdeveron periminen hallintarekisteröidylle osakkeelle maksettavasta osingosta. KPMG Tax view 4/2005, s. 16–17. <http://www.kpmg.fi/Binary.aspx?Section=1492&Item=2478>.  
 13.12.2006.
- KOM(2003) 810 Komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle: Yksityishenkilöiden osinkoverotus sisämarkkinoilla. KOM(2003) 810 lopullinen.  
[http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/fi/com/2003/com2003\\_0810fi01.pdf](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/fi/com/2003/com2003_0810fi01.pdf).  
 14.12.2006.
- Kontkanen 2005 Kontkanen, Erkki: Osakkeiden hallintarekisteröinti – osa tehokkaita arvopaperimarkkinoita. Pankkikatsaus 4/2005, s. 8–9.  
<http://www.pankkiyhdistys.fi/sisalto/upload/pdf/pk405.pdf>.  
 14.12.2006.
- Larking 2005 Larking, Barry: Fokus Bank: the end of withholding tax as we know it? EC Tax Review 2005/2, s. 69–77.
- Liebman – Rousselle 2005 Liebman, Howard M. – Rousselle, Oliver: Discriminatory Treatment of Dividends in The European Union: Is the End Near? Tax Notes International 11.7.2005, s. 143–150.
- Loyens & Loeff Loyens & Loeffin internetsivut. <http://www.loyensloeff.com>.



- Mäenpää 2001  
OMX Mäenpää, Olli: Eurooppalainen hallinto-oikeus. Kauppakaari, 2001.  
OMX:n internetsivut.  
<http://omxgroup.com/nordicexchange>.
- Penttilä 2005 Penttilä, Seppo: Ajankohtaista EY-tuomioistuimen oikeuskäytännöstä. Esitelmä Keskuskauppakamarin Suuressa veropäivässä 28.9.2005.
- Penttilä 2006 Penttilä, Seppo: Ajankohtaista Eurooppavero-oikeutta. Esitelmä Vero-opintopäivillä 24.10.2006.
- Penttilä ym. 2006 Penttilä, Seppo – Mattila, Pauli K – Ranta-Lassila, Hannele: Suomen konserniavustusjärjestelmä – EY-oikeuden vaatimukset täyttävä vai ei? Verotus 4/2005, s. 355–372.
- Pistone 2006 Pistone, Pasquale: The Impact of European Law on the Relations with Third Countries in the Field of Direct Taxation. Intertax 5/2006, s. 234–244.
- Puttonen 2004 Puttonen, Vesa: Onko omistamisella väliä? 2004.  
[http://www.porssisaatio.fi/files/972-onko\\_omistamisella\\_valia3.pdf](http://www.porssisaatio.fi/files/972-onko_omistamisella_valia3.pdf).  
10.12.2006.
- PwC PwC:n internetsivut. <http://www.pwc.com>.
- Raitio 2005 Raitio, Juha: Johdatus Euroopan integraation historiaan ja eurooppaoikeuteen. Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisut, 2005.
- Schwarze ym. 1999 Schwarze, Jürgen – Laakso, Seppo – Kuuttiniemi, Kirsi: Eurooppalaisen hallinto-oikeuden keskeiset periaatteet. Valtiovarainministeriö, 1999.
- Suomen Pankki Suomen Pankin internetsivut. <http://www.bof.fi>.
- Suomen Pankki 2005 Suomen Pankki: Arvopaperisijoitukset Suomen maksutaseessa 2005 – tilastotiedote 29.6.2006.  
[http://www.bof.fi/fin/5\\_tilastot/5.2\\_Tilastojulkaisut/index.stm](http://www.bof.fi/fin/5_tilastot/5.2_Tilastojulkaisut/index.stm).  
10.12.2006.
- Tekes Tekesin internetsivut. <http://www.tekes.fi>.
- Terra – Wattel 2001 Terra, Ben – Wattel, Peter: European Tax Law. Third edition. Kluwer Law International, 2001.
- Vapaavuori 1991 Vapaavuori, Ahti: Suomeen suuntautuvien portfoliosijoitusten verokohtelu. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja A-sarja N:o 186, 1991.
- Vapaavuori 2003 Vapaavuori, Ahti: Eurooppaoikeus ja kansainvälinen verotus. Talentum, 2003.
- VATT 2006 Valtion taloudellinen tutkimuskeskus: Finnish economy structural indicators 2006.  
[http://en.vatt.fi/file/vatt\\_publication\\_pdf/finnisheconomy2006.pdf](http://en.vatt.fi/file/vatt_publication_pdf/finnisheconomy2006.pdf).  
10.12.2006.
- Zimmer 2004 Zimmer, Frederik: EFTA Court Strikes Down Norwegian Withholding Tax on Dividends. Tax Notes International 6.12.2004, s. 840–843.

Äimä 2003

Äimä, Kristiina: EY-oikeuden vaikutukset välittömään verotukseen. Talentum, 2003.

Äimä 2006

Äimä, Kristiina: Ajankohtaista eurooppaoikeutta – pääomien vapaa liikkuvuus ja kolmannet valtiot tuloverotuksessa. Defensor Legis N:o 4/2006, s. 737–746.

## Oikeustapaukset

### *Euroopan yhteisöjen tuomioistuin*

C-26/62, Van Gend en Loos, kok. 1963, s. 1	16
C-6/64, Costa v. ENEL, kok. 1964, s. 1141	19
C-2/74, Reyners, kok. 1974, s. 631	47
C-43/75, Defrenne, kok. 1976, s. 455	18
C-270/83, komissio v. Ranska, kok. 1986, s. 273	1, 29, 51, 54, 55
C-204/90, Bachmann, kok. 1992, s. I-249	26, 27
C-279/93, Schumacker, kok. 1995, s. I-225	20, 36, 49, 50, 60
C-107/94, Asscher, kok. 1996, s. I-3089	50
C-250/95, Futura, Singer, kok. 1997, s. I-2471	28, 29
C-336/96, Gilly, kok. 1998, s. I-2793	44, 54
C-307/97, Saint-Gobain, kok. 1999, s. I-6161	37
C-311/97, Royal Bank of Scotland, kok. 1999, s. I-2651	47, 50, 51
C-35/98, Verkooijen, kok. 2000, s. I-4071	31, 37, 53, 57
C-436/00, X ja Y, kok. 2002, s. I-10829	28
C-9/02, Hughes de Lasteyrie du Saillant, kok. 2004, s. I-2409	52, 53
C-315/02, Lenz, kok. 2004, s. I-7063	1, 31, 36, 67
C-319/02, Manninen, kok. 2004, s. I-7477	1, 31, 52, 53, 67
C-169/03, Wallentin, kok. 2004, s. I-6443	66, 67
C-376/03, D, kok. 2005, s. I-5821	44, 54, 55
C-446/03, Marks & Spencer, kok. 2005, s. I-10837	27, 28, 29, 30, 48, 50, 51
C-196/04, Cadbury Schweppes	28, 30
C-265/04, Bouanich, kok. 2006, s. I-923	45, 52, 55, 57
C-292/04, Meilicke	19, 74
C-374/04, Test Claimants in Class IV of the ACT Group Litigation	42, 48, 70, 71, 72
C-470/04, N	29
C-520/04, Turpeinen	9
C-101/05, Skatteverket vs. A	68
C-102/05, Skatteverket vs. A ja B	68
C-157/05, Holböck	68
C-170/05, Denkavit	2, 3, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 57, 58, 59, 60, 67, 69, 72, 73, 74
C-379/05, Amurta S.G.P.S.	2, 3, 55, 56, 57, 59

*EFTA-tuomioistuin*

E-1/04, Fokus Bank, marraskuun 23. päivänä 2004

2, 32, 33, 34, 35, 36,  
37, 38, 39, 48, 49, 50,  
52, 53, 56, 71, 73

*High Court of Den Bosch*

03/01980, syyskuun 9. päivänä 2005

32

*Keskusverolautakunta*

KVL 2/2006

59

## Lyhenteet

CGI	Code général des impôts
EFRP	European Federation for Retirement Provision
EFTA	European Free Trade Association
ETA	Euroopan talousalue
EU	Euroopan unioni
EVL	laki elinkeinotulon verottamisesta, 24.6.1968/360
EY	Euroopan yhteisö
EYVL	Euroopan yhteisöjen virallinen lehti
FISCO	Fiscal Compliance Experts' Group
HE	hallituksen esitys
Kok.	Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeustapauskokoelma
KOM	komission asiakirja
KVL	keskusverolautakunta
LähdeVL	laki rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta, 11.8.1978/627
PwC	PricewaterhouseCoopers
TVL	tuloverolaki, 30.12.1992/1535
VATT	Valtion taloudellinen tutkimuskeskus
VML	laki verotusmenettelystä, 18.12.1995/1558

# 1. Johdanto

## 1.1. Tutkimuksen tausta

Suomen liittyminen Euroopan unioniin vuonna 1995 toi mukanaan Suomen oikeusjärjestykseen uuden ulottuvuuden, eurooppaoikeuden. Siltä osin kuin EY-oikeuden normit koskevat verotusta, puhutaan eurooppavero-oikeudesta tai EY-vero-oikeudesta.<sup>1</sup> Välittömän verotuksen alalla positiivinen integraatio eli jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen harmonisointi yhteisön toimielimien antamien direktiivien ja asetusten kautta, on jäänyt vaatimattomaksi. Integraatiokehitys onkin tapahtunut ensisijaisesti EY-tuomioistuimen antaman oikeuskäytännön kautta (negatiivinen integraatio).<sup>2</sup>

EY:n perustamissopimusta laadittaessa pitkälle menevää harmonisointia pidettiin välttämättömänä välillisen verotuksen kohdalla. Sen sijaan perustamissopimus ei sisällä juurikaan kohtia, jotka nimenomaisesti koskevat välitöntä verotusta.<sup>3</sup> Asia, jota kenties ei 1950-luvulla pidetty olennaisena, on nykypäivänä merkittävä. Monien muiden perusvapauksia rajoittavien tekijöiden poistuttua, välittömästä verotuksesta on muodostunut yksi merkittävimmistä esteistä täysin toimivien sisämarkkinoiden muotoutumisessa.

Osinkoverotusta koskien on käsitelty merkittävä määrä tapauksia EY-tuomioistuimessa. Myös EY-tuomioistuimen ensimmäinen tuloverotusta koskeva ratkaisu asiassa **Avoir Fiscal**<sup>4</sup> vuonna 1986 koski osinkoverotusta. Osinkoverotuksen merkittävyys välittömän verotuksen osa-alueena on luonnollista. Pääomaliikkeiden vapauttaminen on saanut sijoittajat etsimään tuottavia sijoituskohteita muista jäsenvaltioista.

Viime vuosina Euroopan unionin jäsenvaltioiden osinkoverojärjestelmät ovat kokeneet suuria muutoksia. EY-tuomioistuimen vuonna 2004 antamat ratkaisut asioissa **C-319/02, Manninen** ja **C-315/02, Lenz** vaikuttivat merkittävästi yleisesti verovelvollisen osinkoverotukseen<sup>5</sup>. Näissä tapauksissa EY-tuomioistuin katsoi, että pääomien vapaan liikkuvuuden vastaista on verottaa yleisesti verovelvollisen toisesta jäsenvaltiosta saamia osinkoja korkeammalla veroprosentilla tai muuten ankarammalla tavalla kuin kotimaisia osinkoja. EY-tuomioistuimen

---

<sup>1</sup> Helminen 2005, s. 26.

<sup>2</sup> Vapaavuori 2003, s. 4.

<sup>3</sup> Vapaavuori 2003, s. 2.

<sup>4</sup> Asia **C-270/83, komissio v. Ranska**.

<sup>5</sup> Liebman – Rousselle 2005, s. 143.

omaksuma kanta pakotti jäsenvaltiot, Suomi mukaan lukien, muuttamaan osinkoverotustaan vastaamaan eurooppaoikeuden vaatimuksia.

Yleisesti verovelvollisen osinkoverotukseen kohdistuneiden muutosten jälkeen huomion kohteeksi on noussut myös rajoitetusti verovelvollisen saamiin osinkoihin kohdistuva lähdeverotus. Kansainvälisen vero-oikeuden yleisesti hyväksyttynä lähtökohtana on ollut näkemys, että yleisesti verovelvollinen ja rajoitetusti verovelvollinen eivät ole samanlaisessa asemassa verotuksessa, jonka vuoksi heitä saadaan myös kohdella verotuksessa eri tavoin. EU:n jäsenvaltioiden osinkoverojärjestelmille onkin tyypillistä, että yleisesti verovelvollisen ja rajoitetusti verovelvollisen saamia osinkoja verotetaan eri tavalla.

Tämän lähtökohdan asetti kyseenalaiseksi EFTA-tuomioistuimen asiassa **E-1/04, Fokus Bank** antama päätös, jossa tuomioistuin katsoi, että yleisesti verovelvollinen ja rajoitetusti verovelvollinen olivat samanlaisessa asemassa osinkoverotuksessa, jonka vuoksi rajoitetusti verovelvollista ei saanut kohdella verotuksessa epäedullisemmin kuin yleisesti verovelvollista. Osinkojen lähdeverotusta koskien on vireillä EY-tuomioistuimessa tapaukset **C-170/05, Denkavit** ja **C-379/05, Amurta S.G.P.S.** Tämä tutkielma käsittelee osinkojen lähdeverotuksen EY-oikeudellista hyväksyttävyyttä kyseisten tapausten pohjalta. Tutkielmassa otetaan myös kantaa Suomen osinkojen lähdeverojärjestelmän hyväksyttävyyteen.

## ***1.2. Tutkimusongelmat ja tutkimusmetodi***

Tämän pro gradu –tutkielman ensisijainen tutkimuskysymys on, onko rajoitetusti verovelvollisen saamien osinkojen lähdeverotus hyväksyttävää EY-oikeuden näkökulmasta, jos vastaava osinko on yleisesti verovelvolliselle osittain tai kokonaan verovapaa. Kysymystä tarkastellaan sekä luonnollisen henkilön että juridisen henkilön näkökulmasta.

Pääkysymyksen alakysymys on, mikäli osinkojen lähdeverotus on nykyisessä muodossaan EY-oikeuden vastaista, miten toisissa jäsenvaltiossa ja kolmansissa maissa asuville rajoitetusti verovelvollisille maksettavia osinkoja tulisi kohdella osinkoverotuksessa.

Tutkielman lähestymistapana on oikeusdogmaattinen metodi. Oikeusdogmatiikan perinteisiksi tehtäviksi on katsottu oikeussäännösten systematisointi ja niiden sisällön selvittäminen tulkinnan kautta. Oikeusdogmatiikan alaan voidaan katsoa kuuluvan myös oi-

keussäännösten toiminnan tarkastelu, voimassa olevien säännösten ja instituutioiden arviointi sekä lainlaadintaan liittyvien ongelmien tarkastelu.<sup>6</sup>

Tässä tutkielmassa käytettävän oikeusdogmaattisen tarkastelun lähtökohtana on selvittää osinkojen lähdeverotusta koskevien oikeussäännösten sisältö tulkinnan kautta. Tutkin sitä, millä tavalla rajoitetusti verovelvollisen saamia osinkoja tulisi verottaa EY-oikeuden normien mukaan. Perustamissopimuksen artiklojen lisäksi tulkinnassa korostuu EY-tuomioistuimen oikeuskäytäntö. Tulkinnan tulosta verrataan voimassa olevien säännösten sisältöön sen selvittämiseksi, vastaako Suomen osinkoverolainsäädäntö EY-oikeuden vaatimuksia.

### **1.3. Tutkimuksen rajaus**

Tutkimuksen kohteena on portfolio-osinkojen lähdeverotus. Portfolio-osinkoja ovat sellaiset yhtiöiden väliset osingot, joissa yhtiöiden välinen omistussuhde ei täytä suorasijoitusomistuksen edellytyksiä. Lisäksi portfolio-osinkoja ovat kaikki luonnollisten henkilöiden saamat osingot.<sup>7</sup> Osinkojen lähdeverotus koskee lähtökohtaisesti vain portfolio-osinkojen verotusta suorasijoitusosinkojen ollessa yleensä verovapaita joko emo-tytäryhtiödirektiivin tai verosopimuksen perusteella.

EY-tuomioistuimessa vireillä olevien tapausten **C-170/05, Denkavit** ja **C-379/05, Amurta S.G.P.S.** tarkastelu luo pohjan Suomen osinkoverotuksen EY-oikeudellista hyväksyttävyyttä koskevalle analyysille. **Denkavit**-tapaus koskee osinkojen lähdeverotusta sijoittautumisvapautta koskevan 43 artiklan näkökulmasta ja **Amurta S.G.P.S.** –tapaus käsittelee kysymystä pääomien vapaata liikkuvuutta koskevan 56 artiklan kannalta.

Vaikka kyseisissä ennakkoratkaisupyynnöissä esille on nostettu osinkojen lähdeverotuksen hyväksyttävyys kahden perusvapauden näkökulmasta, tässä työssä käsitelen Suomen osinkojen lähdeverojärjestelmää (luku viisi) ainoastaan pääomien vapaan liikkuvuuden näkökulmasta. Tehtyä rajausta voidaan perustella seuraavilla syillä. Portfolioinvestointien pääasiallinen motiivi on vaikutusvallan hankkimisen sijasta tuoton tavoittelu<sup>8</sup>. EY-tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sijoittautumisvapauden periaate tulee kysymykseen

---

<sup>6</sup> Aarnio 1978, s. 52–53.

<sup>7</sup> Helminen 2005, s. 180.

<sup>8</sup> Vapaavuori 1991, s. 1.



vain silloin, jos johonkin jäsenvaltioon sijoittautuneella yhtiöllä on omistusosuuden perusteella selvää vaikutusvaltaa yhtiön päätöksiin ja mahdollisuus määrätä yhtiön toiminnasta. Lähtökohtaisesti voidaan katsoa, että yleensä portfoliosijoituksen kohdalla vaatimus vaikutusvallasta ja määräysvallasta ei täyty<sup>9</sup>. Lisäksi voidaan todeta, että pääomien vapaan liikkuvuuden ja sijoittautumisvapauden rajoittamista koskevat ETA-alueella lähtökohtaisesti samat oikeuttamisperusteet, joten Suomesta maksettavien osinkojen lähdeverotuksen tarkastelu myös sijoittautumisvapauden periaatteen näkökulmasta ei muuttaisi tutkimuksen johtopäätöksiä.

Tässä tutkielmassa en käsittele rajoitetusti verovelvollisen ulkomaisen yhtiön Suomessa olevan kiinteän toimipaikan osinkoverotusta. Syynä tähän on se, että kiinteiden toimipaikkojen verotus eroaa olennaisesti muiden rajoitetusti verovelvollisten saamien osinkotulojen verotuksesta<sup>10</sup>.

#### **1.4. Tutkimuksen rakenne**

Tutkielman toinen luku käsittelee osinkojen lähdeverotusta Suomessa. Luvussa käydään läpi sekä rajoitetusti verovelvollisen verotuksen lähtökohdat että osinkojen lähdeverotuksen perusperiaatteet. Kolmannessa luvussa tarkasteluun otetaan mukaan tutkimuksen EY-oikeudellinen liittymä. Luvussa käsitellään aluksi EY-tuomioistuimen merkitystä eurooppaoikeudessa, koska tutkielmassa olennaisena oikeuslähteenä on EY-tuomioistuimen oikeuskäytäntö. Tämän jälkeen luodaan lyhyt katsaus eurooppaoikeuden ja kansallisen vero-oikeuden suhteeseen. Tässä työssä primäärioikeudesta olennaiseen asemaan nousevat pääomien vapaata liikkuvuutta koskeva 56 artikla sekä vapaata sijoittautumisoikeutta koskeva 43 artikla, joita käsitellään kolmannessa luvussa seuraavaksi. Kolmannen luvun lopuksi tarkastellaan EY-oikeudellista syrjintäsuojaa ja mitä mahdollisia oikeuttamisperusteita jäsenvaltioilla on välittömässä verotuksessa syrjivien tai rajoittavien säännöstensä tueksi.

Neljännessä luvussa syvennyttään välittömän verotuksen yhteen osa-alueeseen, osinkoverotukseen. Luvun tarkoituksena on selvittää EY-tuomioistuimessa vireillä olevien tapausten pohjalta, onko rajoitetusti verovelvollisen saamien osinkojen lähdeverotus hyväksyttävää EY-

---

<sup>9</sup> Suorasijoitusosingon rajana emo-tytäryhtiödirektiivissä on 20 %.

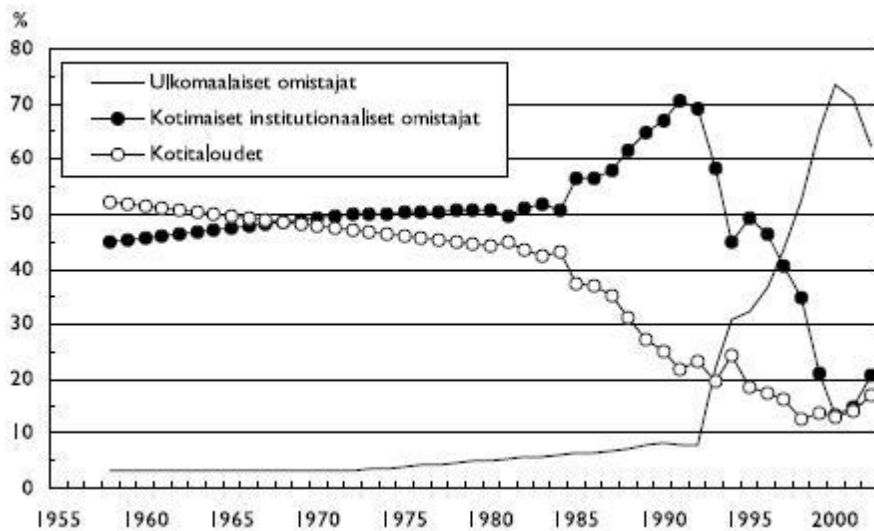
<sup>10</sup> Lähdeverolain 13 §:n mukaan kiinteän toimipaikan saamien osinkojen verotus toimitetaan verotusmenettelylain mukaisessa järjestyksessä lähdeverotuksen sijasta.

oikeuden näkökulmasta. Luvussa viisi sovelletaan edellisessä luvussa tehtyjä päätelmiä Suomesta maksettavien osinkojen lähdeverotukseen. Suomen osinkojen lähdeverojärjestelmän tarkastelussa käsitellään lyhyesti myös osingon bruttoperusteista verotusta ja kolmansiin maihin maksettavia osinkoja. Kuudenteen lukuun on koottu tämän tutkielman johtopäätökset.

## 2. Osinkojen lähdeverotus Suomessa

### 2.1. Suomalaisen osakkeiden ulkomaalaisomistus

Pääomanliikkeiden vapauttamisen on katsottu tuottavan sekä maailmantaloudelle että yksittäisten valtioiden talouksille merkittävää hyötyä. Pääomien vapaa liikkuvuus on johtanut maailman pääomamarkkinoiden kansainvälistymiseen. Suomen osalta pääomamarkkinat kansainvälistyivät suhteellisen myöhään. Vasta 1980-luvun alkupuolella suomalaisyritykset ryhtyivät merkittäviin ponnistuksiin ulkomaisen rahoituksen hankkimiseksi. Tätä vuonna 1982 alkanutta suomalaisten arvopaperien kansainvälistymisen ensimmäistä aaltoa vauhdittivat etenkin ulkomaisten sijoittajien arviot, joiden mukaan suomalaisyhtiöiden osakkeita pidettiin aliarvostettuina ja Suomen markkaa vakaana valuuttana.<sup>1</sup> Suomalaisen yritysten kansainvälinen omistus vapautettiin vuonna 1993 ja sen jälkeen ulkomaalaisomistuksen määrä kasvoi nopeasti Helsingin pörssissä, kuten alla olevasta kuvasta voi todeta.<sup>2</sup>



**Kuva 1.** Omistuksen rakenteen kehittyminen Suomessa<sup>3</sup>.

Erityisesti Nokian omistuksen kansainvälistyminen on johtanut siihen, että Helsingin pörssin ulkomaalaisomistus on kansainvälisesti vertaillen poikkeuksellisen suuri<sup>4</sup>. Kokonaisuudessaan ulkomaiset sijoittajat omistavat tällä hetkellä noin 50 % Helsingin Pörssissä listattujen suomalaisten osakkeiden markkina-arvosta<sup>5</sup>. Kansainvälisillä pääomamarkkinoilla si-

<sup>1</sup> Vapaavuori 1991, s. 19–20.

<sup>2</sup> Puttonen 2004, s. 12.

<sup>3</sup> Puttonen 2004, s. 12.

<sup>4</sup> Puttonen 2004, s. 12.

<sup>5</sup> Suomen Pankki,

[http://www.bof.fi/fin/5\\_tilastot/5.1\\_Tilastografiikka/inetkaavio.asp?kuvid=515&kieli=sv&topicid=5.1.5\\_arvo](http://www.bof.fi/fin/5_tilastot/5.1_Tilastografiikka/inetkaavio.asp?kuvid=515&kieli=sv&topicid=5.1.5_arvo)

joituksia tekevät merkittävässä määrin ammattimaiset suursijoittajat, joista valtaosaa edustavat ns. institutionaaliset sijoittajat. Institutionaalisia sijoittajia ovat esimerkiksi pankit, vakuutusyhtiöt, sijoitusyhtiöt, sijoitusrahastot, eläkerahastot ja yleishyödylliset yhteisöt.<sup>6</sup> Ulkomaisten portfoliosijoittajien henkilöllisyys jää usein piiloon, koska ulkomaiset sijoittajat voivat omistaa nimettömästi suomalaisia arvo-osuusjärjestelmään kuuluvia arvo-osuuksia, kuten osakkeita, hallintarekisteröintimenettelyn avulla. Noin 90 % suomalaisten osakkeiden ulkomaalaisomistuksesta on merkitty hallintarekisteriin.<sup>7</sup> Todennäköistä kuitenkin on, että institutionaaliset sijoittajat vastaavat pääosin suomalaisiin arvopapereihin kohdistuneista portfoliosijoituksista<sup>8</sup>.

Myös osinkojen määrässä mitattuna suomalaisten osakkeiden ulkomaalaisomistus on merkittävä. Vuosina 2002 ja 2003 rajoitetusti verovelvollisille maksettiin osinkoja vuosittain yli 4,7 miljardia euroa ja näistä osingoista perittiin lähdeveroja vuosittain yli 290 miljoonaa euroa.<sup>9</sup> Vuonna 2004 ulkomaalaisomistus heikkeni, mutta taas vuonna 2005 ulkomailta suuntautunut nettopääomavirta Suomen osakemarkkinoille voimistui. Ulkomaisille sijoittajille maksettiin vuonna 2005 osinkoja 2,8 miljardia euroa.<sup>10</sup> VATT:n Suomen talouden rakenteita koskevassa tutkimuksessa todetaan, että ulkomaille maksettavien portfolio-osinkojen määrä on selvästi noussut viime vuosien aikana. Kasvua kuvaa se, että vuonna 2005 ulkomaille maksettujen portfolio-osinkojen osuus bruttokansantuotteesta oli jo korkeampi kuin suora-sijoitusosinkojen osuus.<sup>11</sup>

Kansainvälisillä pääomamarkkinoilla portfoliosijoitukset ovat luonteeltaan erittäin liikkuvia. On katsottu, että portfoliosijoittajat reagoivat suorasijoituksia herkemmin sijoituksen verojen jälkeisen nettotuoton muutoksiin, koska suoria sijoituksia ohjaavat verojen jälkeisen nettotuoton lisäksi muutkin seikat.<sup>12</sup> Tämän perusteella voidaan katsoa, että osinkoon kohdistuvalla

---

paperimarkkinat\_ja\_maksutase, 10.12.2006. Helsingin Pörssi on nykyään osa Pohjoismaista Pörssiä. Suomalaiset yhtiöt listataan Pohjoismaisella listalla aikaisempien Pörssin Päälistan, NM- ja I-listan sijasta. Ks. tarkemmin OMX,

[http://omxgroup.com/nordicexchange/kaupankaynti/kaupankayntiakoskevattiedot/pohjoismainen\\_porssi](http://omxgroup.com/nordicexchange/kaupankaynti/kaupankayntiakoskevattiedot/pohjoismainen_porssi), 10.12.2006.

<sup>6</sup> Vapaavuori 1991, s. 25.

<sup>7</sup> Kontkanen 2005, s. 8.

<sup>8</sup> Vapaavuori 1991, s. 26.

<sup>9</sup> HE 118/2005, s. 3.

<sup>10</sup> Suomen Pankki 2005, s. 3.

<sup>11</sup> VATT 2006, s. 33.

<sup>12</sup> Vapaavuori 1991, s. 28. Tosin osakesijoitukset eivät ole yhtä herkkäliikkeitä kuin korkosijoitukset. Ks. tarkemmin Juusela 1998, s. 63.

lähdeverotuksella voi olla melko tärkeäkin vaikutus portfolioinvestointia tehtäessä. Tosin verotus ei todennäköisesti toimi määräävänä tekijänä portfolioinvestoinnissakaan<sup>13</sup>.

## **2.2. Rajoitetusti verovelvollisen verotuksen lähtökohdat**

Tuloverolain 9 §:n mukaan luonnollinen henkilö on Suomessa rajoitetusti verovelvollinen, jos hänen ei katsota asuvan Suomessa eli häntä ei pidetä Suomessa yleisesti verovelvollisena. TVL 11 §:n mukaan luonnollisen henkilön katsotaan asuvan Suomessa, jos hänellä on Suomessa varsinainen asunto ja koti tai jos hän jatkuvasti oleskelee Suomessa yli kuuden kuukauden ajan. Muussa tapauksessa henkilö on Suomessa rajoitetusti verovelvollinen<sup>14</sup>. Yhteisö katsotaan ulkomaiseksi, jos se on rekisteröity ulkomailla<sup>15</sup>.

Suomessa rajoitetusti verovelvollisia ovat siis ulkomailla asuvat ulkomaan kansalaiset ja ulkomaiset yhteisöt. Rajoitetusti verovelvollisia ovat TVL 11 §:n perusteella myös ulkomaille muuttaneet Suomen kansalaiset, joiden muuttovuodesta on kulunut kolme vuotta tai jotka ovat tätä ennen osoittaneet, että heillä ei enää ole olennaisia siteitä Suomeen.

Rajoitetusti verovelvollisen verotus poikkeaa yleisesti verovelvollisen verotuksesta. Rajoitettu verovelvollisuus perustuu lähdevaltioperiaatteeseen. Lähdevaltioperiaatetta sovellettaessa valtion verotusoikeus rajautuu kyseisestä valtiosta saatavaan tuloon tai siellä sijaitsevaan varallisuuteen<sup>16</sup>. Näin ollen ulkomailla asuvia luonnollisia henkilöitä ja ulkomaisia yhteisöjä verotetaan Suomessa ainoastaan Suomesta saadusta tulosta<sup>17</sup>. TVL 10 § sisältää luettelon tuloista, jotka katsotaan Suomesta saaduiksi. Kyseinen luettelo on kuitenkin vain esimerkkiluettelo ja tyhjentävä ainoastaan siinä nimenomaisesti mainittujen tulojen osalta. Käytännössä myös muita tuloja voidaan pitää Suomesta saatuina. Lainsäädäntöön on tehty myös poikkeuksia, joiden mukaan tiettyjä rajoitetusti verovelvollisen tuloja ei veroteta, vaikka ne olisivatkin Suomesta saatuja.<sup>18</sup> Esimerkiksi TVL 9.2 §:ssä on säädetty koroista, jotka ovat rajoitetusti verovelvolliselle verovapaita.

---

<sup>13</sup> Vapaavuori 1991, s. 28.

<sup>14</sup> Ks. tarkemmin verovelvollisuusaseman määrittämisestä Helminen 2005, s. 69 ss.

<sup>15</sup> Helminen 2005, s. 78. Ulkomaiseksi yhteisöksi katsotaan myös yhteisö, jota ei ole rekisteröity missään valtiossa ja jota ei ole perustettu Suomen lakien mukaan.

<sup>16</sup> Vapaavuori 1991, s. 38.

<sup>17</sup> Rajoitetusti verovelvollisen Suomessa sijaitsevaan varallisuuteen ei kohdistu varallisuusverotusta, koska varallisuusverolaki kumottiin vuoden 2006 alusta lukien.

<sup>18</sup> Helminen 2005, s. 83.

Rajoitetusti verovelvollisen verotus perustuu TVL:n ohella pääasiassa rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annettuun lakiin eli ns. lähdeverolakiin. Rajoitetusti verovelvollisen verotus on pääasiassa lähdeverotusta. Tavallisen verotusmenettelylain mukaisen verotuksen sijaan rajoitetusti verovelvollisen tulon verotus tapahtuu lopullisena, kokonaan valtiolle menevänä suhteellisena lähdeverona. Jos rajoitetusti verovelvollisella on ainoastaan lähdeverotuksen piiriin kuuluvia tuloja, hänen ei tarvitse tehdä veroilmoitusta.<sup>19</sup> LähdeVL 7 §:ssä on määritelty lähdeveroprosentit eri tulotyypeille. Rajoitetusti verovelvollisen verotuksen alaraja on LähdeVL 16 §:n mukaan 17 euroa.

LähdeVL 3 §:ssä luetellaan tyhjentävästi lähdeverotuksen piiriin kuuluvat tulot. Tällaisia tuloja ovat esimerkiksi osinko, korko, rojalti ja palkka. Lähdeverotuksessa verotettavaa tuloa ei jaeta ansiotuloon ja pääomatuloon kuten yleisesti verovelvollisen verotuksessa. Lähdeverotus on bruttoverotusta, jossa lähdeverotettavista tuloista ei voida vähentää niiden hankkimisesta aiheutuneita menoja.<sup>20</sup> Tosin poikkeus tähän periaatteeseen on tehty rajoitetusti verovelvollisen palkkatulojen kohdalla. EY-oikeuden vaatimusten täyttämiseksi eläke- ja ansiotulojen lähdeverotusta muutettiin merkittäväällä tavalla vuoden 2006 alusta lukien<sup>21</sup>.

LähdeVL 6 §:n mukaan rajoitetusti verovelvollisen 35 %:n suuruudesta lähdeveronalaisesta tulosta vähennetään veroa kannettaessa 510 euron kuukausikohtainen tai 17 euron päiväkohtainen vähennys. LähdeVL:in tuli myös muita muutoksia rajoitetusti verovelvollisen verotusta koskien. Rajoitetusti verovelvollisen eläke- ja ansiotulojen verotusta muutettiin vastaamaan samanlaisessa tilanteessa olevan yleisesti verovelvollisen verotusta. Nykyisin LähdeVL 13 §:n mukaan rajoitetusti verovelvollisen eläke verotetaan VML:n mukaisessa järjestyksessä<sup>22</sup>. Lisäksi LähdeVL 13 §:n mukaan VML:n perusteella verotetaan muukin ansiotulo ETA-valtiossa asuvan rajoitetusti verovelvollisen vaatimuksesta. Edellytyksenä tällöin on se, että rajoitetusti verovelvollisen verovuonna Suomesta saama puhdas ansiotulo on vähintään 75 % hänen Suomesta ja muualta verovuonna yhteensä saamastaan puhtaasta ansiotulosta.

---

<sup>19</sup> Helminen 2005, s. 82–83.

<sup>20</sup> Helminen 2005, s. 83.

<sup>21</sup> Penttilä 2006, s. 122.

<sup>22</sup> Marraskuussa 2006 asiassa **C-520/04, Turpeinen** annetun tuomion johdosta Suomen on vanhojenkin verovuosien kohdalla oikaistava rajoitetusti verovelvollisten verotusta vastaamaan yleisesti verovelvollisten verotusta.

Rajoitetusti verovelvollisen verokohtelu määräytyy Suomen sisäisen lainsäädännön lisäksi EY-oikeuden sekä verosopimusten perusteella. Jos sisäisen lainsäädännön ja verosopimuksen säännökset ovat ristiriidassa, etusija annetaan verosopimuksen määräyksille. Tosin on huomioitava, että verosopimuksella ei voida luoda verotusoikeutta, vaan se voi ainoastaan rajoittaa sisäiseen lainsäädäntöön perustuvaa verotusoikeutta.<sup>23</sup> Myös EY-oikeus voi rajoittaa Suomen verotusoikeutta tilanteissa, joissa vero-objektilla tai verosubjektilla on liittymä Suomen ohella johonkin toiseen EU-valtioon<sup>24</sup>.

## **2.3. Rajoitetusti verovelvollisen osinkotulon verotus**

### **2.3.1. Yritys- ja pääomaverouudistuksen vaikutukset**

Vuoden 2005 yritys- ja pääomaverouudistus muutti merkittävästi yleisesti verovelvollisen osinkoverotusta. Osinkoverotuksessa luovuttiin vuodesta 1990 lähtien voimassa olleesta yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä ja siirryttiin osinkojen osittaiseen kahdenkertaiseen verotukseen. Yhteisöverokantaa alennettiin kolmella prosenttiyksiköllä 26 %:in. Myös pääomatulojen verokantaa laskettiin yhdellä prosenttiyksiköllä, jolloin uudeksi verokannaksi tuli 28 %.<sup>25</sup>

Painavin syy osinkoverotuksen muuttamiselle oli yhtiöveron hyvitysjärjestelmän yhteensopimattomuus eurooppaoikeuden kanssa. Yhtiöveron hyvitysjärjestelmää ei sovellettu ulkomailta saatuihin osinkoihin eikä myöskään ulkomaille maksettuihin osinkoihin. Suomessa yleisesti verovelvollisen ulkomailta saamat osingot olivat kahdenkertaisen verotuksen piirissä, kun taas kotimaisiin osinkoihin sovellettiin yhtiöveron hyvitysjärjestelmää. Nykyisessä osinkoverojärjestelmässä yleisesti verovelvollisen EU- ja verosopimusmaista saatuja osinkoja verotetaan lähtökohtaisesti samalla tavoin kuin kotimaisia osinkoja.<sup>26</sup>

Tämän vastakohtana uudistuksessa ei tehty olennaisia muutoksia Suomesta rajoitetusti verovelvollisille maksettavien osinkojen verotukseen. LähdeVL:in tehtiin vain teknisluonteisia muutoksia, esimerkiksi yleinen lähdeverokanta alennettiin 28 %:in vastaamaan pääomatulon

---

<sup>23</sup> Juusela 2004, s. 113–114.

<sup>24</sup> Helminen 2005, s. 26.

<sup>25</sup> Juusela 2004, s. 1.

<sup>26</sup> Juusela 2004, s. 2.

verokantaa.<sup>27</sup> Yritys- ja pääomaverouudistusta koskevassa lakiesityksessä hallituksen kantana oli, ettei ulkomaille maksettavien osinkojen verotusta ollut tarpeen muuttaa<sup>28</sup>.

Osinkoverouudistus vaikutti kuitenkin sinänsä ulkomaille maksettavien osinkojen verotukseen, sillä useissa Suomen solmimissa verosopimuksissa osingoista perittävän lähdeveron suuruus oli sidottu yhtiöveron hyvitysjärjestelmän voimassaoloon Suomessa<sup>29</sup>. Tällaisten verosopimusten osinkoja koskevassa 10 artiklassa oli määrätty, että Suomesta maksetuista osingoista ei peritä lähdeveroa tai peritään normaalia alhaisempi lähdevero niin kauan kuin Suomessa asuvalla luonnollisella henkilöllä on oikeus veronhyvitykseen suomalaisen yhtiön maksaman osingon osalta. Tämä määräys koski sekä luonnollisille henkilöille että juridisille henkilöille maksettavia osinkoja riippumatta siitä, oliko kyseessä portfolio-osinko vai suorasijoitusosinko. Yhtiöveron hyvitysjärjestelmän kumoamisen takia näissä verosopimuksissa portfolio-osingoista perittävä lähdevero on noussut yleensä nollassa 15 %:in.<sup>30</sup>

### **2.3.2. Osinkojen lähdeverotuksen peruslähtökohdat**

Suomesta saatu osinkotulo on rajoitetusti verovelvolliselle veronalaista tuloa Suomessa. TVL 10 §:n kuudennen kohdan mukaan Suomesta saatuna tulona pidetään osinkoa, osuuspääoman korkoa ja muuta niihin rinnastettavaa tuloa, joka on saatu suomalaiselta osakeyhtiöltä, osuuskunnalta tai muulta yhteisöltä. Osinkojen verotus toimitetaan Suomessa LähdeVL:n mukaisesti lopullisena lähdeverotuksena. Tämä merkitsee sitä, ettei osingoista tarvitse antaa veroilmoitusta. Osinkojen lähdeverotus on bruttoverotusta, jossa osingon hankkimisesta aiheutuneita menoja ei voida vähentää osinkotulosta. Osinkojen lähdeverotus koskee sekä luonnollisten henkilöiden että yhtiöiden saamia osinkoja lukuun ottamatta Suomessa olevia kiinteitä toimipaikkoja.<sup>31</sup>

LähdeVL 3 §:n mukaan lähdevero suoritetaan aina koko osingon määrästä sen estämättä, mitä muualla verolainsäädännössä säädetään osingon veronalaisuudesta. Tämä tarkoittaa sitä, että rajoitetusti verovelvollisen saama osinko on aina kokonaan veronalaista, vaikka yleisesti verovelvollisen saama vastaava osinko voi olla osittain tai kokonaan verovapaa. Osinkoa

---

<sup>27</sup> Juusela 2004, s. 114.

<sup>28</sup> HE 92/2004, s. 45.

<sup>29</sup> Tällaisia verosopimuksia olivat esim. Alankomaiden, Venäjän ja Viron kanssa tehdyt verosopimukset.

<sup>30</sup> Juusela 2004, s. 114–116.

<sup>31</sup> Helminen 2005, s. 181.



koskevia säännöksiä sovelletaan 3 §:n mukaan avoimen osingonjaon ohella myös peiteltyyn osinkoon. Tämän lisäksi säännöksiä sovelletaan osakkaan hyväksi tapahtuneeseen peiteltyyn voitonsiirtoon, osuuspääoman korkoon, sijoitusrahaston voitto-osuuteen ja tuloverolain mukaiseen ns. sijaisosinkoon.

### 2.3.3. Suorasijoitusosingot

Rajoitetusti verovelvollisen saaman osingon verotus riippuu siitä, onko kyseessä suorasijoitus- vai portfolio-osinko. Suorasijoitusosingot muodostavat poikkeuksen osinkojen täysimääräiseen veronalaisuuteen. Emo-tytäryhtiödirektiivin (90/435/ETY) perusteella jäsenvaltiossa asuvan yhteisön toisessa jäsenvaltiossa asuvalle yhteisölle maksamat suorasijoitusosingot ovat direktiivissä säädettyjen edellytysten täytyessä verovapaita lähdeverosta. Osingonsaajan asuinvaltion on myös vapautettava osingot verosta tai myönnettävä osinkoverosta osingonsaajalle osingonjakajayhtiön maksamaa yhtiöveroa vastaava hyvitys.<sup>32</sup>

Emo-tytäryhtiödirektiivin lähdeverovapautta koskeva artikla kieltää nimenomaisesti vain lähdeverot ja yhteisöverot, mutta sen on käytännössä katsottu kattavan kaikki yhtiön voitonjaon perusteella perittävät verot, olivatpa verot minkälaisia tai minkä nimisiä tahansa. Direktiivin vaatimukset on pantu täytäntöön LähdeVL 3.5 §:ssä.<sup>33</sup> LähdeVL 3.5 §:n mukaan suomalaisen yhteisön maksamasta osingosta ei peritä lähdeveroa silloin, kun osingonsaajana on toisessa EU-valtiossa asuva emo-tytäryhtiödirektiivin toisessa artiklassa tarkoitettu yhteisö, joka välittömästi omistaa vähintään 20 % osinkoa maksavan yhtiön pääomasta.

Edellytyksenä suorasijoitusosingon verovapaudelle on, että osingonsaaja on yhtiömuodoltaan direktiivin liitteessä mainittu yhteisö. Soveltuvia yhteisömuotoja ovat mm. eurooppayhtiöt, eri EU-valtioiden julkiset ja yksityiset osakeyhtiöt sekä useimpien EU-valtioiden osalta myös osuuskunnat. Osingonsaajan tulee lisäksi olla velvollinen maksamaan voitoistaan jonkin EU-valtion lakien mukaista direktiivissä erikseen mainittua yhteisöveroa ilman mahdollisuutta valita verovapaata kohtelua. Näin ollen vaikka osingonsaajan yhtiömuoto olisi mainittu direktiivin liitteessä, direktiivi ei sovellu, jos osingonsaajayhteisöllä on mahdollisuus valita verotuksellisen kotivaltionsa lainsäädännön perusteella, ettei se maksa yhteisöveroa. Myös eri

---

<sup>32</sup> Helminen 2005, s. 181–182.

<sup>33</sup> Helminen 2005, s. 182.

valtioiden yhtymäverotuksen alaan kuuluvat yhteisöt, jotka eivät ole yhteisöverovelvollisia, jäävät lähdeverovapauden ulkopuolelle.<sup>34</sup>

Emo-tytäryhtiödirektiiviin tehtiin muutoksia direktiivillä 2003/123/EY. Siinä aikaisempi 25 %:n omistusosuus laskettiin 20 %:in. 20 %:n omistusosuusvaatimusta on sovellettu vuodesta 2005 alkaen. Omistusosuusvaatimus laskee direktiivin 2003/123/EY edellyttämällä tavalla 15 %:in viimeistään vuonna 2007 ja 10 %:in viimeistään vuonna 2009. Lähdeveroa ei peritä siinä tapauksessa, jos osinko liittyy direktiivin soveltamisalaan kuuluvan yhteisön kolmannessa EU-valtiossa olevaan kiinteään toimipaikkaan.<sup>35</sup>

Emo-tytäryhtiödirektiivin mukaan osingonsaajayhteisön verotuksellisen kotipaikan on oltava jonkin EU-valtion verolainsäädännön mukaan kyseisessä valtiossa. Tämän vuoksi esim. Mansaarille tai Kanaalisaarille maksetut osingot eivät kuulu direktiivin piiriin. Osingonsaajan verotuksellinen kotipaikka ei myöskään saa olla jonkin kolmannen valtion kanssa solmitun verosopimuksen mukaan EU-valtioiden ulkopuolella. Tämä tilanne on mahdollinen esimerkiksi silloin, jos jonkin EU-valtion lainsäädännön mukaan perustetun yhtiön tosiasiallinen johtopaikka on jossakin kolmannessa valtiossa ja kyseinen valtio pitää yhtiötä tämän vuoksi siellä yleisesti verovelvollisena.<sup>36</sup>

Myös EU:n ulkopuolisiin verosopimusmaihin maksettavista suorasijoitusosingoista ei yleensä verosopimuksen perusteella peritä lähdeveroa tai lähdeverokanta on asetettu alhaisemmaksi kuin portfolio-osinkojen kohdalla. Erityisesti uusimmissa sopimuksissa Suomi on luopunut kokonaan suorasijoitusosinkojen lähdeverotusoikeudesta. Verosopimuksissa suorasijoitusosinkojen määritelmä on sopimuskohtainen. Useissa sopimuksissa edellytykseksi on asetettu vähintään 25 %:n omistusosuus osingonjakajayhtiön pääomasta, mutta joissakin sopimuksissa edellytyksenä on vähintään 10 %:n osuus osingonjakajayhtiön kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Niissä tilanteissa, kun suorasijoitusosinko maksetaan ei-verosopimusvaltiossa asuvalle osingonsaajalle, peritään Suomessa osingosta LähdeVL:n mukaisesti 28 %:n lähdevero.<sup>37</sup>

---

<sup>34</sup> Helminen 2005, s. 182–183.

<sup>35</sup> Helminen 2005, s. 182.

<sup>36</sup> Helminen 2005, s. 183.

<sup>37</sup> Helminen 2005, s. 184.

## **2.3.4. Portfolio-osingot**

### **2.3.4.1. Lähtökohtana veronalaisuus**

Osinkojen lähdeverotus koskee lähtökohtaisesti portfolio-osinkojen verotusta suorasijoitusosinkojen ollessa yleensä verovapaita. Osingosta perittävän lähdeveron suuruus riippuu siitä, onko osingonsaajan asuinvaltion ja Suomen välillä verosopimus vai ei. LähdeVL 7 §:n mukaan verosopimuksettomassa tilanteessa rajoitetusti verovelvollisen Suomesta saamista osingoista peritään 28 %:n suuruinen lähdevero.

Portfolio-osinkojen verotusta ei ole harmonisoitu EU:ssa. Tästä johtuen myös EU-maihin maksettavien osinkojen verotus määräytyy verosopimusten perusteella. Suomella on verosopimus kaikkien muiden EU-maiden paitsi Kyproksen kanssa. Verosopimustilanteissa Suomella on yleensä LähdeVL:n mukaista veroprosenttia huomattavasti alhaisempi lähdeverotusoikeus. Suomen solmimissa verosopimuksissa määrätty lähdeverokanta vaihtelee nollan ja 20 %:n välillä. Yleisin lähdeverokanta verosopimuksissa on 15 %. Nollaverokanta on käytössä esimerkiksi Iso-Britannian ja Ranskan kanssa tehdyissä verosopimuksissa.<sup>38</sup>

Osingonsaajan asuinvaltio verottaa myös yleensä Suomesta saatua osinkoa oman kansallisen lainsäädäntönsä mukaan. Verosopimukset eivät portfolio-osinkotilanteissa rajaa mitenkään asuinvaltion verotusoikeutta. Tosin asuinvaltio on verosopimuksen perusteella yleensä käytännössä velvollinen hyvittämään maksettua lähdeveroa osingonsaajan verotuksessa juridisen kaksinkertaisen verotuksen poistamiseksi. Portfolio-osinkoihin sovelletaan yleensä hyvitysmenetelmää.<sup>39</sup>

### **2.3.4.2. Hallintarekisteröidyille osakkeille maksettavat osingot**

Rajoitetusti verovelvollinen voi omistaa suomalaisen osakeyhtiön osakkeita anonyymisti hallintarekisteröimällä osakeomistuksensa. Suomalaiset tilinhoitajayhteisöt (ns. säilyttäjäpankit) toimivat hallintarekisteröinnin hoitajina Suomessa. Suomalaisten säilyttäjäpankkien asiakkaina ovat ulkomaiset säilyttäjäpankit, joiden toimeksiannosta suomalaiset säilyttäjäpankit avaavat hallintarekisteröityjä tilejä ulkomaisten pankkien ulkomaisia asiakkaita varten. Hallintarekisteröidyille osakkeille maksettavien osinkojen lähdeverotukseen sovelletaan eri-

---

<sup>38</sup> Juusela 2004, s. 116–118.

<sup>39</sup> Helminen 2005, s. 184–185.

tyisiä lähdeveron perimissääntöjä, jotka koskevat 1.1.2006 tai sen jälkeen maksettuja osinkoja.<sup>40</sup>

LähdeVL 10 §:n ensimmäisen momentin mukaan verosopimuksen mukaisen lähdeveroprosentin soveltamisedellytyksenä on, että tulonsaaja ennen suorituksen maksamista esittää maksajalle lähdeverokorttinsa tai ilmoittaa tälle nimensä, kotiosoitteensa, syntymäaikansa sekä mahdollisen muun virallisen tunnistetietonsa. LähdeVL:n 10 b § muodostaa kuitenkin poikkeuksen lain yleissääntöön. Kyseinen pykälä koskee hallintarekisteröidyille osakkeille maksettavia osinkoja. 10 b §:n mukaan hallintarekisteröidylle osakkeelle maksettavasta osingosta voidaan periä lähdeveroa 15 % tai verosopimuksen edellyttämä tätä korkeampi määrä ilman selvitystä lopullisesta osingonsaajasta. Jos verosopimuksessa määrätty lähdeveroprosentti on alle 15, lähdeveron periminen suoraan verosopimuksen mukaisesti (eikä lähdeveron palautusmenettelyn kautta) edellyttää 10 §:n yleissäännössä edellytettyä lähdeverokorttia tai henkilö- ja osoitetietoja.

15 %:n tai tätä suuremman lähdeveron pidättäminen edellyttää kuitenkin sitä, että maksajan käytettävissä olevien tietojen mukaan osingonsaajaan voidaan soveltaa kyseisen verosopimuksen määräyksiä. Jotta maksaja voisi soveltaa suoraan 15 %:n lähdeverokantaa, hänen on riittävän huolellisesti selvitettävä osingonsaajan verotuksellinen asuinvaltio. Riittävänä selvityksenä pidetään LähdeVL 10 b §:n mukaan suomalaisen säilyttäjäpankin ja tämän asiakkaan eli yleensä ulkomaisen säilyttäjäpankin välistä sopimusta, jossa on sovittu hallintarekisteröidyn osakkeen säilyttämisestä.

10 b §:n mukaan ulkomaisen omaisuudenhoitajan täytyy lisäksi olla sijoittautunut valtioon, jonka kanssa Suomella on kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskeva sopimus. Tämän lisäksi ulkomaisen omaisuudenhoitajan on oltava merkitty osingonjakohetkellä ulkomaisten omaisuudenhoitajien rekisteriin.

---

<sup>40</sup> Kellas 2005b, s. 16.

## 3. EY-oikeus ja välitön verotus

### 3.1. Euroopan unionin oikeusjärjestys

#### 3.1.1. Ylikansallinen oikeusjärjestys

EY-oikeus muodostaa oman oikeusjärjestyksensä, jota on sovellettava kaikissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa. EY-oikeus<sup>1</sup> tarkoittaa Euroopan unionin säädännäistä normistoa<sup>2</sup>, oikeusperiaatteita ja oikeuskäytäntöä. Luonteeltaan EY-oikeus on ylikansallista ja monin tavoin erikoislaatuista oikeutta, oikeutta sui generis.<sup>3</sup> Kuuluisassa ratkaisussaan **C-26/62, Van Gend en Loos** EY-tuomioistuin totesi, että yhteisö muodostaa kansainvälisessä oikeudessa uuden oikeusjärjestyksen, jonka hyväksi jäsenvaltiot ovat rajoittaneet suvereenia oikeuksiaan, vaikkakin rajatuilla aloilla. Tämän oikeusjärjestyksen oikeussubjekteja ovat sekä jäsenvaltiot että niiden kansalaiset.<sup>4</sup>

#### 3.1.2. EY-tuomioistuimen oikeuskäytäntö

EY-oikeuden tulkinnassa korostuu säädännäisen oikeuden ohella erityisesti Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen (EY-tuomioistuimen) ja Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeuskäytäntö<sup>5</sup>. Etenkin EY-tuomioistuimen antamalla ennakkoratkaisuilla on EY-oikeudessa olennainen merkitys.<sup>6</sup> Perustamissopimuksessa EY-tuomioistuimelle luotiin vahva asema<sup>7</sup>. Perustamissopimuksen 220 artiklan mukaan EY-tuomioistuimen tehtävänä on varmistaa, että perustamissopimuksen tulkinnassa ja soveltamisessa noudatetaan lakia.

EY-tuomioistuimen toimivalta käsittää tehtävät, jotka on sille perustamissopimuksessa määrätty. EY-tuomioistuimen toimivalta sisältää ensinnäkin kanteet jäsenvaltioita vastaan, kanteet EY:n toimielinten päätösten kumoamiseksi ja ns. passiivisuuskanteet EY:n toimielinten velvoittamiseksi tekemään tietty päätös. Näiden lisäksi EY-tuomioistuimen toimivalta kattaa vahingonkorvauskanteet EY:n toimielinten aiheuttamasta vahingosta, muutoksenhakuasiat

---

<sup>1</sup> Käytetään myös nimityksiä EU-oikeus, yhteisöoikeus ja eurooppaoikeus.

<sup>2</sup> Säädännäinen EY-oikeus jaetaan primäärioikeuteen (esim. perustamissopimukset) ja johdettuun oikeuteen (direktiivit, asetukset ja päätökset). Mäenpää 2001, s. 8.

<sup>3</sup> Schwarze ym. 1999, s. 16–17.

<sup>4</sup> Asia **C-26/62, Van Gend en Loos**, tuomion perustelut osa II b.

<sup>5</sup> Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin käsittelee EY:n toimielinten ja niiden työntekijöiden välisiä riitoja sekä yksityisten nostamia kanteita EY:n toimielimiä vastaan. Ks. tarkemmin Raitio 2005, s. 25 ss.

<sup>6</sup> Raitio 2005, s. 8.

<sup>7</sup> Schwarze ym. 1999, s. 41.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätöksistä sekä jäsenvaltioiden tuomioistuinten tekemät ennakkoratkaisupyynnöt eurooppaoikeuden tulkinnasta ja pätevyydestä.<sup>8</sup>

EY-tuomioistuimen antamilla ennakkoratkaisuilla on käytännössä ollut olennainen merkitys oikeuslähteenä, vaikka ennakkoratkaisut sitovatkin tiukasti tulkiten vain sitä pyytänyttä kansallista tuomioistuinta. Tuomioistuimen eurooppaoikeutta koskevaa tulkintakannanottoa voidaan kuitenkin pitää sitovana oikeusohjeena jäsenvaltioiden kaikkien tuomioistuinten ja muiden EY-lainsäädäntöä soveltavien viranomaisten toiminnassa.<sup>9</sup> Ennen EY-tuomioistuimen antamaa päätöstä julkisasiamies antaa asiaan oman ratkaisuehdotuksensa. Ratkaisuehdotuksessa julkisasiamies selvittää etenkin oikeuskysymykset yksityiskohtaisesti ja esittää asiasta oman ratkaisunsa yhteisöjen tuomioistuimelle.<sup>10</sup> EY-tuomioistuimen myöhemmin antama ratkaisu ei ole sidottu julkisasiamiehen ratkaisuehdotukseen, vaikka usein se on pitkälti vastannutkin julkisasiamiehen asiassa esittämää kantaa.

Vastaavanlaista ennakkoratkaisumenettelyä ei ole käytössä missään muussa kansainvälisessä järjestössä eikä samanlaisena missään valtiossa. Ennakkoratkaisumenettely voidaan katsoa eräänlaiseksi yhteistyön muodoksi kansallisten tuomioistuinten ja yhteisöjen tuomioistuimen välillä. Kyseinen menettely luotiin, koska ei haluttu perustaa yhteisön tasolle varsinaista valitustuomioistuinta. Ennakkoratkaisumenettelyn tarkoituksena on luoda yhtenäinen tulkinta EY-oikeudesta sekä lujittaa eurooppaoikeuden asemaa suhteessa kansallisiin oikeusjärjestyksiin.<sup>11</sup> Vuonna 2005 EY-tuomioistuin ratkaisi yhteensä 574 tapausta, joista merkittävä osa (254 ratkaisua) koski ennakkoratkaisupyynnöitä<sup>12</sup>. Vuonna 2005 tuomioistuimen ratkaisuista 34 tapausta koski verotusta.<sup>13</sup>

Kansallisella tuomioistuimella, jonka päätöksiin ei voida hakea muutosta, on velvollisuus pyytää ennakkoratkaisua epäselvissä EY-oikeuden tulkintaa tai EY-säädöksen pätevyyttä koskevissa tilanteissa. Muiden tuomioistuinten kohdalla ennakkoratkaisupyynnö on pelkästään käytettävissä oleva oikeus. EY-tuomioistuin ei ole periaatteessa sidottu aikaisempaan ratkaisukäytäntöönsä, vaan se voi muuttaa kantaansa joissakin linjakysymyksissä merkittävästikin.

---

<sup>8</sup> Raitio 2005, s. 26.

<sup>9</sup> Raitio 2005, s. 8.

<sup>10</sup> EY-tuomioistuin, [http://curia.europa.eu/fi/instit/presentationfr/index\\_cje.htm](http://curia.europa.eu/fi/instit/presentationfr/index_cje.htm), 10.12.2006.

<sup>11</sup> Eerola ym. 2000, s. 196–197.

<sup>12</sup> Ratkaisujen lukumäärän kasvu on ollut huomattava. Esimerkiksi 1960-luvulla EY-tuomioistuin ratkaisi yhteensä vain 254 tapausta. Ks. lisää EY-tuomioistuin 2005, s. 215 ss.

<sup>13</sup> EY-tuomioistuin 2005, s. 200–203.

Käytännössä tuomioistuin on kuitenkin pitkälti seurannut aikaisemmassa oikeuskäytännössään luomiaan tulkintalinjoja.<sup>14</sup>

EY-tuomioistuimen oikeuskäytännössä teleologisella tulkintametodilla on ollut aina erityisen merkittävä asema. Teleologinen tulkintametsodi tarkoittaa sitä, että tuomioistuin selvittää säännöksen objektiivisen tarkoituksen ja ratkaisee asian tämän suuntaisesti. Tulkintavan merkittävä rooli tuomioistuimen ratkaisukäytännössä johtuu yhteisön oikeuden dynaamisesta luonteesta.<sup>15</sup> EY-tuomioistuin on edistänyt tulkinnoillaan Euroopan integraatiokehitystä<sup>16</sup>. Tuomioistuimen ratkaisuisissa on esiintynyt kaksi teleologisen tulkinnan tasoa. Ensinnäkin juridinen päättely tapahtuu koko oikeusjärjestelmän päämäärien mukaisesti. Tämän lisäksi teleologista tulkintaa käytetään konkreettisella yksittäistapaustasolla edistämään sitä tarkoitusta, jota varten tietty säännös on säädetty.<sup>17</sup>

EY-tuomioistuimen antama ratkaisu on sitova sen antamispäivästä alkaen. Ratkaisulla on taannehtiva vaikutus, koska oikeuskäytännön mukaan ratkaisun oikeusvaikutukset ulottuvat myös ennen sen antamista syntyneisiin oikeussuhteisiin. Tämän taustalla on näkemys siitä, että ennakkoratkaisumenettelyssä EY-tuomioistuin ainoastaan selventää ja täsmentää, millainen jonkin säännöksen tulkinta ja ulottuvuus on ja millaisena sitä olisi pitänyt soveltaa heti sen voimaantulosta lähtien.<sup>18</sup>

Joissain tapauksissa EY-tuomioistuin on kuitenkin rajoittanut ratkaisujensa oikeusvaikutusten ajallista ulottuvuutta. Perusteluna tällöin on ollut se, ettei EY-tuomioistuin ole halunnut antaa mahdollisuutta riitauttaa hyvässä uskossa perustettuja aiempia oikeussuhteita. Käytännössä kyseessä ovat tällöin olleet ratkaisut, joiden taloudelliset heijastusvaikutukset jäsenvaltioissa ilman tällaista rajoitusta olisivat olleet erittäin huomattavat.<sup>19</sup> Tosin EY-tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella pelkästään taloudelliset vaikutukset eivät riitä edellytykseksi ajallisten vaikutusten rajoittamiseen. Lisäksi edellytetään, että EY-säännösten ulottuvuudesta

---

<sup>14</sup> Vapaavuori 2003, s. 94–95.

<sup>15</sup> Eerola ym. 2000, s. 185.

<sup>16</sup> Erityisesti 1960- ja 1970-luvuilla EY-tuomioistuin edisti voimakkaasti oikeuskäytännöllään integraatiokehitystä, kun komission ja neuvoston poliittinen valta oli vielä verrattain heikko. Raitio 2005, s. 35.

<sup>17</sup> Eerola ym. 2000, s. 185.

<sup>18</sup> Eerola ym. 2000, s. 203–204.

<sup>19</sup> Eerola ym. 2000, s. 204. Ratkaisun ajallista ulottuvuutta on rajoitettu esimerkiksi asiassa **C-43/75, Defrenne**.

on vallinnut objektiivinen ja huomattava epäselvyys, joka on saanut yksityiset ja kansalliset viranomaiset toimimaan yhteisön säännösten vastaisesti.<sup>20</sup>

### **3.2. EY-oikeuden vaikutus kansalliseen vero-oikeuteen**

Siltä osin kuin EY-oikeuden normeilla voi olla vaikutusta verotukseen, on kyse eurooppa-vero-oikeuden (tai EY-vero-oikeuden) alaan kuuluvasta tilanteesta. Eurooppa-vero-oikeuden normit koskevat koko Suomen aluetta lukuun ottamatta välillisten verojen Ahvenanmaata koskevaa poikkeusta. Normit rajoittavat Suomen verotusoikeutta niissä tilanteissa, joissa vero-objektilla tai verosubjektilla on liittymä Suomen ohella johonkin toiseen jäsenvaltioon.<sup>21</sup>

Ristiriitatilanteessa EY-oikeudella on etusija jäsenvaltion kansalliseen verolainsäädäntöön nähden<sup>22</sup>. Eurooppaoikeuden etusija koskee myös jäsenvaltion solmimia verosopimuksia. Jäsenvaltiot eivät saa säätää verolakeja tai solmia verosopimuksia tai soveltaa jo säädettyjä lakeja tai solmittuja sopimuksia, jotka ovat ristiriidassa EY-oikeuden kanssa. Sisäistä lainsäädäntöä ja verosopimuksia on myös tulkittava EY-oikeuden tavoitteiden mukaisesti.<sup>23</sup>

EU:n jäsenvaltiot ovat velvollisia mukauttamaan kansallisen lainsäädäntönsä siten, että se ei ole yhteisön päämäärien saavuttamisen esteenä. Tämän vuoksi Euroopan taloudellinen integraatio koskee lähtökohtaisesti myös jäsenvaltioiden oikeutta päättää kansallisen verojärjestelmänsä perusteista. EY:n perustamissopimuksessa jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen harmonisointivelvoitteet ulotettiin pisimmälle välillisen verotuksen kohdalla. Lisäksi perustamissopimus sisältää useita peruseriaatteita, jotka ilmenevät sopimuksessa syrjintäkieltojen tai yleisluontoisempien taustaperiaatteiden muodossa. Näillä voi olla vaikutusta myös muiden verotusmuotojen kohdalla.<sup>24</sup>

Siltä osin kuin verotusta ei ole yhteisön toimenpiteillä harmonisoitu, lähtökohtaisesti päätösvalta verotusta koskevissa asioissa on jäsenvaltioilla<sup>25</sup>. Välittömän verotuksen kohdalla Suomi on muiden jäsenvaltioiden kanssa säilyttänyt laajan suvereniteetin välittömän verotuksen alalla. Euroopan yhteisöjen elimillä ei ole omaa verotusvaltaa välittömässä vero-

---

<sup>20</sup> Julkisasiainministeriön ratkaisuehdotus asiassa **C-292/04, Meilicke**, k. 37–38.

<sup>21</sup> Helminen 2005, s. 26.

<sup>22</sup> EY-oikeuden etusijaperiaatteen synty voidaan liittää etenkin asiaan **C-6/64, Costa v. ENEL**.

<sup>23</sup> Helminen 2005, s. 31.

<sup>24</sup> Vapaavuori 2003, s. 1–2.

<sup>25</sup> Vapaavuori 2003, s. 2.



tuksessa.<sup>26</sup> EY-tuomioistuin on kuitenkin soveltanut perustamissopimuksen määräyksiä myös välittömän verotuksen alalla riippumatta siitä, ettei sopimuksessa ole juuri kohtia, jotka nimenomaisesti näyttäisivät koskevan välitöntä verotusta. Tosin näin tehdessään EY-tuomioistuin on tunnustanut, että välitöntä verotusta koskeva päätösvalta kuuluu jäsenvaltioille siltä osin kuin alaa ei ole yhteisön toimenpitein harmonisoitu. Tästä huolimatta jäsenvaltioiden tulee huolehtia siitä, ettei niiden välitöntä verotusta koskeva lainsäädäntö joudu ristiriitaan EY:n perustamissopimuksen määräysten kanssa.<sup>27</sup>

### **3.3. Sisämarkkinoiden vapausoikeudet**

#### **3.3.1. Perusvapauksien asema EY-oikeudessa**

Sisämarkkinoiden ja yhteismarkkinoiden perustamisella on perustavaa laatua oleva merkitys yhteisössä. Tämä asia muodostaakin EY:n perustamissopimuksen ytimen.<sup>28</sup> Perustamissopimuksen 14 artiklassa sisämarkkinat määritellään alueeksi, jolla ei ole sisäisiä rajoja ja jossa tavaroiden, henkilöiden, palvelujen ja pääomien vapaa liikkuminen taataan sopimuksen määräysten mukaisesti. Edellä mainittujen neljän perusvapauden lisäksi voidaan vielä mainita viides vapaus, maksuliikkeiden vapaus<sup>29</sup>.

Vapausoikeudet rajoittavat jäsenvaltioiden toimintavaihtoehtoja. Sisämarkkinat perustuvat oikeudelliselta pohjaltaan useisiin negatiivista integraatiota koskeviin sääntöihin ja niitä koskeviin EY-tuomioistuimen tulkintoihin. EY-tuomioistuimen ratkaisut ovat yleensä seuranneet tulkintalinjaa, jonka mukaan vapausoikeuksia tulkitaan laajasti ja niitä koskevia poikkeuksia suppeasti. Poikkeukset voidaan jakaa perustamissopimuksesta johtuviin poikkeuksiin sekä EY-tuomioistuimen oikeuskäytäntöön perustuviin poikkeuksiin.<sup>30</sup>

Seuraavaksi käsitellään tämän tutkielman kannalta olennaisia perusvapauksia, vapaata sijoittautumisoikeutta ja pääomien vapaata liikkuvuutta.

---

<sup>26</sup> Helminen 2005, s. 26.

<sup>27</sup> Vapaavuori 2003, s. 2. EY-tuomioistuin vahvisti kyseisen lähtökohdan esimerkiksi asiassa **C-279/93, Schumacker**, k. 21.

<sup>28</sup> Vapaavuori 2003, s. 97–98. Alun perin Rooman sopimuksessa käytettiin termiä yhteismarkkinat. Integraation edetessä sisämarkkinat-termi otettiin käyttöön 1980-luvulla sisämarkkinaohjelman johdosta. Ks. tarkemmin Raitio 2005, s. 131 ss.

<sup>29</sup> Vapaavuori 2003, s. 98.

<sup>30</sup> Vapaavuori 2003, s. 98.

### 3.3.2. Vapaa sijoittautumisoikeus

Sijoittautumisoikeudesta on määrätty perustamissopimuksen 43–48 artikloissa. Tärkein vapautta sijoittautumisoikeutta koskeva määräys on 43 artiklassa, jolla on välitön oikeusvaikutus.<sup>31</sup> EY 43 artiklassa kielletään rajoitukset, jotka koskevat jäsenvaltioiden kansalaisten ja yritysten vapautta sijoittautua toisen jäsenvaltion alueelle. Sijoittautumisella tarkoitetaan vastaanottavassa valtiossa pysyvästi harjoitettavaa itsenäistä taloudellista toimintaa. Sijoittautumisen edellytykset täyttää jo yrityksen pysyvä ja jatkuva oleskelu esimerkiksi pysyvän toimipaikan tai edustajan välityksellä.<sup>32</sup>

EY 43 artiklassa kielletään sijoittautumisoikeutta koskevat rajoitukset ja siinä on ilmaistu sijoittautumisoikeuteen sovellettavan syrjintäkiellon periaate. Syrjintäkiellon mukaan jäsenvaltioiden kansalaisia tai heidän perustamia yrityksiä ei saa syrjiä kansalaisuuden perusteella. Oikeuskäytännössään EY-tuomioistuin on mennyt tässä yhteydessä pelkkää syrjintäkieltoa pidemmälle. EY-tuomioistuin on todennut, ettei pelkästään 43 artiklan vastainen syrjintä ole vastoin perustamissopimusta, vaan tämä sisältää myös sellaiset jäsenvaltioiden kansallisen lainsäädännön määräykset, jotka voivat estää tai vaikeuttaa perustamissopimuksessa taattujen oikeuksien käyttämistä tai tehdä niiden käytöstä vähemmän houkuttelevaa.<sup>33</sup>

Sijoittautumisoikeuden perusteella jäsenvaltion kansalaisella on oikeus harjoittaa itsenäistä ammattia sekä oikeus perustaa ja johtaa yrityksiä toisen jäsenvaltion alueella samoilla edellytyksillä kuin vastaanottavan valtion omat kansalaiset. Vastaavasti yrityksellä on oikeus perustaa kauppaedustajan liikkeitä, sivuliikkeitä tai tytäryhtiöitä toiseen jäsenvaltioon. Edellytyksenä sijoittautumisoikeudelle luonnollisen ihmisen kohdalla on, että hänellä on jäsenvaltion kansalaisuus ja toimipiste jossakin jäsenvaltiossa. Yrityksen kohdalla edellytetään, että yhtiö on rekisteröity ja sillä on kiinteä side ainakin yhden jäsenvaltion talouteen eli sillä on jossakin jäsenvaltiossa todellista taloudellista toimintaa.<sup>34</sup>

---

<sup>31</sup> Eerola ym. 2000, s. 257. EU:n jäsenvaltiossa kanneoikeutettu luonnollinen henkilö tai juridinen henkilö voi vedota kansallisessa tuomioistuimessa välittömästi vaikuttavaan eurooppaoikeudelliseen säännökseen oikeuksiensa tueksi.

<sup>32</sup> Eerola ym. 2000, s. 257.

<sup>33</sup> Vapaavuori 2003, s. 104.

<sup>34</sup> Vapaavuori 2003, s. 104–105.

Jäsenvaltiot voivat asettaa sijoittautumiselle rajoituksia, edellyttäen kuitenkin, että kaikkien jäsenvaltioiden kansalaisia kohdellaan yhdenvertaisesti<sup>35</sup>. Sijoittautumisvapautta voidaan rajoittaa perustamissopimuksessa mainituilla perusteilla. Perustamissopimuksen 45 artiklan mukaan vapaata sijoittautumisoikeutta koskevia määräyksiä ei sovelleta toimintaan, joka jatkuvasti tai tilapäisesti liittyy julkisen vallan käyttöön kyseisessä jäsenvaltiossa. EY-tuomioistuimen tulkinnan mukaan kyseinen poikkeusperuste soveltuu vain toimintoihin, joilla on välitön ja erityinen yhteys julkisen vallan käyttöön<sup>36</sup>.

46 artiklassa on säädetty *ordre public* -tyyppisistä poikkeusperusteista, joita ovat valtion yleinen järjestys, turvallisuus ja kansanterveys<sup>37</sup>. Artiklan mukaan perustamissopimuksen säännökset eivät rajoita sellaisten lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten soveltamista, joiden mukaan ulkomaalaisiin sovelletaan erityissääntelyä yleisen järjestyksen tai turvallisuuden taikka kansanterveyden perusteella. Artiklan soveltuessa jäsenvaltio voi estää henkilön maahanpääsyn, evätä tai jättää uusimatta hänen oleskelulupansa tai karkottaa hänet. Rajoituksen tulee kuitenkin olla suhteellisuusperiaatteen mukainen.<sup>38</sup>

### 3.3.3. Pääomien vapaa liikkuvuus

Pääomien ja maksuliikkeiden vapauttaminen on toteutunut yhteisössä muita vapauksia hitaammin. EY:n perustamissopimuksen alkuperäisten sopimusmääräysten mukaan siihen oli velvollisuus vain siltä osin kuin se oli yhteismarkkinoiden moitteettoman toiminnan kannalta tarpeen.<sup>39</sup> Pääomanliikkeiden vapauttamisesta annetun direktiivin (88/361/ETY) myötä pääomien vapaasta liikkuvuudesta tuli yhteisöoikeudellinen periaate. Direktiivin perusteella pääomien liikkeitä oli vapautettava vain yhteismarkkinoiden edellyttämässä laajuudessa.<sup>40</sup> Vasta sisämarkkinahankkeen ja rahaliiton myötä syntyi tarve tehostaa pääomien vapaata liikkuvuutta<sup>41</sup>. Vuonna 1992 solmitussa Maastrichtin sopimuksessa pääomien vapaasta liikkuvuudesta tuli perusvapaus. Perustamissopimukseen kirjatut alkuperäiset määräykset korvattiin

---

<sup>35</sup> Vapaavuori 2003, s. 105.

<sup>36</sup> Eerola ym. 2000, s. 269.

<sup>37</sup> Vapaavuori 2003, s. 103.

<sup>38</sup> Vapaavuori 2003, s. 103. Suhteellisuusperiaatteella tarkoitetaan sitä, että rajoituksen on oltava kohtuullisessa suhteessa siihen suojattavaan etuun nähden, jota toimenpiteellä pyritään turvaamaan.

<sup>39</sup> Vapaavuori 2003, s. 106.

<sup>40</sup> Äimä 2003, s. 187.

<sup>41</sup> Raitio 2005, s. 175.

perustamissopimukseen Maastrichtin sopimuksella lisätyillä 73b-73g artikloilla (nykyiset 56 ja 58 artikkelit), joita on sovellettu 1.1.1994 lähtien.<sup>42</sup>

Pääomien vapaasta liikkuvuudesta on säädetty perustamissopimuksen 56–60 artikloissa. EY-tuomioistuin on todennut tärkeimmän pääomien vapaata liikkuvuutta koskevan 56 artiklan olevan välittömästi vaikuttava.<sup>43</sup> 56 artiklan mukaan kiellettyjä ovat kaikki rajoitukset, jotka koskevat pääomanliikkeitä ja maksuja jäsenvaltioiden välillä tai jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välillä. Maksuilla tarkoitetaan oikeustoimesta suoritettua vastiketta, kun taas pääomien siirto liittyy yleensä varojen sijoittamiseen. Artiklan sanamuodosta käy ilmi, että se ei sovellu pelkästään yhden jäsenvaltion sisäisiin tilanteisiin.<sup>44</sup> Artiklassa käytetty ilmaisu ”kaikki rajoitukset” merkitsee sitä, että kiellettyjä ovat syrjivien toimenpiteiden lisäksi kaikki muutkin rajoitukset<sup>45</sup>. Pääomien vapaan liikkuvuuden soveltamisala on hyvin laaja. Pääomanliikkeiden voidaan katsoa tarkoittavan yleisesti kaikkia finanssi- ja reaali-pääoman siirtoja, joilla ei ole yhteyttä tavarantoimitukseen tai palveluun.<sup>46</sup>

Perustamissopimuksessa on määrätty poikkeuksista pääomien vapaaseen liikkuvuuteen. Perustamissopimuksen 57 artiklassa annetaan oikeus jäsenvaltioille soveltaa 31.12.1993 voimassa olleita rajoituksia, jotka koskevat pääomanliikkeitä kolmansiiin maihin tai kolmansista maista. Artikla koskee lähinnä suoria sijoituksia. 58 artiklassa on säädetty pääomien vapaata liikkuvuutta koskevista muista poikkeuksista. Artiklan 1a kohdan mukaan verovelvollisia saadaan kohdella eri tavoin heidän asuinpaikkansa tai pääomien sijoituspaikan perusteella. Tämän lisäksi jäsenvaltioilla on artiklan 1b kohdan mukaan oikeus toteuttaa kaikki toimenpiteet, jotka ovat välttämättömiä tehokkaan verovalvonnan ja veronkierron torjumisen kannalta. Niin ikään 1b kohdassa poikkeusperusteena mainitaan yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen. Näidenkin poikkeusperusteiden soveltamisessa on noudatettava suhteellisuusperiaatetta. Tämän lisäksi perustamissopimuksessa määrätään, että kyseiset toimenpiteet ja menettelyt eivät saa olla keino mielivaltaiseen tai peiteltyyn syrjintään.

Vaikka 58 artiklan 1a kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat kohdella verovelvollisia eri tavoin heidän asuinpaikkansa tai pääomien sijoituspaikan perusteella, on kyseisen oikeuttamispe-

---

<sup>42</sup> Vapaavuori 2003, s. 106.

<sup>43</sup> Raitio 2005, s. 174–175.

<sup>44</sup> Raitio 2005, s. 175.

<sup>45</sup> Vapaavuori 2003, s. 107.

<sup>46</sup> Penttilä 2005, s. 15–16.

rusteen soveltamisala jäänyt melko epäselväksi<sup>47</sup>. EY-tuomioistuin on soveltanut oikeuskäytännössään pääomien vapaan liikkuvuuden kohdalla luomaansa kohtuullisuusperiaatetta (the rule of reason) 58 artiklan 1a kohdan sijasta tai kuten *Wattel* toteaa ”aivan kuin artiklaa ei olisi olemassa”. Edelleen *Wattel* katsoo, että veropolitiikan kannalta, artikla 58 on enemmän tai vähemmän turha, koska se ei lisää jäsenvaltioiden mahdollisuuksia perustella pääomien vapaan liikkuvuuden rajoittamista sen enempää kuin mitä EY-tuomioistuimen kohtuullisuusperiaate sallii.<sup>48</sup>

### **3.4. Eurooppaoikeudellinen syrjintäsuoja**

#### **3.4.1. Syrjintäsuojan ulottuvuus**

Eurooppaoikeudellisen syrjintäsuojan kannalta voidaan erottaa kolmenlaisia tapauksia, jotka voivat olla perustamissopimuksen määräysten vastaisia:

- Suora syrjintä, jossa syrjivä kohtelu perustuu kansalaisuuteen tai alkuperään.
- Epäsuora syrjintä, jossa muuten kuin edellisessä kohdassa mainituilla perusteilla asetetaan toisesta jäsenvaltiosta tulevat tuotteet, pääomat tai taloudelliset toimijat tosiasiallisesti epäedullisempaan asemaan.
- Perustamissopimuksen vapauksia rajoittavat toimenpiteet, jotka haittaavat tai estävät yhteisön sisällä tapahtuvaa kaupankäyntiä tai pääomanliikkeitä.<sup>49</sup>

Suora syrjintä, joka perustuu kansalaisuuteen tai alkuperään, on kielletty perustamissopimuksen 12 artiklassa. Artiklalla on välitön vaikutus. Kansallisuuden perusteella tapahtuvan syrjinnän kieltävä periaate on yksi EY:n perustamissopimuksen merkittävimmistä periaatteista.<sup>50</sup> 12 artiklan ydinajatuksena on kansallisen kohtelun vaatimus. Muiden jäsenvaltioiden kansalaisia on kohdeltava yhteisön toimialoilla samalla tavalla kuin jäsenvaltion omia kansalaisia. Syrjintäkiellon piiriin kuuluvat sekä luonnolliset henkilöt että juridiset henkilöt ja kaupan kohteena olevat tuotteet ja palvelut. Syrjimättömyysperiaatteen soveltamisen keskei-

---

<sup>47</sup> Äimä 2003, s. 79. Poikkeusta voidaan Maastrichtin sopimukseen liitetyn julistuksen mukaan soveltaa jäsenvaltioiden välisissä pääomanliikkeissä ainoastaan vuoden 1993 lopussa voimassa olleisiin kansallisiin verosäännöksiin.

<sup>48</sup> Terra–Wattel 2001, s. 20.

<sup>49</sup> Vapaavuori 2003, s. 108.

<sup>50</sup> Eerola ym. 2000, s. 108.

senä kohderyhmänä ovat jäsenvaltiot, joiden on noudatettava kansallisen kohtelun periaatetta.<sup>51</sup>

EY-oikeudessa syrjintäkielto käsitetään laajasti. Samanlaisia tilanteita ei saa lainsäädännössä kohdella eri tavoin ja erilaisia tilanteita samalla tavoin.<sup>52</sup> 12 artiklan lisäksi syrjintäkielto sisältyy myös muihin perustamissopimuksen määräyksiin, kuten vapaata liikkuvuutta koskeviin artikloihin. 12 artiklan yleistä syrjintäkieltoa sovelletaan vain, jos perustamissopimuksen erityiset syrjintäkiellot eivät sovellu tilanteeseen.<sup>53</sup>

Epäsuora syrjintä on EY-tuomioistuimen oikeuskäytännössään kehittämä periaate. Vaikka epäedullisen kohtelun ei voida katsoa suoraan perustuvan kansalaisuuteen, voi olla mahdollista, että oikeussubjekti on silti epäsuoran syrjinnän kohteena, joka on vastoin perustamissopimuksen määräyksiä. Epäsuorasta syrjinnästä voi olla kyse tilanteessa, jossa muuta kuin kansalaisuusperustetta soveltamalla päädytään asiallisesti samanlaiseen lopputulokseen. Esimerkiksi verovelvollisen asuinpaikka voi olla tällainen muu peruste.<sup>54</sup>

EY-tuomioistuin ei toisaalta ole halunnut epäsuoraa syrjintää koskevalla opillaan ”mitätöidä” jäsenvaltioiden verolainsäädäntöjä, jotka useimmissa tapauksissa rakentuvat sille periaatteelle, että yleisesti ja rajoitetusti verovelvolliset eivät ole samanlaisissa olosuhteissa eivätkä näin ole verotuksessa toisiinsa rinnastettavissa. EY-tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan, jotta voidaan katsoa epäsuoran syrjinnän olevan olemassa, on oltava ilmeistä, että epäsuotuisa menettely saattaa käytännössä kohdistua juuri ulkomailla asuviin toisten valtioiden kansalaisiin.<sup>55</sup>

Perustamissopimuksen soveltamisessa on olennaista erottaa toisistaan syrjintäkielto ja rajoituskielto. Rajoituskiellossa ei ole kyse eriävästä kohtelusta jäsenvaltion ja muiden jäsenvaltioiden kansalaisten välillä, vaan ainoastaan jäsenvaltion säännöksen tai toimenpiteen tosiasiallisesta vaikutuksesta, joka haittaa tai estää yhteisön keskeisten periaatteiden toteutumista käytännössä.<sup>56</sup>

---

<sup>51</sup> Vapaavuori 2003, s. 88–89.

<sup>52</sup> Raitio 2005, s. 91.

<sup>53</sup> Eerola ym. 2000, s. 108.

<sup>54</sup> Vapaavuori 2003, s. 231.

<sup>55</sup> Vapaavuori 2003, s. 231–232.

<sup>56</sup> Vapaavuori 2003, s. 108.

## 3.4.2. Oikeuttamisperusteet välittömässä verotuksessa

### 3.4.2.1. Suora syrjintä

Suoraa syrjintää ei voida eurooppaoikeudessa hyväksyttävästi perustella muilla kuin EY:n perustamissopimuksen 30 artiklassa luetelluilla oikeuttamisperusteilla. EY-tuomioistuin on vahvistanut tämän myös välitöntä verotusta koskevassa oikeuskäytännössään.<sup>57</sup> Kyseisen artiklan mukaan hyväksyttäviä oikeuttamisperusteita ovat esimerkiksi julkinen moraalit, yleinen järjestys tai turvallisuus sekä ihmisten, eläinten ja kasvien terveyden ja elämän suojeleminen. Oikeuttamisperusteiden luonteesta johtuu, etteivät ne lähtökohtaisesti sovellu veroasioihin eikä EY-tuomioistuin ole vielä toistaiseksi niitä hyväksynyt.<sup>58</sup>

### 3.4.2.2. Epäsuora syrjintä ja rajoittavat säännökset

Toisin kuin suoran syrjinnän kohdalla, epäsuoralle syrjinnälle ja perusvapauksien rajoittamiselle voi löytyä oikeuttamisperuste välittömässä verotuksessa. Epäsuoran syrjinnän ja vapausoikeuksien rajoittamisen oikeuttamisperusteita ei ole missään tyhjentävästi luetteloitu. EY-tuomioistuin on kehittänyt oikeuskäytännössään kohtuullisuusperiaatetta koskevan opin (the rule of reason). Kohtuullisuusperiaatteen mukaan epäsuora syrjintä tai vapausoikeuksien rajoittaminen, jotka sinänsä ovat tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen vastaisia, voivat olla oikeutettuja. Tällöin kuitenkin seuraavien kolmen edellytyksen on täytyttävä. Säännöksen tulee pyrkiä painavan yleisen edun toteutumiseen, sen tulee olla tarpeellinen tämän päämäärän saavuttamiseksi ja lisäksi sen tulee olla oikeassa suhteessa sillä tavoiteltavaan päämäärään nähden (suhteellisuusperiaate).<sup>59</sup> Jäsenvaltiot ovat veroasioissa yrittäneet perustella syrjiviä tai rajoittavia verolainsäännöksiään monilla erilaisilla syillä. EY-tuomioistuin on kuitenkin perinteisesti oikeuskäytännössään noudattanut oikeuttamisperusteiden hyväksymisessä tiukkaa linjaa ja yleensä ratkaissut asian verovelvollisen eduksi.<sup>60</sup>

Asiassa **C-204/90, Bachmann** verojärjestelmän johdonmukaisuuden periaate hyväksyttiin oikeuttamisperusteeksi toisen jäsenvaltion kansalaista syrjivälle säännökselle. Kyseisessä asiassa saksalainen Hanns-Martin Bachmann oli muuttanut Belgiaan töihin. Hänellä oli saksalaiselta vakuutusyhtiöltä otettu henki- ja työkyvyttömyysvakuutus, jonka vakuutusmaksuja hän

---

<sup>57</sup> Vapaavuori 2003, s. 240.

<sup>58</sup> Vapaavuori 2003, s. 240.

<sup>59</sup> Vapaavuori 2003, s. 242–247.

<sup>60</sup> Penttilä ym. 2005, s. 360.

vaati vähennettäväksi Belgian verotuksessa. Belgian lainsäädännön mukaan maksut olivat siellä vähennyskelpoisia vain, jos ne oli maksettu belgialaiselle tai siellä kiinteän toimipaikan omaavalle yhtiölle. Tällöin myös myöhemmin saatavat vakuutusmaksut olivat veronalaista tuloa Belgiassa. Tämän vastapainona oli se, että jos maksut eivät olleet vähennyskelpoisia Belgiassa, ei vakuutusmaksuakaan verotettu.<sup>61</sup>

EY-tuomioistuin katsoi, että vakuutusmaksujen vähennyskeltottomuus oli työvoiman vapaata liikkuvuutta ja palvelujen vapaata tarjontaa rajoittava. Kuitenkin tuomioistuin totesi, että vähennyskeltottomuus oli hyväksyttävä, jos otettiin huomioon verojärjestelmän johdonmukaisuus. Belgian lainsäädännössä oli suora yhteys verotuksessa vähennyskelpoisten vakuutusmaksujen ja veronalaisten eläke- ja henkivakuutusmaksujen välillä. Tuomioistuimen mukaan tällaisessa järjestelmässä vakuutusmaksujen vähennyskelpoisuudesta verotuksessa aiheutuva verotulojen menetys kompensoitui vakuutusmaksujen veronalaisuudella. Näin ollen vakuutusmaksujen vähennyskelpoisuuden ja vakuutusmaksujen veronalaisuuden välillä oli välitön yhteys. Verojärjestelmän johdonmukaisuus edellytti tämän vuoksi, että toiseen jäsenvaltioon maksettujen henkivakuutusmaksujen vähennysoikeuden myöntävällä valtiolla tulee olla oikeus verottaa vakuutusmaksuja.<sup>62</sup>

On kuitenkin huomioitava, että kyseisen ratkaisun jälkeen johdonmukaisuuden periaatetta ei ole enää hyväksytty oikeuttamisperusteeksi, vaikka siihen on toistuvasti vedottu verasioissa<sup>63</sup>. Tuomioistuin on noudattanut varovaista linjaa ja tiukentanut käsitteen soveltamisalan niin suppeaksi, etteivät sen soveltamisedellytykset ole myöhemmissä asioissa täyttyneet. Verojärjestelmän johdonmukaisuusperiaatteen soveltuminen edellyttää EY-tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan välitöntä yhteyttä, asia koskee yhden ja saman verovelvollisen verotusta ja rajoitus on suhteellisuusperiaatteen mukainen.<sup>64</sup>

EY-tuomioistuimen tuleva oikeuskäytäntö näyttäneen, tuleeko tuomioistuin hyväksymään verojärjestelmän johdonmukaisuuden periaatetta uudestaan oikeuttamisperusteena. **Marks & Spencer** -tapauksessa julkisasiamies Maduro katsoi, että verojärjestelmän johdonmukaisuuden kriteerejä tulisi lieventää. Julkisasiamies ehdotti tältä osin paluuta kriteeriin, jonka mu-

---

<sup>61</sup> Asia C-204/90, **Bachmann**, k. 1–10.

<sup>62</sup> Asia C-204/90, **Bachmann**, k. 21–35.

<sup>63</sup> Penttilä ym. 2005, s. 360

<sup>64</sup> Vapaavuori 2003, s. 261–265.



kaan johdonmukaisuutta on arvioitava ensin tarkasteltavana olevan verojärjestelmän tarkoituksen ja logiikan kannalta.<sup>65</sup>

EY-tuomioistuin on todennut oikeuskäytännössään, että periaatteessa myös muut oikeuttamisperusteet voivat olla hyväksyttäviä epäsuoran syrjinnän ja vapausoikeuksien rajoittamisen kohdalla. Esimerkiksi asiassa **C-436/00, X ja Y** tuomioistuin totesi verojärjestelmän johdonmukaisuuden ohella periaatteessa hyväksyttäviksi oikeuttamisperusteiksi verovalvonnan tehokkuuden ja veronkierron estämisen<sup>66</sup>. Verovalvonnan tehokkuutta koskevan argumentin painoarvoa on vähentänyt se, että EY-tuomioistuin on oikeuskäytännössään katsonut, että virka-apudirektiivi tarjoaa jäsenvaltioille usein riittävät mahdollisuudet<sup>67</sup>. EY-tuomioistuin on todennut veronkiertoa koskevan oikeuttamisperusteen kohdalla, ettei pelkästään veron kiertämisen mahdollisuudella tai yleisellä veronkiertolausekkeella voida hyväksyttävästi perustella syrjintää tai rajoittavaa toimenpidettä.<sup>68</sup>

Syyskuussa 2006 asiassa **C-196/04, Cadbury Schweppes** antamassaan tuomiossa EY-tuomioistuin käsitteli veronkiertoa koskevaa oikeuttamisperustetta väliyhtiölainsäädännön näkökulmasta. Tuomioistuin katsoi, että Iso-Britannian väliyhtiölainsäädäntöä oli pidettävä EY 43 ja EY 48 artiklan vastaisena sijoittautumisvapauden rajoituksena. EY-tuomioistuin kuitenkin totesi, että sijoittautumisoikeutta rajoittava toimenpide voi olla perusteltu silloin, kun se koskee erityisesti puhtaasti keinotekoisia järjestelyjä, joilla pyritään kiertämään jäsenvaltion lainsäädännön vaikutusta.<sup>69</sup>

**Marks & Spencer** –ratkaisussa EY-tuomioistuin katsoi, että kolme tekijää yhdessä muodostivat hyväksyttävän oikeuttamisperusteen. Nämä oikeuttamisperusteet olivat jäsenvaltioiden verotusvallan tasapainoisen jakautumisen turvaaminen, tappioiden kaksinkertaisen käytön estäminen ja veronkierron vaara. Tuomioistuin katsoi, että nämä kolme oikeuttamisperustetta yhdessä muodostivat hyväksyttävän poikkeuksen 43 artiklan mukaiseen sijoittautumisvapauteen.<sup>70</sup>

---

<sup>65</sup> Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa **C-446/03, Marks & Spencer**, k. 71.

<sup>66</sup> Asia **C-436/00 X ja Y**, k. 48.

<sup>67</sup> Näin esimerkiksi asiassa **C-250/95, Futura, Singer**, k. 41.

<sup>68</sup> Vapaavuori 2003, s. 253–255.

<sup>69</sup> Asia **C-196/04, Cadbury Schweppes**, k. 46–51.

<sup>70</sup> Asia **C-446/03, Marks & Spencer**, k. 42–51.

EY-tuomioistuin totesi **Futura, Singer** -tapauksessa, että yhteisön oikeudessa sovelletaan verotuksen alalla alueperiaatetta, vaikka lopulta asia ei päättynytkään jäsenvaltion voittoon. EY-tuomioistuimen syyskuussa 2006 antamassa tuomiossa **C-470/04, N**, tuomioistuin hyväksyi alueperiaatteen yleisesti ottaen hyväksyttäväksi oikeuttamisperusteeksi. Kyseisessä tapauksessa oli kyse Alankomaissa aikaisemmin voimassa olleiden ns. exit tax -sääntöjen hyväksyttävyydestä EY 43 artiklan kannalta. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoi, että kansallisten säännösten tarkoituksena oli lähinnä jakaa alueperiaatteen perusteella yhtiö-osuuksien arvonnousua koskeva verotusvalta jäsenvaltioiden välillä. EY-tuomioistuin hyväksyi tuomiossaan jäsenvaltioiden verotusvallan jakautumisen alueperiaatteen mukaan sinänsä hyväksyttäväksi perusteeksi, mutta katsoi, ettei se kuitenkaan oikeuttanut Alankomaiden lainsäädäntöä kyseisessä tapauksessa.<sup>71</sup>

EY-tuomioistuimen selvästi hylkäämiä argumentteja ovat ensinnäkin verotulojen vähentyminen, harmonisoinnin puute ja yleisluontoiset hallinnolliset syyt. Tuomioistuin ei ole myöskään hyväksynyt oikeuttamisperusteeksi verovelvollisen edullista kohtelua toisessa jäsenvaltiossa, jolla perustellaan syrjivää verokohtelua verotusta suorittavassa valtiossa. Se on kuitenkin ottanut verovelvollisen verokohtelun asuinvaltiossa huomioon arvioidessaan kysymystä siitä, ovatko rajoitetusti verovelvollinen ja yleisesti verovelvollinen keskenään samanlaisessa tilanteessa. Myöskään kompensointi muilla veroetuuksilla ei ole saanut EY-tuomioistuimen hyväksyntää oikeuttamisperusteena.<sup>72</sup> Esimerkiksi asiassa **Avoir Fiscal** EY-tuomioistuin katsoi, ettei ulkomaisten yhtiöiden Ranskassa olevien kiinteiden toimipaikkojen syrjivää verokohtelua voitu perustella muilla mahdollisilla veroeduilla, joita sivuliikkeillä oli ranskalaisiin yhtiöihin verrattuna<sup>73</sup>.

Vaikka epäsuoran syrjinnän ja vapausoikeuksien rajoittamisen kohdalla jäsenvaltioiden mahdollisuudet perustella toimiaan ovat periaatteessa rajattomat, mahdollisuudet käytännössä ovat olleet melko vähäiset. Näin totesi myös julkisasiamies Maduro **Marks & Spencer** -tapauksessa myöntämällä, että ”jäsenvaltioille verojärjestelmiensä perustelemiseksi myönnetty liikkumavara on hyvin vähäinen”<sup>74</sup>. *Penttilä* kuitenkin toteaa, että EY-tuomioistuimen

---

<sup>71</sup> Asia **C-470/04, N**, k. 41–55.

<sup>72</sup> Vapaavuori 2003, s. 247–257.

<sup>73</sup> Asia **C-270/83, komissio v. Ranska**, k. 21.

<sup>74</sup> Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa **C-446/03, Marks & Spencer**, k. 71.

viimeaikaisen oikeuskäytännön perusteella<sup>75</sup> tuomioistuimen linjan voidaan katsoa hieman muuttuneen. EY-oikeuden vastaiselle lainsäädännölle voi löytyä oikeuttamisperuste.<sup>76</sup>

---

<sup>75</sup> Kuten edellä käsitellyt tapaukset **C-446/03, Marks & Spencer** ja **C-196/04, Cadbury Schweppes**.

<sup>76</sup> Penttilä 2006, s. 136.

## 4. Osinkojen lähdeverotus ja EY-oikeus

### 4.1. Muutospaineet osinkoverotuksessa

#### 4.1.1. Yleisesti verovelvollisen osinkoverotus

Kansainvälisten osinkojen verotus on useissa tilanteissa tosiasiallisesti ankarampaa kuin kotimaisten osinkojen verotus. Tämä lähtökohta on ongelmallinen erityisesti EY-oikeuden syrjäntäkieltoartiklojen kannalta.<sup>1</sup> Tähän asiaan on Euroopan komissio kiinnittänyt useasti huomiota pyrkiessään toteuttamaan tavoitettaan täysin toimivista sisämarkkinoista. Komissio keskittyi tiedonannossaan KOM(2003) 810 portfolio-osinkojen verotukseen, koska tämä ala on käytännössä kaikkein ongelmallisin EY-oikeuden kannalta<sup>2</sup>. Komissio katsoi tiedonannossaan, että EY:n perustamissopimuksen 56 artiklan perusteella jäsenvaltio ei saa tosiasiasa verottaa ulkomailta saatavia osinkoja enemmän kuin kotimaisia osinkoja eikä saa myöskään tosiasiasa verottaa ulkomaille maksettavia osinkoja enemmän kuin kotimaisia osinkoja<sup>3</sup>.

EY-tuomioistuimen ratkaistavana on ollut ja todennäköisesti tulee olemaan myös tulevaisuudessa useita osinkoverotusta koskevia tapauksia. Yleisesti verovelvollisen osinkoverotusta koskevissa ratkaisuisaan (**C-35/98, Verkoojien**, **C-315/02, Lenz** ja **C-319/02, Manninen**) EY-tuomioistuin on vahvistanut komission kannan, että perustamissopimuksen vastaista on verottaa yleisesti verovelvollisen toisesta jäsenvaltiosta saamia osinkoja korkeammalla veroprosentilla tai muuten ankarammin kuin kotimaisia osinkoja<sup>4</sup>.

#### 4.1.2. Rajoitetusti verovelvollisen osinkoverotus

Yleisesti verovelvollisen osinkoverotuksessa tehtyjen muutosten jälkeen huomio on kiinnittynyt myös rajoitetusti verovelvollisen osinkoverotukseen. Komissio katsoi jo tiedonannossaan KOM(2003) 810, että jäsenvaltio ei voi kantaa lähdeveroa ulkomaille maksettavista osingoista ja myöntää samanaikaisesti kotimaisille osingoille verovapautta<sup>5</sup>.

---

<sup>1</sup> Helminen 2005, s. 180.

<sup>2</sup> Emo-tytäryhtiödirektiivin perusteella suorasijoitusosingot EU:ssa ovat verovapaita.

<sup>3</sup> KOM(2003) 810, s. 13–18.

<sup>4</sup> Liebman – Rousselle 2005, s. 143.

<sup>5</sup> KOM(2003) 810, s. 18.

Pääsääntöisesti EU:n jäsenvaltioissa rajoitetusti verovelvollisilta peritään osingoista lähdevero. Lähdeverokannat vaihtelevat jäsenvaltiosta riippuen 15–30 %:n välillä. On kuitenkin huomioitava, että useimmissa tapauksissa verosopimusten soveltamisen vuoksi osinkoa verotetaan yleistä lähdeverokantaa pienemmällä lähdeveroprosentilla. Poikkeuksina jäsenvaltioiden joukossa ovat esimerkiksi Slovakia, Kypros ja Malta, joissa osingoista ei peritä lähdeveroa. Myös Iso-Britanniassa julkisesti noteeratuilta yhtiöiltä saadut osingot ovat verovapaita rajoitetusti verovelvollisille.<sup>6</sup>

Erityisesti EFTA-tuomioistuimen antaman **Fokus Bank** –ratkaisun jälkeen kysymys osinkojen lähdeverotuksen EY-oikeudellisesta hyväksyttävyydestä on noussut keskustelun aiheeksi. Kyseisessä ratkaisussa EFTA-tuomioistuin katsoi, että yleisesti verovelvollinen ja rajoitetusti verovelvollinen olivat osinkoverotuksessa samanlaisessa asemassa, jonka vuoksi rajoitetusti verovelvollista ei saanut kohdella verotuksessa epäedullisemmin kuin yleisesti verovelvollista.<sup>7</sup>

Alankomaissa on jo tarkasteltu mahdollisuutta luopua osinkojen lähdeverotuksesta, vaikka EY-tuomioistuin ei ole vielä ilmaissut kantaansa asiaan. Marraskuussa 2005 Alankomaiden valtiovarainministeri ilmoitti, että osinkojen lähdeverotus saatetaan olla poistamassa pitkän ajan tähtäimellä. Tällä hetkellä alankomaalaisten yhtiöiden maksamista osingoista ulkomaisille osakkeenomistajille peritään lainsäädännön mukaan lähdeveroa 25 %. Osinkojen lähdeverotus tuottaa valtiolle vuosittain yli miljardin euron verotulot. Ilmoitus annettiin alankomaalaisen tuomioistuimen (High Court of Den Bosch) huomiota herättäneen ratkaisun jälkeen. Tapauksessa<sup>8</sup> oli kyse Luxemburgissa sijaitsevan yhtiön alankomaalaiselta yhtiöltä saamista osingoista. Tuomioistuin katsoi ratkaisussaan, että lähdeveron periminen osingoista oli pääomien vapaan liikkuvuuden vastaista.<sup>9</sup> Tuomioistuin ei kuitenkaan katsonut tarpeelliseksi pyytää asiassa ennakkoratkaisua EY-tuomioistuimelta. Alankomaiden valtionvarainministeri valitti tuomioistuimen ratkaisusta maan korkeimpaan oikeuteen, jossa tapauksen käsittely on vielä kesken.<sup>10</sup>

---

<sup>6</sup> Ks. FISCO 2005a, s. 3–5 ja FISCO 2005b, s. 7.

<sup>7</sup> Case **E-1/04, Fokus Bank**, k. 30.

<sup>8</sup> Asia **03/01980**.

<sup>9</sup> International Tax Review,

<http://www.internationaltaxreview.com/?Page=10&PUBID=35&ISS=21121&SID=604486&TYPE=20>, 11.12.2006.

<sup>10</sup> Deloitte 2006, s. 16.

### 4.1.3. Fokus Bank –tapaus

#### 4.1.3.1. Tapauksen esittely

Vaikka EY-tuomioistuimelta ei ole vielä olemassa oikeuskäytäntöä koskien rajoitetusti verovelvollisten saamien osinkojen lähdeverotusta, on kyseistä asiaa käsitelty EFTA-tuomioistuimen toimesta asiassa **E-1/04, Fokus Bank**.

Luxemburgissa sijaitseva EFTA-tuomioistuin käsittelee ETA-sopimukseen liittyviä asioita, jotka koskevat EFTA-jäsenvaltiota. ETA-sopimukseen ovat liittyneet EFTA:n neljästä jäsenvaltiosta kolme (Islanti, Liechtenstein ja Norja) Sveitsin jäädessä sopimuksen ulkopuolelle. ETA-sopimuksen avulla EU:n sisämarkkinat on ulotettu kattamaan myös kyseiset EFTA-maat. EFTA-tuomioistuimen yhtenä tärkeänä tehtävänä on antaa jäsenvaltion tuomioistuimen pyynnöstä neuvoa-antava mielipide ETA-oikeuden tulkinnasta.<sup>11</sup> Tässä kohdin on huomattava ero EFTA-tuomioistuimen ja EY-tuomioistuimen antamien päätösten välillä. EFTA-tuomioistuin ei anna ennakkoratkaisuja, vaan neuvoa-antavia mielipiteitä (advisory opinions). Tuomioistuimen kannanotto ei siis sido oikeudellisesti sitä pyytäneitä tuomioistuinta, mutta voidaan olettaa, että käytännössä jäsenvaltioiden tuomioistuimet noudattavat EFTA-tuomioistuimen tulkintaa.<sup>12</sup>

EFTA-tuomioistuin antoi 23.11.2004 ratkaisunsa asiassa **Fokus Bank**. Kyseinen asia on EFTA-tuomioistuimen ensimmäinen tuloverotusta ja neljää perusvapautta käsittelemä tapaus.<sup>13</sup> **Fokus Bank** –tapaus koski lähtökohtaisesti Norjassa aikaisemmin voimassa ollutta yhtiöveron hyvitysjärjestelmää. Norjan silloisen lainsäädännön mukaan Norjassa yleisesti verovelvollisille maksettuja osinkoja verotettiin yleisenä tulona, kun taas rajoitetusti verovelvollisten osingonsaajien osinkoihin kohdistui erikseen määritelty 15 %:n lähdevero. Osinkojen kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi Norjassa yleisesti verovelvollisille osingonsaajille myönnettiin yhtiöveron hyvitys, joka vastasi osingonjakajayhtiön 28 %:n verokannan mukaan maksamaa veroa. Tämän seurauksena yleisesti verovelvollisten saamat osingot olivat verovapaita. Rajoitetusti verovelvollisille osingonsaajille yhtiöveron hyvitystä ei myönnetty.<sup>14</sup>

---

<sup>11</sup> EFTA 2006, s. 4–17.

<sup>12</sup> Zimmer 2004, s. 841.

<sup>13</sup> Zimmer 2004, s. 840–842.

<sup>14</sup> Case **E-1/04, Fokus Bank**, k. 8–11.

Tapauksessa oli kyse norjalaisen yhtiön Fokus Bank ASA:n vuosina 1997 ja 1998 jakamista osingoista. Yhtiön eräinä osakkeenomistajina olivat kaksi rajoitetusti verovelvollista yhtiötä, joista toinen oli yleisesti verovelvollinen Saksassa ja toinen Iso-Britanniassa. Kyseisten maiden kanssa solmittujen verosopimusten mukaan Norjalla oli oikeus periä osingoista 15 %:n lähdevero.<sup>15</sup>

Verotuksellisista syistä johtuen kyseiset osakkeenomistajat myivät Fokus Bank ASA:n osakkeensa juuri ennen kuin päätös osingonjaosta tehtiin yhtiössä. Osakkeet myytiin Norjassa yleisesti verovelvollisille yhtiöille. Näin ollen osakkeille maksettavista osingoista ei peritty lähdeveroa, koska osingon jakohetkellä osakkeiden omistajat olivat Norjassa yleisesti verovelvollisia yhtiöitä. Pian osingonmaksun jälkeen rajoitetusti verovelvolliset yhtiöt käyttivät option ostaa osakkeet takaisin.<sup>16</sup>

Norjan verohallinto sivuutti kyseiset transaktiot ja katsoi, että verotuksen kannalta ulkomaiset osakkeenomistajat olivat osakkeiden todellisia omistajia osingonjaon hetkellä. Edelleen verohallinto katsoi, että Fokus Bank oli vastuussa veroseuraamuksista, jotka johtuivat osakkeiden uudelleen määrittelystä. Fokus Bank nosti kanteen Trondheimin piirioikeudessa Norjan valtiota vastaan vaatimalla takaisin maksettuja lähdeveroja. Piirioikeus hylkäsi kanteen, jonka jälkeen kantaja Fokus Bank valitti päätöksestä seuraavaan oikeusasteeseen (Frostating lagmannsrett).<sup>17</sup>

Frostating lagmannsrett katsoi aiheelliseksi pyytää asiaan kannanottoa EFTA-tuomioistuimelta. Tulkintakannanottoa pyydettiin lähinnä kysymykseen, onko ETA-sopimuksen 40 artiklan kanssa yhdenmukaista, että yhtiöveron hyvitystä ei myönnetä toisissa jäsenvaltioissa asuville verovelvollisille. Tämän kysymyksen alakysymyksenä esitettiin, että onko sillä oikeudellista merkitystä, jos verovelvollisen asuinvaltion ja Norjan välisen verosopimuksen mukaan verovelvolliselle myönnetään verohyvitys asuinvaltiossaan Norjassa maksettusta lähdeverosta.<sup>18</sup>

---

<sup>15</sup> Case **E-1/04, Fokus Bank**, k. 2–11.

<sup>16</sup> Case **E-1/04, Fokus Bank**, k. 2–3.

<sup>17</sup> Case **E-1/04, Fokus Bank**, k. 4–6.

<sup>18</sup> Case **E-1/04, Fokus Bank**, k. 7.

ETA-sopimuksen 40 artiklassa on säädetty pääomien vapaasta liikkuvuudesta. Artikla on lähes identtinen EY:n perustamissopimuksen 56 artiklan kanssa<sup>19</sup>. 40 artiklan mukaan pääomien vapaata liikkuvuutta ei saada rajoittaa EU:n jäsenvaltioiden tai EFTA-jäsenvaltioiden välillä. Artiklassa kielletään myös syrjintä kansalaisuuden, asuinpaikan tai pääomien sijoituspaikan perusteella.

Ratkaisussaan EFTA-tuomioistuin totesi aluksi, että ennakkoratkaisupyynnössä käytännössä kysyttiin sitä, oliko se ETA-sopimuksen 40 artiklan vastaista, että Norjassa yleisesti verovelvolliset osakkeenomistajat olivat oikeutettuja yhtiöveron hyvitykseen, kun taas ulkomailla asuvilta rajoitetusti verovelvollisilta osakkeenomistajilta etu evättiin. Tuomioistuin totesi myös, että lähtökohtaisesti EFTA-jäsenvaltioiden verojärjestelmät eivät kuulu ETA-sopimuksen soveltamisalueeseen. Tästä huolimatta ETA/EFTA-maiden on toteutettava verotusvaltaansa sopusoinnissa ETA-oikeuden kanssa.<sup>20</sup>

Ratkaisussa nostettiin esille lähtökohtana, että eräs ETA-sopimuksen tärkeimmistä tavoitteista on luoda yhtenäinen Euroopan talousalue. Tämä tavoite on ohjannut sekä EFTA-tuomioistuimen että EY-tuomioistuimen ratkaisukäytäntöä. EFTA-tuomioistuin totesi, että ETA-sopimuksen kuudennen artiklan mukaan tuomioistuin on sidottu EY-tuomioistuimen olennaiseen oikeuskäytäntöön, joka on ollut voimassa ennen ETA-sopimusta. Lisäksi EFTA-tuomioistuimen on otettava ratkaisuisaan huomioon myös EY-tuomioistuimen myöhempi oikeuskäytäntö. Tämän perusteella tuomioistuin totesi, että EY-tuomioistuimen 56 artiklaa koskeva oikeuskäytäntö on merkityksellinen ETA-sopimuksen 40 artiklan tulkinnan kannalta.<sup>21</sup>

Ratkaisussa todettiin, että 40 artikla antaa luonnollisille ja juridisille henkilöille oikeuden markkinoille pääsyyn. Tuomioistuin katsoi, että kysymyksessä oleva Norjan lainsäädäntö saattaa vaikuttaa haitallisesti rajoitetusti verovelvollisten osakkeenomistajien sijoituksistaan saamiin tuottoihin ja voi näin ollen saada heidät luopumaan ajatuksesta sijoittaa norjalaisiin yhtiöihin. Tuomioistuin totesi, että kyseiset säännökset hankaloittavat toisessa sopimusvaltiossa asuvien yhtiöiden ja luonnollisten henkilöiden vapautta sijoittaa Norjaan. Vastaavasti säännökset saattavat myös haitata norjalaisten yhtiöiden mahdollisuuksia hankkia

---

<sup>19</sup> Case **E-1/04, Fokus Bank**, k. 23.

<sup>20</sup> Case **E-1/04, Fokus Bank**, k. 18–20.

<sup>21</sup> Case **E-1/04, Fokus Bank**, k. 22.



pääomaa Norjan ulkopuolelta. EFTA-tuomioistuin totesi näiden seikkojen perusteella, että kyseinen lainsäädäntö vaikuttaa haitallisesti sekä osingonjakajayhtiöiden että ulkomaisten osakkeenomistajien markkinoille pääsyyn. Tästä johtuen kyseistä lainsäädäntöä oli pidettävä 40 artiklan tarkoittamana rajoituksena.<sup>22</sup>

Seuraavaksi tuomioistuin käsitteli kysymystä, voitiinko kyseistä rajoitusta pitää oikeutettuna. Tähän liittyen tuomioistuin totesi, että 40 artikla ei sulje pois ETA-valtioiden oikeutta soveltaa sellaisia kansallisia säännöksiä, jotka erottavat toisistaan eri valtioissa asuvat verovelvolliset, jotka eivät asuinpaikkansa vuoksi ole samanlaisessa tilanteessa. On kuitenkin tärkeitä huomioida, että tämä on poikkeus perustavaa laatua olevasta pääomien vapaan liikkuvuuden periaatteesta, joten sitä on tulkittava tiukasti. Tuomioistuin korosti, että kyseistä poikkeusperustetta ei voida tulkita siten, että mikä tahansa verolainsäädäntö, joka asettaa verovelvolliset eri asemaan asuinpaikan perusteella, olisi automaattisesti yhteensopiva ETA-sopimuksen määräysten kanssa. Erilainen kohtelu voidaan katsoa yhteensopivaksi 40 artiklan kanssa vain, jos kyseessä olevat tilanteet eivät ole objektiivisesti samanlaisia tai jos erilainen kohtelu voidaan perustella yleistä etua koskevilla syillä. Tämän lisäksi erilaisen kohtelun on oltava suhteellisuusperiaatteen mukaista.<sup>23</sup>

Norjan kantana oli, että kyseisessä tapauksessa yleisesti verovelvollisen ja rajoitetusti verovelvollisen tilanteet eivät olleet objektiivisesti samanlaisia. Tässä Norja vetosi EY-tuomioistuimen antamaan ratkaisuun asiassa **C-279/93, Schumacker**.<sup>24</sup> **Schumacker**-tapauksessa EY-tuomioistuin totesi, että yleisesti ottaen yleisesti verovelvollisten ja rajoitetusti verovelvollisten ei voida katsoa olevan samanlaisessa tilanteessa välittömän verotuksen alalla<sup>25</sup>. Tähän väitteeseen EFTA-tuomioistuin vastasi toteamalla, ettei pelkästään se tosiasia, että kotimaiset osakkeenomistajat ovat yleisesti verovelvollisia Norjassa ja rajoitetusti verovelvolliset ovat verovelvollisia Norjassa ainoastaan sieltä saamistaan tuloista, estä katsomasta näitä verovelvollisia samassa tilanteessa oleviksi<sup>26</sup>.

EFTA-tuomioistuin viittasi myös EY-tuomioistuimen oikeuskäytäntöön (kuten **C-315/02, Lenz**), joka koskee yleisesti verovelvollisen toisesta jäsenvaltiosta saamaa osinkoa. Tuomio-

---

<sup>22</sup> Case **E-1/04, Fokus Bank**, k. 25–26.

<sup>23</sup> Case **E-1/04, Fokus Bank**, k. 27–28.

<sup>24</sup> Case **E-1/04, Fokus Bank**, k. 29.

<sup>25</sup> Asia **C-279/93, Schumacker**, k. 31.

<sup>26</sup> Case **E-1/04, Fokus Bank**, k. 29.

istuun katsoi, että Norjan väite siitä, että Norjasta ulkomaille maksettavia osinkoja (outbound dividends) tulisi kohdella eri lailla verotuksessa kuin Norjaan maksettavia osinkoja (inbound dividends), oli hylättävä. Ratkaisussa todettiin, että yhtiöveron hyvitysjärjestelmän tarkoituksena oli välttää taloudellista kaksinkertaista verotusta. Tuomioistuimen mukaan tämä tavoite saavutetaan ainoastaan myöntämällä hyvitys kaikille osakkeenomistajille riippumatta heidän asuinpaikastaan. Tästä näkökulmasta katsoen yleisesti verovelvolliset ja rajoitetusti verovelvolliset olivat samanlaisessa tilanteessa.<sup>27</sup>

Norja pyrki perustelemaan rajoitusta kansainvälisen verojärjestelmän johdonmukaisuudella. Norjan mukaan yhtiöveron hyvityksen myöntäminen myös rajoitetusti verovelvollisille tarkoittaisi käytännössä sitä, että lähdevaltion verotusoikeus siirtyisi verovelvollisen asuinvaltiolle. Tämä olisi vastoin kansainvälisen vero-oikeuden periaatetta, jonka mukaan taloudellisen kaksinkertaisen verotuksen poistaminen kuuluu verovelvollisen asuinvaltiolle. EFTA-tuomioistuimien kuitenkin hylkäsi tämän väitteen. Tuomioistuimien katsoi, että hyväksymällä rajoituksen pääomien vapaaseen liikkuvuuteen johdonmukaisuuden periaatteen nojalla merkitsisi sitä, että valtioiden välisille verosopimuksille annettaisiin etusija ETA-oikeuteen nähden.<sup>28</sup>

Norja argumentoi myös, että ulkomaisen osakkeenomistajan osinkojen kokonaisverorasitus oli otettava huomioon verrattaessa tilannetta norjalaisen osakkeenomistajan verotukseen. Tämä tarkoittaa sitä, että myös rajoitetusti verovelvollisen asuinvaltiossa myönnettävä verohyvitys olisi otettava huomioon. Norja katsoi, että sen lainsäädäntö ei vaikuta haitallisesti ulkomaisen sijoittajan investointipäätökseen, koska sijoittajan asuinvaltiossa myönnettävä verohyvitys pitää kokonaisverorasituksen tasaisena. Tähän argumenttiin EFTA-tuomioistuimien vastasi viittaamalla EY-tuomioistuimen oikeuskäytäntöön (esim. asia **C-307/97, Saint-Gobain** ja asia **C-35/98, Verkooijen**). Oikeuskäytännön perusteella yleisenä sääntönä on, että rajoittamista ja syrjintää lähdevaltiossa ei voida perustella niillä eduilla, joita verovelvolliset voivat saada asuinvaltiossaan.<sup>29</sup>

EFTA-tuomioistuimen ratkaisu asiassa oli siis se, että ETA-sopimuksen 40 artikla estää sellaisen lainsäädännön, jossa tietyssä sopimusvaltiossa yleisesti verovelvolliset ovat oikeu-

---

<sup>27</sup> Case **E-1/04, Fokus Bank**, k. 30.

<sup>28</sup> Case **E-1/04, Fokus Bank**, k. 31.

<sup>29</sup> Case **E-1/04, Fokus Bank**, k. 36–37.

tettuja yhtiöveron hyvitykseen, kun taas rajoitetusti verovelvolliset eivät ole. Sillä seikalla, onko rajoitetusti verovelvollisen asuinvaltiolla ja lähdevaltiolla verosopimus, jossa on sovittu verohyvityksestä asuinvaltiossa, ei ole mitään oikeudellista merkitystä.<sup>30</sup>

#### 4.1.3.2. Tapauksen merkitys EY-oikeuden kannalta

**Fokus Bank** –tapaus on monessa suhteessa kiinnostava EY-oikeuden kannalta. Vaikka EFTA-tuomioistuimelle toimitetussa ennakkoratkaisupyynnössä keskityttiin yhtiöveron hyvityksen myöntämiseen, varsinaisesti tapauksessa oli kyse lähdeveron hyvittämisestä kantajalle. Sen sijaan, että Fokus Bank ASA olisi vaatinut täyttä yhtiöveron hyvitystä osingoille (vastaa 28 %:n mukaan verotettuja voittoja), se vaati kansallisessa käsittelyssä ainoastaan 15 %:n verokannan mukaisen lähdeveron palauttamista.<sup>31</sup> Ernst & Youngin laatiman yritysten verotusta käsittelevän julkaisun mukaan **Fokus Bank** –tapauksen perusteella useiden EU-jäsenvaltioiden osinkojen lähdeverotusjärjestelmä on ongelmallinen EY-oikeuden kannalta. Julkaisussa tällaisiksi jäsenvaltioiksi katsotaan Belgia, Suomi, Ranska, Saksa, Unkari, Irlanti, Italia, Luxemburg, Alankomaat, Portugal ja Espanja.<sup>32</sup>

**Fokus Bank** –ratkaisu asettaa kyseenalaiseksi kansainvälisessä vero-oikeudessa yleisesti hyväksytyn lähtökohdan, että yleisesti verovelvollisia ja rajoitetusti verovelvollisia voidaan kohdella eri tavalla verotuksessa. Kyseessä on merkittävä ratkaisu rajoitetusti verovelvollisen verotuksen kannalta, koska siinä on ensimmäisen kerran tutkittu laajasti yleisesti ja rajoitetusti verovelvollisen tilanteiden vertailukelpoisuutta osinkojen lähdeverotuksessa. Useimmissa EY-tuomioistuimen käsittelemissä rajoitetusti verovelvollisen verotusta koskevissa tapauksissa on ollut tietynasteista ”fyysistä toimintaa” lähdevaltiossa. Rajoitetusti verovelvollinen on yleensä joko toiminut lähdevaltiossa kiinteän toimipaikan kautta tai työskennellyt siellä.<sup>33</sup>

EFTA-tuomioistuimen ratkaisu herättää ongelmallisia kysymyksiä. Onko näin ollen osinkojen lähdeverotus EY-oikeuden kannalta hyväksyttävää, jos yleisesti verovelvollisen saamat osingot ovat verovapaita? Minkälainen merkitys verosopimuksilla voidaan katsoa olevan tilanteen EY-oikeudellisen hyväksyttävyyden kannalta? Entä onko osinkojen lähdeverotuksessa

---

<sup>30</sup> Case **E-1/04, Fokus Bank**, k. 38.

<sup>31</sup> Larking 2005, s. 72.

<sup>32</sup> Ernst & Young 2005a, s. 1.

<sup>33</sup> Larking 2005, s. 71–72.

kohdeltava jäsenvaltioihin ja kolmansiin maihin maksettavia osinkoja yhdenvertaisesti EY 56 artiklan perusteella? Näihin kysymyksiin odotetaan EY-tuomioistuimen kannanottoa.

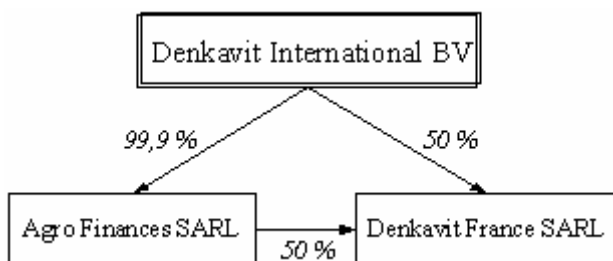
**Fokus Bank** –tapaus on mielenkiintoinen myös niiden EU-valtioiden kannalta, joissa yhtiöveron hyvitysjärjestelmä on ollut käytössä. Tällainen valtio on esimerkiksi Suomi. **Manninen**-ratkaisussa EY-tuomioistuin katsoi, että yleisesti verovelvollisen toisesta jäsenvaltiosta saamalle osingolle oli myönnettävä yhtiöveron hyvitys. **Fokus Bank** -ratkaisun perusteella on aihetta pohtia, olisiko yhtiöveron hyvitys tullut myöntää myös rajoitetusti verovelvollisille ennen vuotta 2005 jaetuista osingoista.<sup>34</sup>

## 4.2. Denkavit-tapaus

### 4.2.1. Tapauksen esittely

Joulukuussa 2004 Ranskan korkein hallintotuomioistuin (Conseil d'Etat) pyysi ennakkoratkaisua EY-tuomioistuimelta<sup>35</sup>. Ennakkoratkaisupyyntöissä **C-170/05, Denkavit** kysyttiin, onko sijoittautumisvapautta koskevan 43 artiklan kanssa ristiriidassa se, että Ranskan osinkoverojärjestelmässä kotimaisille emoyhtiöille maksetut osingot vapautetaan lähes kokonaan verosta emoyhtiöiden verotuksessa, kun taas ulkomailla asuvalle emoyhtiölle maksettaviin osinkoihin kohdistuu taloudellinen kahdenkertainen verotus, jota ei poisteta verosopimuksen soveltamisella.<sup>36</sup>

Denkavit International BV on alankomaalainen yhtiö, jolla oli kyseistä tapausta koskevana ajanjaksona kaksi ranskalaista tytäryhtiötä, yhtiöt Agro Finances SARL ja Denkavit France SARL<sup>37</sup>.



**Kuva 2.** Omistussuhteet Denkavit-tapauksessa.

<sup>34</sup> Kellas 2005a, s. 8.

<sup>35</sup> Baranger 2005, s. 304.

<sup>36</sup> Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa **C-170/05, Denkavit**, k. 1.

<sup>37</sup> Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa **C-170/05, Denkavit**, k. 7.

Kuten kuvasta näkyy, Denkavit International hallitsi käytännössä lähes koko Agro Financesin ja Denkavit Francen osakepääomaa. Vuosina 1987–1989 tytäryhtiöt maksoivat Denkavit Internationalille osinkoja 14,5 miljoonaa Ranskan frangia eli n. 2,2 miljoonaa euroa<sup>38</sup>. Kyseisenä ajankohtana voimassa olleen Ranskan yleisen verolain (Code général des impôts, CGI) mukaan osingoista oli kannettava lähdevero, jos tuloa maksettiin henkilöille, joiden verotuksellinen asuinpaikka tai kotipaikka ei ollut Ranskassa. Lainsäädännössä vahvistettu lähdeveron suuruus oli 25 %. Ranskan ja Alankomaiden välisessä verosopimuksessa oli kuitenkin sovittu, että osingonmaksajayhtiön asuinvaltiossa osingosta voitiin verottaa enintään 5 % osingon bruttomäärästä, jos edunsaaja oli osakeyhtiö tai rajavastuuyhtiö, joka omistaa suoraan vähintään 25 % osingonmaksajayhtiön pääomasta. Näin ollen Ranskan verolainsäädännön ja kyseisen verosopimuksen yhdistetyn soveltamisen perusteella osingoista kannettiin 5 %:n lähdevero.<sup>39</sup>

CGI:n mukaan lähdevero ei kannettu, jos ranskalainen tytäryhtiö maksoi osinkoja ranskalaiselle emoyhtiölle. Lisäksi CGI:n perusteella yhtiöihin ja muihin yhteisöihin, jotka olivat Ranskan yhteisöverotuksessa verovelvollisia normaalin verokannan mukaisesti, voitiin soveltaa ns. emoyhtiöiden verojärjestelmää. Tämä tarkoitti käytännössä sitä, että osingot, jotka oikeuttivat emoyhtiöjärjestelmän soveltamiseen, vapautettiin emoyhtiön verotuksessa verosta lähes kokonaan. Kyseiset osingot vähennettiin emoyhtiön veronalaisesta kokonaisvoitosta kuitenkin siten, että kiinteä 5 %:n määrä emoyhtiön kokonaisosinkotulosta verohyvitykset mukaan luettuna (tämä määrä vastasi kuluja ja maksuja) oli vähennyskelvoton.<sup>40</sup>

Denkavit International ja Denkavit France riitauttivat 5 %:n lähdeveron Ranskan verotuksessa sillä perusteella, että lähdeveron kantaminen oli sekä EY 43 artiklan että Ranskan ja Alankomaiden verosopimuksen 25 artiklan syrjintäkieltolausekkeen vastaista. Koska verotuksessa yhtiöiden vaatimuksia ei hyväksytty, yhtiöt nostivat kanteen Nantesin hallintotuomioistuimessa. Huhtikuussa 1997 antamassaan tuomiossa tuomioistuin katsoi, että lähdeveron kantamisella rikottiin EY 43 artiklaa ja määräsi yhtiöille palautettavaksi lähdeveron määrän. Tämän jälkeen Ranskan talous-, valtiovarain- ja teollisuusministeri valitti ratkaisusta muutoksenhakutuomioistuimeen, joka kumosi tuomion ja vahvisti määrätyn lähdeveron oikeellisuuden. Denkavit International ja Denkavit France valittivat tästä ratkaisusta edelleen

---

<sup>38</sup> Yksi euro vastaa 6,56 Ranskan frangia.

<sup>39</sup> Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa **C-170/05, Denkavit**, k. 3–7.

<sup>40</sup> Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa **C-170/05, Denkavit**, k. 4.

korkeimpaan hallintotuomioistuimeen (Conseil d'Etat), joka päätti pyytää ennakkoratkaisua EY-tuomioistuimelta.<sup>41</sup>

#### 4.2.2. Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus

Julkisasiamies L.A. Geelhoed antoi oman ratkaisuehdotuksensa asiaan 27.4.2006. Ratkaisussaan hän totesi ensiksi alustavana huomautuksena, että koska kyseisen asian tosiseikat tapahtuivat vuosien 1987 ja 1989 välillä, emo-tytäryhtiödirektiiviä ei voitu soveltaa tapaukseen<sup>42</sup>. Tämän lisäksi julkisasiamies katsoi, että tapausta oli pohdittava sijoittautumisvapautta koskevan EY 43 artiklan suhteen eikä pääomien vapaata liikkuvuutta koskevan EY 56 artiklan kannalta. Julkisasiamies viittasi tässä kohdin EY-tuomioistuimen vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön. Oikeuskäytännön mukaan johonkin jäsenvaltioon sijoittautunut yhtiö käyttää sijoittautumisoikeuttaan, kun se omistaa toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneesta yhtiöstä sellaisen osuuden tai määrän osakkeita, joka antaa sille selvää vaikutusvaltaa yhtiön päätöksiin ja mahdollisuuden määrätä yhtiön toiminnasta.<sup>43</sup>

Julkisasiamies käsitteli aluksi kansallisen tuomioistuimen ensimmäistä kysymystä, jossa tuomioistuin käytännössä kysyi, onko se EY 43 artiklan vastaista, että Ranska kantaa lähdeveron ranskalaisen tytäryhtiön alankomaalaiselle emoyhtiölle maksamista osingoista, mutta ei kannata mitään vastaavaa veroa ranskalaisen tytäryhtiön ranskalaiselle emoyhtiölle maksamista osingoista. Tässä yhteydessä julkisasiamies muistutti, että tytäryhtiön jakaessa voittoa, verotusta voi esiintyä kahdella eri tasolla. Voittoja voidaan verottaa yhtiöverotuksena osingonjakajayhtiön verotuksessa ja toisaalta osinkoja voidaan verottaa osakkeenomistajan käsissä. Näiden kahden mahdollisen verotustason olemassaolo voi johtaa taloudelliseen kaksinkertaiseen verotukseen tai juridiseen kaksinkertaiseen verotukseen.<sup>44</sup>

Julkisasiamies Geelhoed totesi, että käsiteltävässä tapauksessa oli kyse osinkojen taloudellisesta kaksinkertaisesta verotuksesta. Ranskan osinkoverojärjestelmässä annettiin lähes täysi vapautus osinkojen taloudellisesta kaksinkertaisesta verotuksesta puhtaasti kotimaisissa tilanteissa. Sen sijaan ranskalaisen tytäryhtiön alankomaalaiselle emoyhtiölle jakamiin osinkoi-

---

<sup>41</sup> Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa **C-170/05, Denkavit**, k. 9–10.

<sup>42</sup> Emo-tytäryhtiödirektiivi annettiin vasta 23.7.1990 ja jäsenvaltioiden oli saatettava direktiivi osaksi kansallista lainsäädäntöä 1.1.1992 mennessä.

<sup>43</sup> Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa **C-170/05, Denkavit**, k. 11–12.

<sup>44</sup> Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa **C-170/05, Denkavit**, k. 14–16.

hin kohdistui taloudellinen kaksinkertainen verotus, jos tilannetta tarkasteltiin puhtaasti Ranskan sisäisen lainsäädännön kannalta ottamatta huomioon verosopimusta.<sup>45</sup>

Julkisasiamies totesi, että ratkaistavana oli näin ollen kysymys siitä, johtaako tällainen erilainen kohtelu EY 43 artiklan vastaiseen syrjintään ranskalaisen emoyhtiön ja alankomaalaisen emoyhtiön välillä. Julkisasiamies viittasi tässä kohdin EY-tuomioistuimen kantaan, jonka mukaan jäsenvaltioiden on käytettävä toimivaltaansa välittömässä verotuksessa yhteisön oikeutta noudattaen. Julkisasiamies viittasi myös esimerkiksi asiassa **C-374/04, Test Claimants in Class IV of the ACT Group Litigation** esittämäänsä kantaan, jonka mukaan EY 43 ja EY 56 artiklaa rikotaan, kun jäsenvaltion verovelvollisiinsa soveltama erilainen kohtelu ei johdu suoraan ja loogisesti siitä, että yhteisön oikeuden nykytilanteessa verovelvollisiin voidaan soveltaa rajat ylittävissä tilanteissa eri verovelvoitteita kuin puhtaasti maan sisäisissä tilanteissa. Tämä tarkoittaa sitä, että kuuluakseen perustamissopimuksen soveltamisalaan epäedullisen verokohtelun on oltava seurausta yhden jäsenvaltion verolainsäädännöstä johtuvasta välittömästä tai peitelystä syrjinnästä eikä pelkästään jäsenvaltioiden verojärjestelmien erilaisuudesta, verotusvallan jaosta tai eri kansallisten verohallintojen olemassaolosta.<sup>46</sup>

Kyseisessä asiassa Ranskan verotusvalta rajoittui lähdevaltion verotusoikeuteen. Tähän liittyen julkisasiamies viittasi taas asiassa **C-374/04** antamaansa ratkaisuehdotukseen. Hän totesi, että lähdevaltion EY 43 artiklan mukaisena velvollisuutena on kohdella rajoitetusti verovelvollisen saamia tuloja yleisesti verovelvollisen tuloihin nähden vastaavanlaisella tavalla. Syrjintä maassa asuvien ja ulkomailla asuvien välillä on kiellettyä, mikäli viimeksi mainitut kuuluvat lähdevaltion verotusvallan piiriin. Näin ollen, jos lähdevaltio vapauttaa maassa asuvat taloudellisesta kaksinkertaisesta verotuksesta, sen on ulotettava tämä vapautus myös ulkomailla asuviin, mikäli verotusvallan käytöstä aiheutuu heille samanlainen tilanne kaksinkertaisen verotuksen osalta.<sup>47</sup>

Tämän pohjalta julkisasiamies totesi, että kansallisen tuomioistuimen ensimmäisessä kysymyksessään esittämä tilanne on malliesimerkki Ranskan harjoittamasta syrjinnästä ranskalaisen emoyhtiöiden ja alankomaalaisten emoyhtiöiden välillä. Julkisasiamies kuitenkin tähdensi, että Ranskan kansallinen lainsäädäntö oli itsessään syrjivä 43 artiklassa tarkoitettussa

---

<sup>45</sup> Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa **C-170/05, Denkvit**, k. 17–18.

<sup>46</sup> Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa **C-170/05, Denkvit**, k. 19–20.

<sup>47</sup> Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa **C-170/05, Denkvit**, k. 21–22.

merkityksessä eikä tarkastelussa otettu vielä huomioon Ranskan ja Alankomaiden välisen verosopimuksen vaikutusta.<sup>48</sup>

Ranskan verolainsäädännön mukaan kotimaisessa tilanteessa 5 % emoyhtiön kokonaisosinkotulosta sisältyi ranskalaisen emoyhtiön veronalaiseen voittoon. Tämän vuoksi taloudellista kaksinkertaista verotusta ei täysin vältetty puhtaasti kotimaisessa tilanteessa. Julkisasiamies kuitenkin totesi, että ranskalaiselle emoyhtiölle maksettaviin osinkoihin kohdistui silti selvästi alhaisempi kokonaisverorasitus kuin ulkomaille maksettaviin osinkoihin.<sup>49</sup>

Asian käsittelyssä Ranska oli vedonnut alueperiaatteeseen verolainsäädäntönsä perustelemiseksi. Ranskan mukaan sillä oli lähdevaltiona oikeus verottaa ranskalaisen tytäryhtiön ulkomaiselle emoyhtiölle maksamia osinkoja. Tämä perustelu ei kuitenkaan vakuuttanut julkisasiamiestä. Hän totesi, että vaikka kotivaltion ja lähdevaltion välinen erottelu on yhteisön oikeuden mukainen, jäsenvaltioiden on kuitenkin verotusvaltaa käyttäessään noudatettava EY 43 artiklassa ja EY 56 artiklassa määrättyä syrjäntäkiellon periaatetta.<sup>50</sup>

Ranska väitti myös, että kansainvälisen vero-oikeuden periaatteiden mukaan kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen poistaminen kuuluu verovelvollisen kotivaltiolle eli Alankomaille. Myöskään tämä väite ei saanut armoa julkisasiamiehen silmissä. Julkisasiamies myönsi, että tilanteissa, joissa kansainvälistä juridista kaksinkertaista verotusta syntyy, kansainvälisen vero-oikeuden periaatteiden nojalla kotivaltio voi päättää, haluaako se – ja jos haluaa, niin missä määrin – poistaa kaksinkertaisen verotuksen. Julkisasiamies kuitenkin huomautti, että tämä ei muuta millään tavalla lähdevaltion velvollisuutta kohdella ulkomailta asuvia maassa asuviin nähden vastaavalla tavalla.<sup>51</sup>

Näiden argumenttien lisäksi Ranska ei vedonnut muihin oikeuttamisperusteisiin, kuten verojärjestelmän johdonmukaisuutta koskevaan periaatteeseen. Näin ollen julkisasiamies totesi ensimmäiseen kysymykseen, että pääasiassa Ranskan osinkoverojärjestelmä muodostaa EY 43 artiklan vastaisen syrjivän sijoittautumisoikeuden rajoituksen.<sup>52</sup>

---

<sup>48</sup> Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa **C-170/05, Denkvit**, k. 23.

<sup>49</sup> Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa **C-170/05, Denkvit**, k. 24.

<sup>50</sup> Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa **C-170/05, Denkvit**, k. 25–26.

<sup>51</sup> Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa **C-170/05, Denkvit**, k. 27.

<sup>52</sup> Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa **C-170/05, Denkvit**, k. 28–29.



Conseil d'Etat'n toinen ja kolmas ennakkoratkaisukysymys koski verosopimuksen vaikutusta tarkasteltavassa tilanteessa. Toisessa ennakkoratkaisukysymyksessä tiedusteltiin, onko Ranskan ja toisen jäsenvaltion verosopimus otettava huomioon tarkasteltaessa osinkoverojärjestelmän hyväksyttävyyttä, jos kyseisessä verosopimuksessa sallitaan lähdeveron kantaminen sekä määrätään mahdollisuudesta vähentää lähdevero toisessa jäsenvaltiossa suoritettavasta verosta. Kolmannella kysymyksellä kansallinen tuomioistuin tiedusteli, että jos kyseinen verosopimus on otettava huomioon, merkitseekö se sitä, että järjestelmää on pidettävä EY 43 artiklan vastaisena, mikäli ulkomainen emoyhtiö ei tosiasiallisesti pysty hyödyntämään verosopimuksessa määrättyä vähennystä.<sup>53</sup>

Lähtökohdan näille kysymyksille muodostaa Ranskan ja Alankomaiden välinen verosopimus. Verosopimuksen 24 artiklan 3 kohdan mukaan Alankomaiden oli myönnettävä Ranskasta maksetuista osingoista kannettua 5 %:n lähdeveroa vastaava hyvitys, jonka määrä vastasi enintään kyseisistä osingoista kannettavan veron määrää Alankomaissa. Alankomaiden lainsäädännössä ulkomailta saadut osingot oli kuitenkin vapautettu verosta alankomaalaisen emoyhtiön verotuksessa, joten myöskään mitään hyvitystä ei käytännössä ollut mahdollista saada.<sup>54</sup>

Aluksi julkisasiamies käsitteli kysymystä, oliko verosopimuksen vaikutukset otettava huomioon arvioitaessa kansallisten toimenpiteiden yhdenmukaisuutta EY 43 artiklan kanssa. Julkisasiamiehen kantana tähän oli, että verosopimuksen vaikutukset verovelvollisen tilanteeseen on otettava huomioon arvioitaessa yksittäistapauksessa sitä, onko verokohtelu sijoittautumisvapauden periaatteen vastaista. Julkisasiamies totesi, että verosopimusten vaikutukset on otettava huomioon kahdesta tärkeästä syystä. Ensiksi, yhteisön oikeuden mukaan jäsenvaltiot voivat vapaasti jakaa keskenään sekä verotusvallan että ensisijaisen verotusoikeuden<sup>55</sup>. Tämä merkitsee julkisasiamiehen mukaan sitä, että lähdevaltio, jonka lainsäädäntö johtaa osinkojen taloudelliseen kaksinkertaiseen verotukseen, voi lähtökohtaisesti varmistaa verosopimuksella, että asuinvaltio toteuttaa vapautuksen kaksinkertaisesta verotuksesta. Toiseksi, jos verosopimuksen vaikutusta yksittäistapauksessa ei huomioitaisi, se voisi vääristää kotivaltion ja lähdevaltion velvoitteiden todellista yhdistettyä taloudellista vaikutusta veronmaksajalle.<sup>56</sup>

---

<sup>53</sup> Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa **C-170/05, Denkavit**, k. 30.

<sup>54</sup> Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa **C-170/05, Denkavit**, k. 31.

<sup>55</sup> Kuten todettu tapauksissa **C-336/96, Gilly** ja **C-376/03, D**.

<sup>56</sup> Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa **C-170/05, Denkavit**, k. 32–36.

Julkisasiamies katsoi, että kotivaltion ja lähdevaltion velvoitteita perusvapauksien toteutumisessa tulisi tarkastella kokonaisuutena tai tietyn tasapainon saavuttamisena. Hän viittasi tässä EY-tuomioistuimen asiassa **C-265/04, Bouanich** antamaan ratkaisuun, joka oli yhteneväinen hänen mielipiteensä kanssa. Tässä tapauksessa EY-tuomioistuin katsoi, että kyseessä oleva lainsäädäntö oli itsessään arvioituna selvästi syrjivä. Tuomioistuin kuitenkin totesi, mikäli voidaan katsoa, että sovellettavan verosopimuksen vaikutuksesta ulkomailla asuvia ei tosiasias-  
assa kohdella epäedullisemmin kuin maassa asuvia, kyseessä ei ole EY 56 artiklan vastainen tilanne.<sup>57</sup>

Tämän perusteella julkisasiamies esitti mielipiteenään, että lähtökohtaisesti jäsenvaltio voi varmistaa perusvapauksia koskevien velvollisuuksiensa noudattamisen verosopimukseen sisältyvien määräysten välityksellä. Näin ollen lähdevaltio voi varmistaa verosopimuksella, että ulkomailla asuvat saavat saman helpotuksen kaksinkertaisesta verotuksesta kuin maassa asuvat.<sup>58</sup>

Julkisasiamies kuitenkin tähdensi, että edellä mainittuun periaatteeseen sisältyy kaksi tärkeää täsmennystä. Ensimmäinen ehto on, että sovellettavan verosopimuksen nojalla ulkomailla asuville taatun kohtelun on oltava todellisuudessa vastaavanlainen kuin maassa asuville annettu kohtelu. Toiseksi jäsenvaltion, jonka toimenpiteet ilman verosopimuksen huomioon ottamista ovat syrjiviä, on varmistuttava siitä, että verosopimuksen soveltamisen johdosta saavutetaan lopputulos, joka ei ole syrjivä. Näin ollen perusvapauksien rikkomista ei voida puolustaa väittämällä, että verosopimuksen toinen sopimusvaltio rikkoi kyseisestä sopimuksesta aiheutuvia velvollisuuksiaan esimerkiksi jättämällä myöntämättä verohelpotuksen.<sup>59</sup>

Edellisen perusteella julkisasiamies katsoi, että jos kyseisen verosopimuksen johdosta alankomaalaisille emoyhtiöille myönnettävä vapautus Ranskasta maksetuista osingoista olisi vastannut tosiasias-  
sassa Ranskassa yleisesti verovelvollisten emoyhtiöiden saamaa vapautusta, Ranska olisi noudattanut EY 43 artiklan mukaisia velvollisuuksiaan. Julkisasiamies Geelhoed totesi kuitenkin, että käytännössä tilanne ei selvästi ollut näin. Koska Alankomaat vapautti verotuksesta alankomaalaisille emoyhtiöille ulkomailta maksetut osingot, Alankomaissa ei

---

<sup>57</sup> Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa **C-170/05, Denkavit**, k. 37–38.

<sup>58</sup> Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa **C-170/05, Denkavit**, k. 40.

<sup>59</sup> Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa **C-170/05, Denkavit**, k. 41–43.

tosiasiassa kannettu mitään veroa, josta Ranskan 5 %:n lähdevero olisi voitu vähentää. Tämän vuoksi alankomaalaiselle emoyhtiölle Ranskasta maksettuihin osinkoihin kohdistui taloudellinen kaksinkertainen verotus, jota ei mitenkään lievennetty.<sup>60</sup>

Ranska totesi puolustuksena, että kyseisen tilanteen, jossa alankomaalaiset emoyhtiöt eivät pysty vähentämään ranskalaista lähdeveroa, ei voida katsoa johtuvan välittömästi ranskalaisesta lainsäädännöstä. Sen mielestä syynä olivat pikemminkin Ranskan ja Alankomaiden verojärjestelmien väliset eroavaisuudet. Tähän väitteeseen julkisasiamies vastasi toteamalla, että Ranska oli tässä kohdin ymmärtänyt väärin erottelun eri kansallisten verojärjestelmien välisten eroavaisuuksien ja toisaalta yhden verotusvallan käyttäjän säännöistä johtuvan syrjinnän välillä. Julkisasiamiehen mukaan kyseessä oleva taloudellinen kaksinkertainen verotus oli puhtaasti Ranskan aiheuttamaa, joten sen ei voitu katsoa johtuvan kansallisten verojärjestelmien välisistä eroavaisuuksista.<sup>61</sup>

Näihin argumentteihin nojaten julkisasiamies Geelhoed antoi oman mielipiteensä toiseen ja kolmanteen ennakkoratkaisukysymykseen. Hän katsoi, että verosopimuksen todellinen vaikutus verovelvollisen tilanteeseen on lähtökohtaisesti otettava huomioon ratkaistaessa yksittäistapauksessa sitä, syrjitäänkö verovelvollista EY 43 artiklan vastaisesti. Koska Ranska jätti varmistamatta, että Ranskasta osinkoja saanut ulkomaalainen emoyhtiö todella saa (joko verosopimuksen perusteella tai muuten) vähennyksen, joka vastaa ranskalaisen emoyhtiön saamaa vähennystä, Ranska rikkoi EY 43 artiklaa.<sup>62</sup>

### 4.2.3. Tapauksen arviointia

#### 4.2.3.1. Arvioinnin lähtökohdat

Arvioitaessa **Denkavit**-tapausta EY-oikeuden näkökulmasta on syytä ottaa kantaa kolmeen kysymykseen: 1) Kuuluuko tapaus perustamissopimuksen turvaamien vapauksien alaan, 2) Onko kyseessä syrjintä tai perusvapauksien rajoittaminen ja 3) Onko olemassa joitain erityisiä syytä, joiden vuoksi syrjivä tai rajoittava säännös olisi oikeutettavissa.<sup>63</sup>

---

<sup>60</sup> Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa **C-170/05, Denkavit**, k. 44–48.

<sup>61</sup> Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa **C-170/05, Denkavit**, k. 51.

<sup>62</sup> Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa **C-170/05, Denkavit**, k. 52.

<sup>63</sup> Penttilä ym. 2005, s. 363. Lisäksi arvioinnissa on otettava huomioon suhteellisuusperiaate, mikäli syrjivä tai rajoittava säännös on oikeutettu.

#### 4.2.3.2. Perustamissopimuksen turvaamat vapausoikeudet

Tarkastelun lähtökohtana voidaan todeta, että **Denkavit**-tapauksessa on selvästi kysymys jäsenvaltioiden rajat ylittävästä toiminnasta, koska asia koskee ranskalaisten tytäryhtiöiden maksamia osinkoja alankomaalaiselle emoyhtiölle. Näin ollen asia kuuluu tältä osin perustamissopimuksen turvaamien perusvapauksien alaan. Tarkasteltaessa sitä, kuuluuko tietty tapaus perustamissopimuksen turvaamien perusvapauksien alaan, on myös otettava huomioon se, onko kysymyksessä perustamissopimuksessa suojattujen vapauksien käyttäminen<sup>64</sup>. **Denkavit**-tapauksessa on kysymys sijoittautumisvapaudesta. Voidaan katsoa, että kyseisessä tapauksessa emoyhtiö Denkavit International BV on käyttänyt sijoittautumisoikeuttaan perustamalla tytäryhtiöt Agro Finances SARL ja Denkavit France SARL Ranskaan. Tästä johtuen edellytys perustamissopimuksessa suojattujen vapauksien käyttämisestä täyttyy. Ensimmäiseen kysymykseen voidaankin vastata siten, että tapaus kuuluu perustamissopimuksen turvaamien perusvapauksien alaan.

#### 4.2.3.3. Syrjintä vai perusvapauksien rajoittaminen

##### 4.2.3.3.1. *Soveltuvien artiklojen punninta*

Seuraavaksi on tarkasteltava kysymystä, onko tapauksessa kyse syrjinnästä vai perusvapauksien rajoittamisesta. **Denkavit**-tapauksessa ennakkoratkaisupyyntö on muotoiltu koskemaan sijoittautumisvapautta. Myös pääomien vapaata liikkuvuutta koskeva 56 artikla voisi soveltua tapaukseen, koska asiassa on kyse osinkoverotuksesta. Sijoittautumisvapautta koskeva 43 artikla on kuitenkin tässä tapauksessa soveltuvampi EY-tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella. Kuten aikaisemmin on todettu, EY-tuomioistuimen mukaan johonkin jäsenvaltioon sijoittautunut yhtiö käyttää sijoittautumisoikeuttaan, kun se omistaa toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneesta yhtiöstä sellaisen osuuden tai määrän osakkeita, joka antaa sille selvää vaikutusvaltaa yhtiön päätöksiin.

Sijoittautumisvapautta koskevaa EY 43 artiklaa arvioitiin EY-tuomioistuimen varhaisemmassa oikeuskäytännössä tyypillisesti kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kiellon näkökulmasta<sup>65</sup>. Sen perusteella sekä kansalaisuuteen suoraan että välillisesti liittyvä syrjintä oli kiellettävä. EY-tuomioistuin on kuitenkin myöhemmässä oikeuskäytännössään katsonut, että syrjinnän lisäksi kaikenlainen sijoittautumisvapauden rajoittaminen ja haittaaminen on EY 43

<sup>64</sup> Penttilä ym. 2005, s. 363.

<sup>65</sup> Ks. esim. tapaukset C-2/74, **Reyners** ja C-311/97, **Royal Bank of Scotland**.

artiklan perusteella kiellettyä. *Dahlberg* toteaa, että EY-tuomioistuin näyttää käyttävän nykyisin enemmän rajoitus-näkökulmaa tuomioissaan syrjintäkiellon sijasta<sup>66</sup>.

**Denkavit**-tapauksessa annetussa ratkaisuehdotuksessa julkisasiamies Geelhoed puhuu analyysinsä useissa kohdissa EY 43 artiklan vastaisesta syrjinnästä<sup>67</sup>. Tämän perusteella voisi kuvitella, että julkisasiamies arvioi tapausta joko suoran syrjinnän tai epäsuoran syrjinnän näkökulmasta. Ratkaisuehdotuksen lopussa julkisasiamies kuitenkin toteaa, että Ranskan osinkoverolainsäädäntöä on pidettävä EY 43 artiklan vastaisena ”syrjivänä sijoittautumisoikeuden rajoituksena”<sup>68</sup>. Sinänsä tämä julkisasiamiehen lausuma on hieman epäselvä, koska oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että perusvapauksien rajoittamiseen ei liity syrjintämotivia<sup>69</sup>. Julkisasiamiehen toteamusta selittää luultavasti se, että asiassa **C-374/04** antamassaan ratkaisuehdotuksessa hän katsoi, että näiden kahden käsitteen (rajoituksen ja syrjinnän) välillä ei käytännössä ole eroa välittömän verotuksen alalla<sup>70</sup>. Myös julkisasiamies Maduro totesi **Marks & Spencer** –tapauksessa antamassaan ratkaisuehdotuksessa, että rajoitukseen sisältyy käytännössä aina jonkinlaista ”syrjintää”, koska jäsenvaltiot laativat toimenpiteensä ottamatta huomioon niiden vaikutuksia valtioiden välisiin tilanteisiin<sup>71</sup>.

**Denkavit**-tapauksen analysoinnin lähtökohtana on siten arviointiperuste, onko Ranskan osinkoverolainsäädäntö syrjivä suhteessa rajoitetusti verovelvollisiin. Jos se on syrjivä, on katsottava, että se muodostaa kielletyn sijoittautumisoikeuden rajoituksen. EY-tuomioistuin on oikeuskäytännössään katsonut, että syrjintää on erilaisten sääntöjen soveltaminen samankaltaisissa tilanteissa tai saman säännön soveltaminen erilaisissa tilanteissa. Olennaista on näin ollen selvittää, ovatko yleisesti verovelvollinen ja rajoitetusti verovelvollinen samanlaisessa asemassa. Julkisasiamies ei kuitenkaan analyysissään käsitellyt tarkemmin tätä kysymystä, vaan pelkästään totesi lyhyesti verovelvollisten olevan samanlaisessa asemassa, koska Ranska käyttää vastaavaa verotusvaltaa molempiin ryhmiin. Eräs syy siihen on mahdollisesti se, että Ranska ei vedonnut (kuten Norja **Fokus Bank** –tapauksessa) siihen, että yleisesti verovelvollinen ja rajoitetusti verovelvollinen eivät olisi toisiinsa rinnastettavassa tilanteessa. Seuraavaksi tätä perustavanlaatuista kysymystä käsitellään tarkemmin.

---

<sup>66</sup> Dahlberg 2006, s. 3.

<sup>67</sup> Kuten ratkaisuehdotuksen k. 19.

<sup>68</sup> Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa **C-170/05, Denkavit**, k. 53.

<sup>69</sup> Ks. esim. Äimä 2003, s. 41.

<sup>70</sup> Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa **C-374/04, Test Claimants in Class IV of the ACT Group Litigation**, k. 36.

<sup>71</sup> Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa **C-446/03, Marks & Spencer**, k. 40.

#### **4.2.3.3.2. Kysymys yleisesti verovelvollisen ja rajoitetusti verovelvollisen tilanteiden samanlaisuudesta**

Yksi kansainvälisen vero-oikeuden peruseräkkeistä on erottelu yleisesti verovelvollisen ja rajoitetusti verovelvollisen välillä. Yleisesti verovelvollisia verotetaan heidän maailmanlaajuisista tuloistaan. Tämänlaisen verotuksen pohjana on näkemys siitä, että tietyn valtion kansalaiset ja yritykset hyötyvät valtion taloudellisesta, sosiaalisesta, kulttuurisesta ja fyysisestä infrastruktuurista, josta heidän tulisi maksaa maksukykynsä (ability to pay) perusteella. Tämän vuoksi heidän kokonaistulonsa ja luonnollisten henkilöiden kohdalla myös henkilökohtaiset olosuhteet, tulee ottaa huomioon. Rajoitetusti verovelvollisiin sovellettava lähdeverotus sen sijaan perustuu ajatukselle, että valtion, josta tulo on peräisin, tulisi saada oikeudenmukainen osuus tästä tulosta, riippumatta siitä, mikä verovelvollisen asuinpaikka on.<sup>72</sup>

Yleisesti verovelvollisen ja rajoitetusti verovelvollisen tilanteiden erilaisuus on myös vahvistettu nimenomaisesti OECD:n malliverosopimuksessa. Vaikka sopimuksen 24 artiklassa kielletään kansalaisuuteen perustuva syrjintä, sopimuksessa selvästi katsotaan, etteivät yleisesti verovelvollinen ja rajoitetusti verovelvollinen ole samanlaisessa asemassa verotuksessa. Kansainvälisessä vero-oikeudessa kielletään näin ollen ainoastaan suora syrjintä, joka perustuu kansalaisuuteen.<sup>73</sup>

Vaikka kansainvälisen vero-oikeuden lähtökohtana on erottelu yleisesti verovelvollisen ja rajoitetusti verovelvollisen välillä, ei tilanne ole yhtä selvä EY-oikeudessa. Eräänlaisena lähtökohtana kysymyksen tarkastelussa voidaan pitää EY-tuomioistuimen merkittävää **Schumacker**-ratkaisua, jonka mukaan yleisesti verovelvollinen ja rajoitetusti verovelvollinen eivät lähtökohtaisesti ole samanlaisessa asemassa verotuksessa. **Fokus Bank** –tapauksessa Norja pyrki perustelemaan yleisesti verovelvollisen ja rajoitetusti verovelvollisen erilaista verokohtelua juuri kyseiseen ratkaisuun vedoten.

**Schumacker**-tapaus koski henkilöön ja perhestatukseen liittyviä vähennyksiä verotuksessa, joita ei myönnetty rajoitetusti verovelvolliselle. EY-tuomioistuin totesi ratkaisussaan, että yleensä verovelvolliset saavat pääosan tuloistaan asuinvaltiostaan, jonka vuoksi asuinvaltio pystyy parhaiten ottamaan huomioon verovelvollisen henkilöön ja perhestatukseen perustuvat

---

<sup>72</sup> Terra–Wattel 2001, s. 45.

<sup>73</sup> Terra–Wattel 2001, s. 45–46.

vähennykset. Tämän vuoksi rajoitetusti verovelvollinen ei ollut tuomioistuimen mukaan samanlaisessa asemassa kuin yleisesti verovelvollinen.<sup>74</sup>

Vaikka EY-tuomioistuin totesi **Schumacker**-ratkaisussa, että yleisesti verovelvollisen ja rajoitetusti verovelvollisen tilanteet eivät yleisesti ottaen ole samankaltaisia välittömässä verotuksessa, ei tämä automaattisesti oikeuta erilaista kohtelua verovelvollisten välillä kategorisesti kaikissa tapauksissa. Tuomiossaan EY-tuomioistuin totesi, että erilaisen kohtelun on perustuttava objektiiviseen eroon verovelvollisten välillä<sup>75</sup>. Jos yleisesti verovelvollisen ja rajoitetusti verovelvollisen välillä ei ole mitään objektiivista eroa, ei erilainen kohtelu ole oikeutettua. Tämän lähtökohdan EY-tuomioistuin on myös vahvistanut myöhemmissä ratkaisuissaan **Asscher** ja **Royal Bank of Scotland**<sup>76</sup>.

On siis tarkasteltava kysymystä, onko yleisesti verovelvollisen ja rajoitetusti verovelvollisen välillä jokin objektiivinen ero **Denkavit**-tapauksessa, minkä vuoksi erilainen kohtelu olisi oikeutettua. Tähän liittyen voidaan mainita, että *Dahlbergin* mukaan yleensä yhtiöiden kohdalla EY-tuomioistuin on tarkastellut vain muutamia seikkoja määrittäessään, ovatko yleisesti verovelvollinen ja rajoitetusti verovelvollinen samanlaisessa asemassa<sup>77</sup>.

Luonnollisesti ilmiselvä ero rajoitetusti verovelvollisen ja yleisesti verovelvollisen välillä on heidän verotuksensa peruste. Yleisesti verovelvollisia verotetaan Ranskassa heidän maailmanlaajuisista tuloistaan ja rajoitetusti verovelvollisia vain sieltä saaduista tuloista. **Fokus Bank** –tapauksessa EFTA-tuomioistuimen mielipiteenä oli, että pelkästään se seikka, että kotimaiset osakkeenomistajat ovat Norjassa yleisesti verovelvollisia ja ulkomaiset osakkeenomistajat vain rajoitetusti verovelvollisia, ei ole riittävä peruste erilaiselle kohtelulle. EFTA-tuomioistuin viittasi tässä kohdin asiaan **Royal Bank of Scotland**, jossa EY-tuomioistuin totesi, että tämä seikka (erilainen verotuksen peruste) ei estä katsomasta näitä verovelvollisia samanlaisessa asemassa oleviksi muiden seikkojen ollessa samanlaisia<sup>78</sup>. EY-tuomioistuin totesi myös myöhemmässä **Marks & Spencer** –ratkaisussaan, että jos jäsenvaltio voisi pelkästään sillä perusteella, että jonkin yhtiön kotipaikka sijaitsee toisessa jäsenvalti-

---

<sup>74</sup> Asia C-279/93, **Schumacker**, k. 31–34.

<sup>75</sup> Asia C-279/93, **Schumacker**, k. 37.

<sup>76</sup> Ks. asia C-107/94, **Asscher**, k. 42 ja asia C-311/97, **Royal Bank of Scotland**, k. 27.

<sup>77</sup> Dahlberg 2006, s. 10.

<sup>78</sup> Ks. asia C-311/97, **Royal Bank of Scotland**, k. 29.

ossa, kohdella sitä eri tavalla, tekisi se EY 43 artiklan sisällyksettömäksi<sup>79</sup>. Voidaan katsoa, että tämä näkökanta on omaksuttava myös **Denkavit**-tapauksessa.

Onko näin ollen löydettävissä mitään muuta objektiivista eroa, joka oikeuttaisi erilaisen kohtelun? Vastausta voidaan etsiä EY-tuomioistuimen oikeuskäytännöstä. Tosin oikeuskäytännössä kysymyksen käsittely yhtiöitä koskien on jäänyt melko vähäiseksi<sup>80</sup>. Aihetta on tarkasteltu lähinnä tapauksissa **Avoir Fiscal** ja **Royal Bank of Scotland**. Molemmissa tapauksissa EY-tuomioistuimen perustelut olivat samanlaiset. Tuomioistuin katsoi, ettei objektiivista eroa näiden kahden ryhmän välillä ollut, kun yleisesti verovelvollisen ja rajoitetusti verovelvollisen yrityksen verotettava tulo määräytyi samalla tavalla<sup>81</sup>.

**Avoir Fiscal** ja **Royal Bank of Scotland** -tapauksissa ei siis löytynyt mitään objektiivista eroa, joka olisi oikeuttanut erilaisen kohtelun. Tuomioistuin pikemminkin keskittyi samankaltaisuuksiin verovelvollisten välillä, joiden perusteella yhdenmukainen kohtelu rajoitetusti verovelvollisille oli myönnettävä. **Denkavit**-tapauksessa yleisesti verovelvollisen ja rajoitetusti verovelvollisen veronalainen osinkotulo määräytyi eri lailla. Rajoitetusti verovelvollisen osinko oli täysimääräisesti veronalaista, kun taas yleisesti verovelvollisen kohdalla vain kiinteä 5 %:n määrä kokonaisosinkotulosta oli veronalaista. Voidaan kuitenkin katsoa, ettei tätä itsestään syrjivää eroa verotettavan osinkotulon määrittelyssä voida pitää sellaisena objektiivisena erona, joka oikeuttaisi erilaisen kohtelun.

Voidaan siis todeta, että yleisesti ja rajoitetusti verovelvollisen yhtiön välillä ei ole löydettävissä mitään objektiivista eroa, mikä oikeuttaisi erilaisen kohtelun **Denkavit**-tapauksessa. Erojen tarkastelun lisäksi voidaan vielä tutkia, löytyykö samankaltaisuuksia yleisesti verovelvollisen ja rajoitetusti verovelvollisen tilanteiden välillä. Kysymystä voidaan pohtia lainsäädännön tarkoituksen näkökulmasta. Tämä näkökulma on merkittävä, koska EY-tuomioistuimen lähtökohtaisena tulkintametodina on teleologinen tulkinta. Julkisasiamies Geelhoed totesi ratkaisuehdotuksessaan, että kotimaisten osinkojen kohdalla taloudellinen kaksinkertainen verotus poistettiin, kun taas ulkomaille maksettujen osinkojen kohdalla kaksinkertainen verotus jäi voimaan. Näin ollen ulkomaille maksettaviin osinkoihin kohdistui

---

<sup>79</sup> Asia C-446/03, **Marks & Spencer**, k. 37.

<sup>80</sup> Dahlberg 2006, s. 9.

<sup>81</sup> Ks. asia C-270/83, **komissio v. Ranska**, k. 20 ja asia C-311/97, **Royal Bank of Scotland**, k. 28.



selvästi korkeampi verorasitus kuin kotimaisiin osinkoihin, joka oli katsottava syrjiväksi EY 43 tarkoittamassa merkityksessä.

Julkisasiamiehen kanta on sopusoinnussa EFTA-tuomioistuimen **Fokus Bank** –asiassa esittämän argumentoinnin kanssa. Myös Norjan yhtiöveron hyvitysjärjestelmän tarkoituksena oli taloudellisen kaksinkertaisen verotuksen poistaminen, jonka johdosta yleisesti verovelvollisen saamat osingot olivat verovapaita. EFTA-tuomioistuin katsoi, että lainsäädännön tavoite toteutuu vain, jos verohyvitys myönnetään myös rajoitetusti verovelvollisille. Näin ollen molemmissa tapauksissa ratkaisevana tekijänä tarkasteltaessa yleisesti verovelvollisen ja rajoitetusti verovelvollisen tilanteiden vertailukelpoisuutta voidaan pitää lainsäädännön tavoitetta. Tarkastelun näkökulma on myös yhteneväinen EY-tuomioistuimen **Manninen**-tapauksessa esittämiin perusteluihin. Siinä EY-tuomioistuin totesi, että Suomen verolainsäädännön tavoite saavutetaan myöntämällä yhtiöveron hyvitys myös ruotsalaisista yhtiöistä saaduille osingoille<sup>82</sup>.

Edellisen perusteella voidaan katsoa, että yleisesti verovelvollinen ja rajoitetusti verovelvollinen ovat **Denkavit**-tapauksessa samanlaisessa asemassa. Tätä näkemystä tukee myös EY-tuomioistuimen tammikuussa 2006 asiassa **C-265/04, Bouanich** antama tuomio, jossa tuomioistuin katsoi rajoitetusti verovelvollisen osakkeenomistajan olevan samanlaisessa tilanteessa verotuksessa yleisesti verovelvollisen osakkeenomistajan kanssa<sup>83</sup>.

Voidaan siis katsoa, että Ranskan osinkoverolainsäädäntö on rajoitetusti verovelvollista syrjivä. Kuten julkisasiamies Geelhoed ratkaisuehdotuksessaan totesi, tämä syrjintä aiheuttaa EY 43 artiklan vastaisen rajoituksen. EY-tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan EY 43 artiklan vastaista on sijoittautumisvapauden vähäinenkin ja pienimerkityksinen rajoittaminen<sup>84</sup>. Koska Ranskan lainsäädännön johdosta osinkojen kaksinkertainen verotus jää voimaan rajoitetusti verovelvollisilla, tämä voi estää rajoitetusti verovelvollista emoyhtiötä käyttämästä sijoittautumisvapauttaan perustaa tytäryhtiö Ranskaan.

---

<sup>82</sup> Asia **C-319/02, Manninen**, k. 48.

<sup>83</sup> Asia **C-265/04, Bouanich**, k. 40–41. Erona tosin on, että tapaus koski luonnollista henkilöä.

<sup>84</sup> Ks. esim. asia **C-9/02, Hughes de Lasteyrie du Saillant**, k. 43.

#### 4.2.3.4. Mahdolliset oikeuttamisperusteet

Edellisen perusteella voidaan todeta, että osinkojen lähdeverotus on lähtökohtaisesti ristiriidassa sijoittautumisvapauden periaatteen kanssa, jos samaan aikaan yleisesti verovelvollisen saama osinko on verovapaa. Tämän johtopäätöksen jälkeen on tutkittava, onko jäsenvaltion lainsäädännölle löydettävissä hyväksyttävää oikeuttamisperustetta EY-oikeudessa. Tässä kohdin on muistettava, että perusvapauksia rajoittavien oikeuttamisperusteiden on oltava linjassa EY-tuomioistuimen kehittämän kohtuullisuusperiaatteen kanssa.

**Denkavit**-tapauksessa Ranska pyrki perustelemaan osinkoverojärjestelmää mm. vetoamalla alueperiaatteeseen, mutta ainakaan julkisasiamies Geelhoed ei hallituksen argumentteja hyväksynyt. Voidaankin pohtia, olisiko Ranska voinut vedota muihin oikeuttamisperusteisiin menestyksekkäästi. Ranska ei esimerkiksi nostanut esille verojärjestelmän johdonmukaisuuden periaatetta.

**Fokus Bank** –tapauksessa Norjan valtio vetosi verojärjestelmän johdonmukaisuuteen, tosin käyttämällä termiä ”kansainvälisen verojärjestelmän johdonmukaisuus”. EFTA-tuomioistuin kuitenkin hylkäsi tämän väitteen. Tuomioistuin perusteli tätä etenkin vetoamalla kyseisen lainsäädännön tarkoitukseen. Tuomioistuin totesi, että lainsäädännön tarkoituksena oli poistaa taloudellinen kaksinkertainen verotus, jonka vuoksi edun ulottaminen myös rajoitetusti verovelvollisille ei olisi ristiriidassa tämän tavoitteen kanssa.

Johdonmukaisuuden periaatteen tarkastelu lainsäädännön tarkoituksen näkökulmasta on vahvistettu EY-tuomioistuimen oikeuskäytännössä<sup>85</sup>. **Denkavit**-tapauksessa arvioitaessa voidaan tässä kohdin päätyä samaan lopputulokseen kuin EFTA-tuomioistuin **Fokus Bank** –tapauksessa. Ranskan osinkoverojärjestelmän eräänä tarkoituksena oli poistaa osinkojen taloudellinen kaksinkertainen verotus. Tässä valossa verojärjestelmän johdonmukaisuuden periaate ei nähdäkseni oikeuta Ranskan lainsäädäntöä. Lisäksi tapauksessa on kyse taloudellisesta kaksinkertaisesta verotuksesta, joka aiheutuu toisaalta emoyhtiön saaman osingon lähdeverosta ja toisaalta tytäryhtiön voittoon kohdistuvasta tuloverosta. Kyseessä on tällöin kaksi eri verovelvollista ja kaksi eri veroa. Näin ollen ei voida katsoa, että johdonmukaisuuden kriteeri saman verovelvollisen verotuksesta täyttyy<sup>86</sup>.

---

<sup>85</sup> Ks. esim. asiat C-319/02, Manninen, k. 43 ja C-9/02, Hughes de Lasteyrie du Saillant, k. 67.

<sup>86</sup> Ks. esim. asia C-35/98, Verkooijen, k. 56–58.

Verojärjestelmän johdonmukaisuuden periaatteen lisäksi EY-tuomioistuimen periaatteessa hyväksymät oikeuttamisperusteet ovat verovalvonnan tehokkuus ja veronkierron estäminen. Voidaan katsoa, että näillä oikeuttamisperusteilla ei ole käyttöarvoa tässä tapauksessa. Myöskään osinkojen lähdeverotuloista aiheutuvaa verojen menetystä ei voida EY-tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan pitää hyväksyttävänä.

#### 4.2.3.5. Verosopimuksen vaikutus

**Denkavit**-tapauksessa olennaiseksi kysymykseksi nousee se, mikä merkitys Ranskan ja Alankomaiden verosopimuksella on. Julkisasiamies totesi ratkaisussaan, mikäli rajoitetusti verovelvollinen olisi saanut verosopimuksen soveltamisen kautta tai muuten samat edut kuin yleisesti verovelvollinen, Ranskan ei olisi katsottu rikkoneen EY 43 artiklan mukaisia velvollisuuksiaan. Näin ollen julkisasiamies periaatteessa hyväksyi verosopimuksen huomioon ottamisen jäsenvaltion lainsäädännön EY-oikeudellista hyväksyttävyyttä koskevassa tarkastelussa. Tässä kohdin julkisasiamies ratkaisi asian toisin kuin EFTA-tuomioistuin, joka katsoi, että verosopimuksen vaikutuksella ei ollut mitään oikeudellista merkitystä.

Myös komission kantana **Denkavit**-tapauksen suullisessa käsittelyssä oli, että verosopimuksia ei tulisi ottaa huomioon tarkasteltaessa jäsenvaltion verojärjestelmän EY-oikeudellista hyväksyttävyyttä<sup>87</sup>. Tämä näkemys perustuu siihen lähtökohtaan, että EY-oikeuden ensisijaisuus koskee luonnollisesti myös jäsenvaltioiden solmimia verosopimuksia. Komission näkökanta on perusteltu ottaen huomioon EY-tuomioistuimen varhaisempi oikeuskäytäntö. Esimerkiksi **Avoir Fiscal** -tapauksessa EY-tuomioistuin totesi, että perustamissopimuksesta johtuvat oikeudet ovat ehdottomia, eikä jäsenvaltio voi tehdä niiden kunnioittamista riippuvaiseksi toisen jäsenvaltion kanssa tehdyn sopimuksen sisällöstä<sup>88</sup>.

Toisaalta EY-tuomioistuimen on katsottu myöhemmässä oikeuskäytännössään osoittaneen ymmärrystä jäsenvaltioiden verosopimusjärjestelmää kohtaan<sup>89</sup>. Asiassa **C-376/03, D** tuomioistuin totesi, että jäsenvaltiot voivat kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tekemissään kahdenvälisissä sopimuksissa vahvistaa liittymätekijät, joiden perusteella verotustoimivalta jakaantuu. EY-tuomioistuin katsoi, että pääomien vapaan liikkuvuuden vastaista ei ollut vero-

---

<sup>87</sup> Ernst & Young 2006, s. 2.

<sup>88</sup> Asia **C-270/83, komissio v. Ranska**, k. 26.

<sup>89</sup> Esimerkiksi tapauksissa **C-336/96, Gilly** ja **C-376/03, D**.

sopimuksen määräys, jonka perusteella vain sopimusvaltioiden kansalaiset olivat oikeutettuja verosopimuksen etuihin muiden jäsenvaltioiden kansalaisten jäädessä verosopimuksesta aiheutuvien etujen ulkopuolelle<sup>90</sup>.

Julkisasiamiehen omaksuma kanta verosopimuksen merkityksestä perustuu suurelta osin EY-tuomioistuimen asiassa **C-265/04, Bouanich** antamaan tuomioon. Kyseisessä tapauksessa EY-tuomioistuin katsoi, että verosopimuksen vaikutus oli otettava huomioon, koska verosopimus on osa tapaukseen sovellettavia oikeussääntöjä<sup>91</sup>. Voidaan siis todeta, että EY-tuomioistuimen kanta verosopimusten ja EY-oikeuden suhteesta näyttää muuttuneen jonkin verran siitä, mikä se oli 1980-luvun **Avoir Fiscal** –tapauksessa.

EY-tuomioistuimen tapauksessa **Bouanich** ja julkisasiamiehen asiassa **Denkavit** omaksumaa kantaa on mielestäni pidettävä oikeana. Verosopimuksen vaikutus tulee ottaa huomioon tarkasteltaessa yksittäistapauksessa yleisesti verovelvollisen ja rajoitetusti verovelvollisen tilanteita. **Denkavit**-tapauksessa verosopimuksen vaikutuksen sivuuttaminen olisi merkinnyt sitä, että rajoitetusti verovelvollisen kokonaisverorasitus olisi jätetty huomioimatta, mikä olisi vääristänyt rajoitetusti verovelvollisen ja yleisesti verovelvollisen välillä tehtävää vertailua.

### **4.3. Amurta S.G.P.S. –tapaus**

#### **4.3.1. Tapauksen esittely**

Myös toinen osinkojen lähdeverotusta koskeva ennakkoratkaisupyyntö on siirretty EY-tuomioistuimelle. Syyskuussa 2005 Amsterdamin valitustuomioistuin pyysi ennakkoratkaisua asiaan **C-379/05, Amurta S.G.P.S.**, joka koskee Alankomaiden osinkoverojärjestelmää ja yhtiöiden välisiä osinkoja.<sup>92</sup>

Kyseisessä tapauksessa Amurta S.G.P.S. oli Portugalissa yleisesti verovelvollinen ja omisti 14 % erään alankomaalaisen yhtiön osakkeista. Joulukuussa 2002 Amurta S.G.P.S. sai osinkoja alankomaalaiselta yhtiöltä, joista perittiin 25 %:n lähdevero Alankomaissa. Amurta S.G.P.S. katsoi lähdeveron kantamisen olevan pääomien vapaata liikkuvuutta koskevan EY 56 artiklan

---

<sup>90</sup> Asia **C-376/03, D**, k. 52–63.

<sup>91</sup> Asia **C-265/04, Bouanich**, k. 51.

<sup>92</sup> Ennakkoratkaisupyyntö asiassa **C-379/05, Amurta S.G.P.S.**

vastaista, koska jos yhtiö olisi ollut yleisesti verovelvollinen Alankomaissa, mitään veroa ei olisi kannettu.<sup>93</sup>

Amsterdamin tuomioistuin totesi alustavasti, että rajoitetusti verovelvollinen ja yleisesti verovelvollinen eivät ole pääsääntöisesti samanlaisessa asemassa. Edelleen tuomioistuin katsoi, että pääomien vapaata liikkuvuutta ei ollut rajoitettu, koska verovelvollinen pystyi hyödyntämään maksetun lähdeveron Portugalissa maksettavista veroista. Viimeiseksi tuomioistuin totesi, että vaikka lähdeveroa pidettäisiin pääomien vapaan liikkuvuuden vastaisena, kyseinen rajoitus on perusteltavissa Alankomaiden verojärjestelmän johdonmukaisuuden nojalla. Näihin argumentteihin vedoten tuomioistuin tuli siihen alustavaan päätelmään, että Alankomaissa perittävää osinkojen lähdeveroa ei voida pitää pääomien vapaan liikkuvuuden vastaisena rajoituksena. Kuitenkin EFTA-tuomioistuimen antaman **Fokus Bank** –päätöksen valossa, tuomioistuin katsoi tarpeelliseksi pyytää ennakkoratkaisua EY-tuomioistuimelta.<sup>94</sup>

Amsterdamin valitustuomioistuin esitti EY-tuomioistuimelle kaksi kysymystä. Ensiksi se kysyi, onko Alankomaiden verolainsäädännössä oleva vapautus sopusoinnussa pääomien vapaata liikkuvuutta koskevien määräysten kanssa, jos vapautusta sovelletaan vain yleisesti verovelvollisen saamiin osinkoihin tai Alankomaissa kiinteän toimipaikan omaaville ulkomaisille osakkeenomistajille maksettaviin osinkoihin. Toiseksi tuomioistuin kysyi, onko edelliseen kysymykseen annettavan vastauksen kannalta merkitystä sillä, myöntääkö ulkomaisen osakkeenomistajan asuinvaltio täyden hyvityksen alankomaalaisesta osinkoverosta.<sup>95</sup>

## 4.3.2. Tapauksen arviointia

### 4.3.2.1. Perustamissopimuksen turvaamat vapausoikeudet

Lähtökohtana tapauksen tarkastelulle voidaan todeta, että asiassa **C-379/05, Amurta S.G.P.S.** on kyse jäsenvaltioiden rajat ylittävästä toiminnasta, koska osingonsaaja on eri jäsenvaltiossa asuva kuin osingonmaksajayhtiö. Tapauksessa on myös kyse perustamissopimuksessa suojattujen vapauksien käyttämisestä. EY-tuomioistuin on todennut laajassa osinkoverotusta koskevassa oikeuskäytännössään, että osingot sisältyvät pääomien vapaan liikkuvuuden so-

---

<sup>93</sup> Loyens & Loeff, [http://www.loyensloeff.com/publications/tax\\_bulletin.html#VI2](http://www.loyensloeff.com/publications/tax_bulletin.html#VI2), 15.12.2006.

<sup>94</sup> Loyens & Loeff, [http://www.loyensloeff.com/publications/tax\\_bulletin.html#VI2](http://www.loyensloeff.com/publications/tax_bulletin.html#VI2), 15.12.2006.

<sup>95</sup> Ennakkoratkaisupyyntö asiassa **C-379/05, Amurta S.G.P.S.**

veltamisalaan<sup>96</sup>. Näin ollen on selvää, että kyseinen tapaus kuuluu perustamissopimuksessa turvattujen vapauksien alaan.

#### 4.3.2.2. Syrjintä vai perusvapauksien rajoittaminen

Asiaa koskevassa ennakkoratkaisupyynnössä kysytään kansallisen säännöksen soveltuvuutta 56 artiklan tarkoittaman pääomien vapaan liikkuvuuden näkökulmasta. Pääomien vapaan liikkuvuuden näkökulma soveltuukin parhaiten tähän tapaukseen. Sijoittautumisvapautta koskevan 43 artikla ei lähtökohtaisesti tule kysymykseen, koska osingonsaajan omistusosuus osingon jakajayhtiöstä on vain 14 %.

#### 4.3.2.3. Mahdolliset oikeuttamisperusteet

Voidaan todeta, että lähtökohtaisesti **Denkavit**-tapauksen yhteydessä esitetyt näkökohdat soveltuvat yhtäläisesti myös **Amurta S.G.P.S.** -tapaukseen. Vaikka **Amurta S.G.P.S.** -tapaus käsittelee kysymystä pääomien vapaan liikkuvuuden näkökulmasta, voidaan katsoa, että lähtökohtaisesti ETA-alueella samat oikeuttamisperusteet soveltuvat sekä sijoittautumisvapautteen että pääomien vapaaseen liikkuvuuteen. Alankomaiden lainsäädäntö kohtelee Ranskan lainsäädännön tavoin eri lailla yleisesti verovelvollista ja rajoitetusti verovelvollista, jota on pidettävä EY 56 artiklan vastaisena.

Perustamissopimuksen 58 artiklassa mainituilla pääomien vapaan liikkuvuuden rajoittamista koskevilla oikeuttamisperusteilla ei lähtökohtaisesti ole sellaista vaikutusta, joka tässä tapauksessa oikeuttaisi erilaisen kohtelun. **Bouanich**-tapauksessa EY-tuomioistuin käsitteli 58 artiklan 1a kohdan mukaista oikeuttamisperustetta, jonka mukaan verovelvollisia saadaan kohdella eri tavoin heidän asuinpaikkansa tai heidän pääoman sijoituspaikkansa perusteella, jollei tämä kohtelu johda mielivaltaiseen syrjintään tai pääomien vapaan liikkuvuuden peitelyyn rajoittamiseen. Ratkaisuna oli, ettei kyseisen artiklan perusteella voida oikeuttaa kansallista lainsäädäntöä. EY-tuomioistuin totesi, että Ruotsin lainsäädäntö merkitsi mielivaltaista syrjintää, koska ulkomainen ja kotimainen osakkeenomistaja olivat toisiinsa nähden rinnastettavissa tilanteissa<sup>97</sup>. Myös johdonmukaisuusperiaatteen tehokkuus oikeuttamisperusteena on kyseenalaista **Amurta S.G.P.S.** -tapauksessa. Vaikkakin Amsterdamin tuo-

---

<sup>96</sup> Ks. esim. asia **C-35/98, Verkooijen**, k. 30.

<sup>97</sup> Asia **C-265/04, Bouanich**, k. 41.

mioistuin tähän vetosi, voidaan epäillä läpäisisikö väite tässäkin tapauksessa EY-tuomioistuimen periaatteelle luomaa tiukkaa seulaa. **Denkavit**-tapauksen yhteydessä esittämäni näkemys johdonmukaisuusperiaatteen käyttökelpoisuudelle pätee myös tähän tapaukseen.

**Denkavit**-tapauksen perusteella verosopimuksen merkitys nousee olennaiseksi myös tässä tapauksessa. Koska ennakkoratkaisupyynnössä annettujen tietojen mukaan Alankomaihin maksettava lähdevero pystytään hyödyntämään Portugalissa maksettavasta verosta, voidaan katsoa, että tässä tapauksessa Alankomaiden lainsäädäntö ei ole ristiriidassa EY 56 artiklan kanssa.

## 5. Suomesta maksettavien osinkojen lähdeverotus EY-oikeuden kannalta

### 5.1. Arvioinnin lähtökohdat

Osinkojen lähdeverotusta koskeva asia on ollut esillä myös Suomen oikeuskäytännössä<sup>1</sup>. Tammikuussa 2006 keskusverolautakunta antoi ratkaisun **KVL 2/2006** (ei-lainvoimainen), joka koski suomalaisen tytäryhtiön luxemburgilaiselle emoyhtiölleen (vaihtuvapääomainen SICAV-sijoitusyhtiö) maksamia osinkoja. Vaikka emoyhtiö omisti suomalaisen tytäryhtiön kokonaan, tapaukseen ei voitu soveltaa emo-tytäryhtiödirektiiviä, koska SICAV-yhtiötä ei mainita direktiivin liitteen luettelossa eikä yhtiö maksa Luxemburgin lain mukaan yhteisöveroa. Osingot olivat näin ollen Suomessa lähdeveronalaisia. Ratkaisussa katsottiin, ettei SICAV-yhtiötä ja suomalaista osakeyhtiötä voitu pitää yhtiömuotoihin liittyvien eroavaisuuksien johdosta vertailukelpoisessa tilanteessa olevina, joten osinkojen lähdeverotus ei ollut ristiriidassa perustamissopimuksen vapausoikeuksien kanssa.<sup>2</sup>

Ottaen huomioon edellisessä luvussa tehdyt päätelmät **Denkavit** ja **Amurta S.G.P.S.** -tapauksissa, voidaan katsoa kyseisen KVL:n ratkaisun olevan kyseenalainen EY-oikeuden kannalta. KVL katsoi ratkaisussaan, että yhtiömuotojen erot olivat hyväksyttävä peruste verovelvollisten erilaiselle kohtelulle. On kuitenkin todettava, että yhtiömuotojen eroista riippumatta Suomi käytti lähdevaltion ominaisuudessa vastaavaa verotusvaltaa molempien verovelvollisryhmien osinkoihin. Tässä suhteessa siis verovelvolliset ovat samanlaisessa asemassa. On myös todennäköistä, että rajoitetusti verovelvollinen yhtiö ei saa hyödynnettyä Luxemburgin verotuksessa maksamaansa lähdeveroa, koska se on siellä yhteisöverosta verovapaa.

Tätä taustaa vasten on tarpeen selvittää, mitä EY-oikeudellisia ongelmia Suomen osinkojen lähdeverotusjärjestelmään liittyy. Tarkastelun näkökulmana on rajoitetusti verovelvollisen osinkoverotus EY 56 artiklan kannalta<sup>3</sup>.

---

<sup>1</sup> Penttilä 2006, s. 136.

<sup>2</sup> **KVL 2/2006**.

<sup>3</sup> Perustelut tälle näkökulmalle on esitetty aikaisemmin luvussa 1.3.



## 5.2. Osinkojen lähdeverotus EY 56 artiklan näkökulmasta

### 5.2.1. Jäsenvaltioiden väliset osingot

#### 5.2.1.1. Juridiset henkilöt

Osinkoverouudistuksen seurauksena yleisesti verovelvollisten yhteisöjen saamat osingot ovat lähtökohtaisesti verovapaita. EVL 6 a §:n mukaan yhteisön saama osinko ei ole veronalaista tuloa. Pääsäännön mukaisissa tilanteissa Suomessa yleisesti verovelvollinen yhtiö saa osinkonsa verovapaasti 6 a §:n nojalla, kun taas rajoitetusti verovelvollisen yhtiön saamasta osingosta peritään pääsääntöisesti lähdevero<sup>4</sup>. Tätä tilannetta voidaan kuvata seuraavalla esimerkillä.

**Esimerkki 1.** Yhtiö A on listaamaton suomalainen osakeyhtiö. Sen eräinä osakkeenomistajina ovat suomalainen listaamaton osakeyhtiö B ja ruotsalainen yhtiö C. Sekä yhtiö B että yhtiö C omistavat yhtiö A:sta 9 %. Yhtiö A:n jakaessa osinkoa 10.000 euroa molemmille, suomalaisen yhtiö B:n saamat osingot ovat verovapaita EVL 6 a §:n perusteella. Pohjoismaiden keskinäisen verosopimuksen<sup>5</sup> 10 artiklan perusteella ruotsalaisen yhtiö C:n saamista osingoista peritään lähdeveroa 15 %:n verokannan mukaan eli veron määrä on 1.500 euroa.

Kyseisessä esimerkissä esitetystä tilanteesta on selvästi kyse siitä, että Suomen osinkoverolainsäädäntö kohtelee lähtökohtaisesti epäedullisemmin rajoitetusti verovelvollista yhtiötä kuin yleisesti verovelvollista yhtiötä. Voidaan myös todeta, että Suomen kohdalla ei ole mitään erityistä oikeuttamisperustetta, jonka nojalla se voisi perustella lainsäädäntöään yhtään hyväksyttävämmin kuin Ranska **Denkavit**-tapauksessa.

Julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen perusteella merkittäväksi tekijäksi nousee verosopimuksen vaikutus. Tämän perusteella voidaan katsoa, että jos Pohjoismaiden keskinäisen verosopimuksen vaikutuksesta rajoitetusti verovelvollisia kohdellaan samalla tavalla kuin yleisesti verovelvollisia, ristiriitaa EY-oikeuden kanssa ei synny. Verosopimuksen mukaan Suomen lisäksi myös Ruotsilla on asuinvaltiona oikeus verottaa osinkotuloa. Pohjoismaiden verosopimuksen 25 artiklan mukaan osinkojen kohdalla sovelletaan kaksinkertaisen verotuksen

---

<sup>4</sup> Poikkeuksena EU-maista ainakin Iso-Britannia ja Ranska, joiden kanssa sovituisissa verosopimuksissa lähdeveroprosentti on nolla. Näin ollen näihin maihin maksettavat osingot eivät ole ongelmallisia EY-oikeuden kannalta.

<sup>5</sup> Sopimus Pohjoismaiden välillä tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi 26/1997.

poistamisessa hyvitysmenetelmää (normaali hyvitys)<sup>6</sup>. Näin ollen on tarkasteltava, minkälainen vaikutus kyseisellä verosopimuksella on esimerkin tilanteeseen.

Ruotsi verottaa ruotsalaisen yhtiön saamia osinkoja 28 %:n verokannan mukaan<sup>7</sup>. Ruotsalaisen yhtiön saaman osingon verorasitus on siis seuraava:

**Esimerkki 1. (jatkuu)** Ruotsissa osingoista peritään veroa 2.800 e (28 % x 10.000), josta voidaan vähentää Suomessa maksettu lähdevero 1.500 e.

Verosopimuksen soveltamisen seurauksena Suomeen maksettu lähdevero saadaan vähennettyä Ruotsin asuinvaltioverotuksessa. Julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen perusteella voidaan katsoa, että tällöin ei ole kyseessä EY 56 artiklan vastainen rajoitus, koska lähdevero saadaan vähennettyä asuinvaltiossa.

**Esimerkki 2.** Yhtiö on listaamaton suomalainen osakeyhtiö. Sen eräinä osakkeenomistajina ovat suomalainen listaamaton osakeyhtiö B ja saksalainen yhtiö C. Sekä yhtiö B että yhtiö C omistavat yhtiö A:sta 10 %. Yhtiö A:n jakaessa osinkoa 10.000 euroa molemmille, suomalaisen yhtiö B:n saamat osingot ovat verovapaita EVL 6a §:n perusteella. Suomen ja Saksan välisen verosopimuksen<sup>8</sup> 10 artiklan perusteella saksalaisen yhtiö C:n saamista osingoista peritään Suomessa lähdeveroa 15 %:n verokannan mukaan eli veron määrä on 1.500 euroa.

Tämän tilanteen merkittävä ero edelliseen esimerkkiin nähden on, että Saksan verolainsäädännön mukaan Saksassa yleisesti verovelvollisen yhteisön ulkomaisilta yhtiöiltä saamat osingot ovat käytännössä verovapaita. Saksan verolainsäädännön mukaan osinko on muuten verovapaata, mutta 5 % kyseisestä osinkotulosta on vähennyskelvotonta menoa saksalaisen yhtiön verotuksessa. Koska osinkotulo ei ole veronalainen Saksassa, myöskään ulkomaista lähdeveroa ei voida hyvittää.<sup>9</sup>

Koska Saksa on vapauttanut yhtiöiden saamat osingot verotuksesta, Suomeen maksettu lähdevero jää kokonaisuudessaan rasittamaan rajoitetusti verovelvollista. Vaikka osingon korkea verorasitus on seurausta siitä, että Saksassa osinko on verovapaata, julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen mukaan lähdevaltio ei voi puolustautua tällä seikalla. Koska syrjintä

---

<sup>6</sup> Normaalihyvitysmenetelmä tarkoittaa sitä, että yhdessä valtiossa suoritettu vero voidaan vähentää toisessa valtiossa suoritettavasta verosta, mutta hyvitetty lähdeveron määrä ei voi ylittää asuinvaltiossa perittävien verojen määrää.

<sup>7</sup> Ruotsalaisen yhtiön omistusosuus suomalaisesta yhtiöstä jää alle vaaditun omistusrajan (10 %), jolloin osingot olisivat olleet verovapaita Ruotsissa sisäisen lainsäädännön mukaan. Ernst & Young 2005b, s. 887–889.

<sup>8</sup> Suomen Tasavallan ja Saksan Liittotasavallan välinen sopimus tulo- ja varallisuusveroja sekä eräitä muita veroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi 18/1982.

<sup>9</sup> Ernst & Young 2005b, s. 293–294.

johtuu alun perin lähdevaltion lainsäädännöstä, lähdevaltion on varmistuttava EY-oikeuden mukaisesti toimiakseen, että rajoitetusti verovelvollisen lopullinen verokohtelu vastaa yleisesti verovelvollisen verokohtelua. Suomen on tässä tilanteessa saatettava rajoitetusti verovelvollisen verotus vastaamaan yleisesti verovelvollisen verotusta eli lähdeveroa ei tulisi periä saksalaiselta yhtiöltä.

Poikkeuksena Suomessa yleisesti verovelvollisen yhteisön saamien osinkojen verovapauteen ovat sijoitusomaisuusosingot, EU:n ulkopuolelta saadut osingot ja listaamattoman yhtiön listatusta yhtiöstä saamat osingot. Tällaiset osingot ovat EVL 6 a §:n edellytysten täytyessä saajalleen 75-prosenttisesti veronalaista tuloa<sup>10</sup>.

Tarkastellaan tästä ryhmästä esimerkkinä tilannetta, jossa osingonjakajana on listattu suomalainen osakeyhtiö ja osingonsaajana listaamaton osakeyhtiö. EVL 6 a §:n mukaan tällöin yleisesti verovelvollisen saama osinko on 75-prosenttisesti veronalaista, jos osingonsaaja ei omista välittömästi vähintään 10 % osingonjakajan osakepääomasta.

**Esimerkki 3.** Yhtiö A on listattu suomalainen osakeyhtiö. Sen eräinä osakkeenomistajina ovat suomalainen listaamaton osakeyhtiö B ja saksalainen osakeyhtiö C. Sekä yhtiö B että yhtiö C omistavat yhtiö A:sta 5 %. Yhtiö A:n jakaessa osinkoa 10.000 euroa molemmille suomalaisen yhtiö B:n saamasta osingosta menevä vero on 1.950 euroa [ $26 \% \times (75 \% \times 10.000)$ ]. Saksalaisen osakeyhtiön osinkoon kohdistuva lähdevero on 1.500 euroa ( $15 \% \times 10.000$ ).

Tässä tilanteessa Suomessa perittävä lähdeverokanta (15) on pienempi kuin yleisesti verovelvollisen osinkoon kohdistuva verokanta (19,5). Koska rajoitetusti verovelvollista ei kohdella epäedullisemmin lähdevaltion verotuksessa kuin yleisesti verovelvollista, kysymyksessä ei nähdäkseni ole EY 56 artiklan vastainen rajoitus. Myöskään yleisesti verovelvollinen ei voi oman epäedullisemman kohtelun perusteella vedota syrjintään, koska ns. käänteinen syrjintä ei ole EY-oikeuden vastaista. Koska useimmissa Suomen EU-jäsenvaltioiden kanssa solmimissa verosopimuksissa osinkotulon veroprosentti on 15, voidaan katsoa, että tällaisessa tilanteessa rajoitetusti verovelvollista kohdellaan lähtökohtaisesti edullisemmin Suomen lainsäädännössä kuin yleisesti verovelvollista.

Edellä käsiteltyjen EVL:n säännösten lisäksi on tarkasteltava myös asiaa koskevia TVL:n säännöksiä. Voidaan katsoa, että myös TVL on osaltaan ongelmallinen EY-oikeuden

---

<sup>10</sup> EVL 6 a §:n 2 momentin mukaan muista kuin verosopimusmaista saadut osingot ovat kokonaan veronalaista tuloa.

kannalta. EY-oikeuden näkökulmasta kyseenalaista on ulkomaisten sijoitusrahastojen ja muiden rahastojen erilainen kohtelu verrattuna kotimaisiin rahastoihin. TVL 20 §:n perusteella kotimainen sijoitusrahasto on tuloverosta vapaa yhteisö. Näin ollen sen saamat osingot ovat verovapaita. Tämän vastakohtana ulkomaiset sijoitusrahastot ovat velvollisia maksamaan lähdeveroa Suomesta saamistaan osinkotuloista. Myös ulkomaisten eläkerahastojen verokohtelu on noussut näkyvästi esille viime aikoina. Vuonna 2005 tilintarkastusyhteisö PwC ja EU:n jäsenvaltioiden kansallisia eläkerahastoja edustava EFRP kantelivat komissiolle ulkomaisten eläkerahastojen kotimaisia eläkerahastoja epäedullisemmasta verokohtelusta tietyissä jäsenvaltioissa. Niiden mukaan muissa jäsenvaltioissa sijaitseville eläkerahastoille maksettavista osingoista peritään korkeampaa veroa kuin kotimaisille eläkerahastoille maksettavista osingoista. PwC:n ja EFRP:n laatiman raportin mukaan myös Suomi on yksi tällaisista jäsenvaltioista.<sup>11</sup>

Tiivistettynä voidaan siis todeta, että EY 56 artiklan kannalta selvästi ongelmallisinta Suomen osinkoverolainsäädännössä on, että tietyissä tilanteissa suomalaisen yhtiön maksama osinko on yleisesti verovelvolliselle yhteisölle verovapaa ja rajoitetusti verovelvolliselle yhteisölle veronalainen. Tämä koskee esimerkiksi listaamattomista yhtiöistä saatuja osinkoja<sup>12</sup>. Ongelmallista on myös ulkomaisten sijoitusrahastojen ja muiden rahastojen epäedullisempi verokohtelu kotimaisiin rahastoihin nähden. Kuitenkin niissä tilanteissa, joissa Suomeen maksettu lähdevero saadaan hyvitettyä osingonsaajan asuinvaltiossa, Suomen lainsäädäntö ei ole EY-oikeuden vastainen.

Ongelmana Suomen kannalta ovat kuitenkin tilanteet, joissa lähdeveroa ei saada hyvitettyä osingonsaajan asuinvaltiossa. Esimerkiksi eläkerahastot tai muut rahastot ovat usein verovapaita yhteisöjä asuinvaltiossaan<sup>13</sup>. Lisäksi useissa Euroopan unionin valtioissa sovelletaan järjestelmää (participation exemption), jossa yhtiön sekä kotimaasta että ulkomailta saamat osingot vapautetaan verosta joko kokonaan tai osittain<sup>14</sup>. Tällaiset yhtiöiden välisen ketjuverotuksen poistavat järjestelmät ovat erilaisia eri jäsenvaltioissa. Osinkojen verovapaudelle on saatettu asettaa erilaisia ehtoja esimerkiksi vähimmäisomistusta ja omistusaikaa

---

<sup>11</sup> Pwc, <http://www.pwc.com/Extweb/ncpressrelease.nsf/docid/4E4E03C4DE6DFFE8802570DD0034EE36>, 20.12.2006.

<sup>12</sup> Verovapaita on myös listatun suomalaisen yhtiön jakama osinko toiselle suomalaiselle listatulle yhtiölle.

<sup>13</sup> [http://www.loyensloeff.com/publications/tax\\_bulletin.html#VI2](http://www.loyensloeff.com/publications/tax_bulletin.html#VI2), 20.12.2006.

<sup>14</sup> Osingot voivat olla verovapaita asuinvaltiossa myös verosopimuksen perusteella sovellettavan vapautusmenetelmän johdosta.

koskien. Tällainen maa on esimerkiksi Belgia, jossa yleisesti verovelvollisen yhtiön ulkomaiselta yhtiöltä saaman osingon verovapauden edellytyksenä on 10 %:n omistusosuus ja vähintään vuoden omistusaika. Sen sijaan esimerkiksi Saksassa ja Italiassa osingon verovapaudelle ei ole asetettu mitään vähimmäisomistusedellytystä.<sup>15</sup> Näissä tilanteissa, joissa osinko on vapautettu verosta osingonsaajan asuinvaltiossa, rajoitetusti verovelvollisen yleisesti verovelvollista epäedullisempi verokohtelu lähdevaltiossa jää voimaan. Näissä tilanteissa lähdeveron periminen Suomessa voidaan katsoa EY 56 artiklan vastaiseksi.

### 5.2.1.2. Luonnolliset henkilöt

Osinkojen lähdeverotusta on tarkasteltava yhtiöiden lisäksi myös luonnollisten henkilöiden kannalta. Suomessa yleisesti verovelvollisten luonnollisten henkilöiden saamien osinkojen verotus riippuu siitä, onko osingonjakajayhtiö julkisesti noteerattu yhtiö vai noteeraamaton yhtiö. Yleisesti verovelvollisten luonnollisten henkilöiden saamat osingot eivät lähtökohtaisesti ole verovapaita kuten yhteisöjen saamat osingot.

TVL 33 a §:n mukaan yleisesti verovelvollisen luonnollisen henkilön julkisesti noteeratusta yhtiöstä saadusta osingosta 70 % on veronalaista pääomatuloa ja 30 % verovapaata tuloa.

**Esimerkki 4.** Yhtiö A on listattu suomalainen osakeyhtiö. Sen eräinä osakkeenomistajina ovat suomalainen luonnollinen henkilö B ja ruotsalainen luonnollinen henkilö C. Molempien saama osinko on 1.000 euroa. Suomalaisen B:n saamasta osingosta menevä vero on 196 euroa [28 % x (70 % x 1.000)]. Ruotsalaisen C:n saamasta osingosta peritään Suomessa lähdeveroa Pohjoismaiden verosopimuksen perusteella 15 % eli 150 euroa (15 % x 1.000).

Tässä tilanteessa rajoitetusti verovelvollisen saamaan osinkoon kohdistuu alhaisempi verorasitus (15 %) kuin Suomessa yleisesti verovelvollisen saamaan osinkoon (19,6 %). Rajoitetusti verovelvollisen kohtelua ei näin ollen voida pitää EY-oikeuden vastaisena. Koska 15 % on yleisin Suomen verosopimuksissa sovellettava veroprosentti, pääsääntöisesti luonnollisten henkilöiden listatuista yhtiöistä saamiin osinkoihin ei liity rajoitetusti verovelvollisten kohdalla EY-oikeuden vastaista epäedullisempaa kohtelua.

TVL 33 b §:n mukaan yleisesti verovelvolliselle henkilölle listaamattomasta yhtiöstä saatu osinko on verovapaata tuloa siihen määrään saakka, joka vastaa varojen arvostamisesta verotuksessa annetussa laissa (1142/2005) tarkoitetulle osakkeen verovuoden matemaattiselle

---

<sup>15</sup> Ernst & Young 2005b, s. 80, 293 ja 433.

arvolle laskettua 9 %:n vuotuista tuottoa. Verovapaiden osinkojen enimmäismäärä on 90.000 euroa vuodessa. Jos osinkojen määrä ylittää 90.000 euron enimmäismäärän, mutta jää alle osakkeiden matemaattiselle arvolle laskettavan 9 %:n tuoton, osingosta 70 % verotetaan pääomatulona ja 30 % on verovapaata. 9 %:n vuotuisen tuoton ylittävältä osalta osingosta 70 % on osingonsaajan veronalaista ansiotuloa.

**Esimerkki 5.** Yhtiö A on listaamaton suomalainen osakeyhtiö. Sen eräinä osakkeenomistajina ovat suomalainen luonnollinen henkilö B ja ruotsalainen henkilö C, jotka molemmat saavat osinkoa 2.000 euroa. Molempien osuus yhtiön nettovaroista on 25.000. Suomalaisen B:n saama osinko on kokonaisuudessaan verovapaata, koska osinko alittaa osakkeiden arvolle lasketun 9 %:n tuoton ( $9\% \times 25.000 = 2.250$ ). Ruotsalaisen C:n saamasta osingosta peritään Suomessa lähdeveroa 300 euroa ( $15\% \times 2.000$ ), joka voidaan hyvittää Ruotsin verotuksessa.

Tässä tilanteessa Suomen osinkoverolainsäädäntö kohtelee epäedullisemmin rajoitetusti verovelvollista kuin yleisesti verovelvollista. Kuten yritystenkin kohdalla, tämä on lähtökohtaisesti katsottava EY 56 artiklan vastaiseksi. Ristiriidan EY-oikeuden kanssa poistaneen kuitenkin Suomen ja Ruotsin välinen verosopimus, jonka perusteella lähdevero voidaan hyvittää Ruotsissa. Listaamattomien yhtiöiden kohdalla yleisluontoinen edullisuusvertailu rajoitetusti verovelvollisen ja yleisesti verovelvollisen välillä on vaikeaa, koska yleisesti verovelvollisen saaman osingon verotus on riippuvainen hänen omistamiensa osakkeiden yhteenlasketusta matemaattisesta arvosta. Osinko voi olla yleisesti verovelvolliselle kokonaisuudessaan verovapaata tai osittain verovapaata ja osittain verotettavaa ansiotuloa tai pääomatuloa.

Tiivistettynä voidaan todeta, että luonnollisten henkilöiden kohdalla ongelmallisinta EY 56 artiklan kannalta on, että yleisesti verovelvollinen voi saada listaamattomasta yhtiöstä osinkoja verovapaasti, mutta rajoitetusti verovelvolliselle osinko on aina veronalaista. Jos tällaisessa tilanteessa rajoitetusti verovelvollinen ei saa lähdeveroa hyödynnettyä asuinvaltiossaan, Suomen on varmistettava yhdenmukainen kohtelu yleisesti verovelvollisen ja rajoitetusti verovelvollisen välillä. Koska yleensä yksityishenkilön saamia osinkoja ei ole säädetty verovapaiksi EU:n jäsenvaltioissa, on todennäköistä, että EY-oikeuden vastaisuus aktualisoituu harvemmissä tapauksissa kuin juridisten henkilöiden kohdalla.

### 5.2.1.3. Bruttoperusteinen verotus

Kuten edellä on todettu, kotimaisesta yhtiöstä maksettu osinko voi olla verovapaata sekä yleisesti verovelvolliselle luonnolliselle henkilölle että juridiselle henkilölle, vaikka vastaava osinko on rajoitetusti verovelvolliselle täysin veronalainen. EY-oikeuden kannalta

ongelmallisena voidaan lisäksi pitää sitä, että TVL 31 §:n ja 58 §:n perusteella yleisesti verovelvollinen luonnollinen henkilö voi vähentää osinkotulon hankkimisesta johtuneet menot ja osinkotuloon kohdistuvat velan korot, vaikka osinkotulo olisi verovapaata lain 33 a–d §:n nojalla. Tämän vastakohtana rajoitetusti verovelvollisen luonnollisen henkilön kokonaisuudessaan veronalaiseen osinkoon ei voida kohdistaa verotuksessa mitään vähennyskelpoisia menoja.

Suomessa yleisesti verovelvollinen luonnollinen henkilö voi lisäksi vähentää TVL 54 §:n mukaan myös osakeomaisuuden hoidosta ja säilyttämisestä aiheutuneet menot, siltä osin kuin ne verovuonna ylittävät 50 euron suuruisen omavastuuosuuden. Tämä pykälä koskee myös verovapaita osinkoja. Tuloon kohdistuvat korot ja menot vähennetään luonnollisen henkilön verotuksessa TVL 60 §:n mukaan ensisijaisesti pääomatuloista ja pääomatulot ylittävältä osin ansiotulojen veroista alijäämähyvityksenä.

EY-tuomioistuin on käsitellyt rajoitetusti verovelvolliselle myönnettäviä vähennyksiä useissa ratkaisuisissa, jotka ovat lähinnä koskeneet toisessa jäsenvaltiossa työskentelyn perusteella saatua tuloa. Ratkaisuisissaan EY-tuomioistuin on katsonut, että jos rajoitetusti verovelvollinen saa suurimman osan tuloistaan lähdevaltiosta, hänelle tulisi myöntää henkilö- ja perhekohtaiset vähennykset lähdevaltion verotuksessa<sup>16</sup>.

EY-oikeudellisten paineiden vuoksi Suomessa rajoitetusti verovelvollisten bruttoverotusta lievennettiin vuoden 2006 alussa niiden tulojen kohdalla, joita verotetaan 35 %:n lähdeverokannalla. LähdeVL 7 §:n perusteella esimerkiksi palkkaa verotetaan tällä verokannalla. LähdeVL 6 §:n edellytysten täytyessä rajoitetusti verovelvollinen voi saada joko 510 euron kuukausikohtaisen tai 17 euron päiväkohtaisen vähennyksen tuloistaan. Osinkotulojen kohdalle ei sen sijaan tehty mitään muutoksia.

Pohdinnan arvoinen kysymys siis on, tulisiko myös osinkoverotuksessa myöntää rajoitetusti verovelvolliselle oikeus vähentää tuloon kohdistuvia menoja. Lähtökohtana voidaan todeta, että rajoitetusti verovelvolliselle annettava mahdollinen vähennys voitaisiin toteuttaa vastaavasti kuten palkkatulojenkin kohdalla myöntämällä rajoitetusti verovelvollisille tietty kiinteäsummainen vähennys. Vaikka osinkojen kohdalla rajoitetusti verovelvollisen tuloon

---

<sup>16</sup> Ks. esim. tapaukset C-279/93, Schumacker ja C-169/03, Wallentin.

kohdistuvat menot ovat luultavasti usein määrältään pieniä, on kuitenkin muistettava, että EY-tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella vapausoikeuksien rajoituksena voidaan pitää vähäistä tai merkitykseltään pientäkin rajoittamista.

Koska **Denkavit**-tapauksen perusteella yleisesti verovelvollista ja rajoitetusti verovelvollista voidaan pitää samanlaisessa asemassa olevina lähdevaltion verotuksessa, en näe mitään syytä sille, miksi tämä ei merkitsisi myös vastaavien vähennysten myöntämistä molemmille verovelvollisille. Todennäköisesti on kuitenkin odotettava EY-tuomioistuimen nimenomaista linjausta asiaan, ennen kuin asiaa koskevia säännöksiä Suomessa muutetaan.

### 5.2.2. Kolmansiin maihin maksettavat osingot

EY 56 artiklan erityisluonne muihin perusvapauksiin nähden on, että artiklan sanamuodon perusteella pääomien vapaa liikkuvuus ulottuu jäsenvaltioiden lisäksi myös kolmansiin maihin<sup>17</sup>. Kolmansilla mailla tarkoitetaan maita, jotka eivät ole EU:n jäsenmaita tai liitännäissopimuksen tehneitä maita (ETA-sopimus)<sup>18</sup>. EY 56 artiklan soveltuminen kolmansiin maihin on kuitenkin tällä hetkellä epäselvä, koska asiasta ei ole vielä EY-tuomioistuimen ratkaisua. Suomessa **Manninen**-tuomion perusteella säädetyn lain<sup>19</sup> lähtökohdaksi omaksuttiin kanta, jonka mukaan kolmannet maat eivät ole samassa asemassa jäsenvaltioiden kanssa. Laissa palautettavat verot rajattiin koskemaan ainoastaan ETA-alueelta saatuja osinkoja.<sup>20</sup>

Jos EY-tuomioistuin rinnastaisi oikeuskäytännössään jäsenvaltiot ja kolmannet maat EY 56 artiklan soveltamisessa, olisi tällä merkittäviä vaikutuksia. Syynä tähän on se, että pääomien vapaan liikkuvuuden soveltamisala on hyvin laaja. Pääomien vapaan liikkuvuuden periaatteen tarkastelua suhteessa kolmansiin maihin vaikeuttaa se lähtökohta, että kolmannet maat eroavat toisistaan merkittävästi. *Pistone* jakaa kolmannet maat seitsemään eri kategoriaan: ETA-

---

<sup>17</sup> Tosin kolmansia valtioita koskee ns. standstill-määräys (57 artikla). Lisäksi 59 artiklan perusteella pääomanliikkeitä voidaan rajoittaa kolmansiin maihin tai kolmansista maista poikkeuksellisissa olosuhteissa neuvoston päätöksellä.

<sup>18</sup> Tekes, <http://www.tekes.fi/fin/julkaisut/elamankaari/sanasto.html#Kansallinen%20vastuutaho>, 14.12.2006.

<sup>19</sup> Laki Euroopan talousalueelta saadusta osingosta suoritetun veron palauttamisesta eräissä tapauksissa 15.7.2005/563.

<sup>20</sup> Vrt. Itävalta, jossa **Lenz**-tuomion seurauksena yleisesti verovelvolliset olivat oikeutettuja veronpalautuksiin myös kolmansista maista saaduista osingoista. Äimä 2006, s. 738.



maat<sup>21</sup>, EU-jäsenyyttä tavoittelevat maat, maat, joiden kanssa EU:lla on assosiaatio- tai yhteistyösopimus, Sveitsi, verokeidasmaat, Yhdysvallat ja kehitysmaat<sup>22</sup>.

EY-tuomioistuimessa asiaa koskien on vireillä useita ennakkoratkaisupyyntöjä. Ratkaisua pyydetään ensinnäkin Itävallan osinkoverotusta koskevaan asiaan **Holböck**<sup>23</sup>, jossa on kysymys Itävallassa yleisesti verovelvollisen Sveitsistä saamista osingoista. Lisäksi vireillä ovat Ruotsin osinkoverotusta koskevat tapaukset **Skatteverket vs. A**<sup>24</sup> ja **Skatteverket vs. A ja B**<sup>25 26</sup>.

**Skatteverket vs. A** -tapauksessa EY-tuomioistuimelta kysytään, onko pääomien vapaan liikkuvuuden vastaista verottaa Ruotsissa asuvaa yleisesti verovelvollista A:ta yhtiö X:n jakamasta voitosta, koska yhtiö X ei sijaitse ETA-alueella eikä Ruotsi ole sopinut X:n asuinvaltion kanssa tietojenvaihdosta<sup>27</sup>. **Skatteverket vs. A ja B** -tapauksessa EY-tuomioistuimelta pyydetään ratkaisua siihen, onko pääomien vapaan liikkuvuuden vastaista verottaa verovelvollisia A:ta ja B:tä epäedullisemmin osinkoverotuksessa yhtiöltä X saamistaan osingoista, koska X:n tytäryhtiö harjoittaa liiketoimintaa Venäjällä eikä Ruotsissa<sup>28</sup>. Kyseiset tapaukset koskevat yleisesti verovelvollisen osinkoverotusta, mutta niissä annettavilla tuomioilla on merkitystä myös kolmansiin maihin maksettavien osinkojen lähdeverotuksen kannalta.

EY 56 artiklan sanamuodonmukaista tulkintaa tukee se lähtökohta, että siinä nimenomaisesti mainitaan kolmannet maat, vaikka muissa perusvapauksia koskevissa artikloissa kolmansiin maihin ei ole viittausta. *Pistone* toteaa, että artiklan sanamuodosta käy selvästi ilmi, että artiklan turvaaman suojan kohteena on nimenomaan pääoma ja maksut riippumatta siitä, keitä henkilöitä (EU:n kansalaisia tai ei) pääoman liikkuvuus koskee. *Pistone* katsoo myös, että 56 artiklaa on tulkittava sen sanamuodonmukaisella tavalla, vaikka tämä johtaa epäsymmetriseen

---

<sup>21</sup> *Pistone* katsoo tässä ETA-maat osaksi kolmansia maita tutkimukseensa liittyvistä syistä.

<sup>22</sup> *Pistone* 2006, s. 237–238.

<sup>23</sup> Asia **C-157/05, Holböck**.

<sup>24</sup> Asia **C-101/05, Skatteverket vs. A**.

<sup>25</sup> Asia **C-102/05, Skatteverket vs. A ja B**.

<sup>26</sup> *Äimä* 2006, s. 743.

<sup>27</sup> EYVL C-106/19, 30.4.2005.

<sup>28</sup> EYVL C-106/19, 30.4.2005.

tilanteeseen. Epätasapaino syntyy siitä, että kolmannet maat eivät itse vuorostaan ole velvollisia noudattamaan EY-oikeutta.<sup>29</sup>

Perustamissopimuksen 56 artiklaa on kuitenkin mahdollista tulkita myös toisin. *Äimä* toteaa, että perustamissopimuksen teleologisen tarkastelun perusteella voidaan katsoa, että kolmansien maiden kansalaisten oikeus vedota 56 artiklaan on rajoitetumpi kuin EU-kansalaisten. Tätä voidaan perustella sillä, että perustamissopimuksen 3 artiklassa ilmaistujen sopimuksen päämäärien ja tavoitteiden mukaan pääomien vapaata liikkuvuutta rajoittavat esteet on poistettava vain jäsenvaltioiden välillä. *Äimän* mielestä voidaan myös epäillä, että EY-tuomioistuin hyväksyy pääomien vapaata liikkuvuutta koskevat rajoitukset helpommin suhteessa kolmansiin valtioihin kuin jäsenvaltioiden sisäisissä suhteissa.<sup>30</sup>

Pohdinnan arvoinen kysymys myös on, tuleeko pääomien vapaata liikkuvuutta noudattaa samassa suhteessa sekä kolmansiin maihin maksettaviin osinkoihin (outbound) että kolmansista maista maksettaviin osinkoihin (inbound). Sinänsä 56 artiklan sanamuodonmukainen tulkinta ei anna mitään perusteita tulkinnalle, että pääomien vapaa liikkuvuus ei soveltuisi tasaveroisesti molempiin tilanteisiin. Oikeuskirjallisuudessa on kuitenkin esitetty näkemys siitä, että EY 56 artikla soveltuisi kolmansiin maihin vain niissä tilanteissa, joissa on kysymys pääoman liikkeistä kolmansista maista sisämarkkinoille. Tätä ajatusta on perusteltu perustamissopimuksen teleologisella tulkinnalla ja sisämarkkinoiden tavoitteilla.<sup>31</sup>

*Äimä* katsoo, että kolmansiin maihin liittyvien osinkojen kohdalla outbound-tilanteessa voisi olla enemmän liikkumavaraa kuin inbound-tilanteessa<sup>32</sup>. Nähdäkseni tämä näkemys on perusteltu. EY-tuomioistuin on yleisesti verovelvollista koskevassa oikeuskäytännössään johdonmukaisesti todennut, että kotimaasta ja ulkomailta saatuja osinkoja on kohdeltava yhdenmukaisesti yleisesti verovelvollisen verotuksessa. Sen sijaan outbound-tilanteessa jäsenvaltioille jätettiin jonkin verran liikkumavaraa **Denkavit**-tapauksessa. Vaikuttaa myös ristiriitaiselta EU:n peruseriaatteiden valossa, että kolmansille maille (tai näiden kansalaisille) myönnettäisiin samat edut kuin jäsenvaltioille ilman vastavuoroista velvollisuutta noudattaa EY-oikeutta. Sen sijaan perustellumalta vaikuttaa pääomien vapaan liikkuvuuden

---

<sup>29</sup> Pistone 2006, s. 235–236.

<sup>30</sup> *Äimä* 2006, s. 738–744.

<sup>31</sup> Pistone 2006, s. 236.

<sup>32</sup> *Äimä* 2006, s. 745.

ulottaminen kolmansista maista saatuihin osinkoihin, jolloin jäsenvaltioiden kansalaisten mahdollisuudet sijoittaa mahdollisimman tuottaviin kohteisiin ilman rajoituksia toteutuisi.

Edellä mainittujen syiden perusteella katson, että lähtökohtaisesti Suomen osinkojen lähdeverotuksessa ei tarvitse kohdella kolmansiin maihin maksettavia osinkoja samalla tavalla kuin jäsenvaltioihin maksettavia osinkoja. Velvollisuus yhdenmukaiseen kohteluun koskee kuitenkin ETA-maihin maksettavia osinkoja (Islanti, Liechtenstein ja Norja), koska myös näitä maita koskevat sisämarkkinoiden periaatteet.

### **5.2.3. Yhtiöveron hyvityksen myöntäminen rajoitetusti verovelvolliselle**

Suomen osinkojen lähdeverojärjestelmän kannalta olennainen kysymys on, olisiko EY-oikeuden nojalla pitänyt myöntää yhtiöveron hyvitys myös rajoitetusti verovelvollisille. **Denkavit**-tapauksen mukaan yleisesti verovelvollista ja rajoitetusti verovelvollista on kohdeltava lähdevaltion verotuksessa samalla tavalla. Tämän periaatteen nojalla yhtiöveron hyvitys olisi pitänyt myöntää myös rajoitetusti verovelvollisille järjestelmän voimassaolon aikana<sup>33</sup>.

Kysymys yhtiöveron hyvityksen myöntämisestä rajoitetusti verovelvolliselle oli esillä tapauksessa **C-374/04, Test Claimants in Class IV of the ACT Group Litigation**. Joulukuussa 2006 antamassaan tuomiossa EY-tuomioistuin päätyi samaan lopputulokseen kuin julkisasiamies Geelhoed asiassa antamassaan ratkaisuehdotuksessa. EY-tuomioistuin katsoi, että 43 ja 56 artikla eivät velvoita Iso-Britanniaa myöntämään yhtiöveron hyvitystä ulkomaille maksettavista osingoista<sup>34</sup>.

On kuitenkin otettava huomioon, että kyseessä oleva Iso-Britannian yhtiöveron hyvitysjärjestelmä poikkeaa siitä järjestelmästä, joka oli Suomessa voimassa vuosina 1990–2004. Iso-Britanniassa sovellettavassa järjestelmässä yleisesti verovelvollisen osingonmaksajayhtiön oli maksettava yhtiöveroennakkoa sekä yleisesti verovelvollisille että rajoitetusti verovelvollisille osingonsaajille maksettavista osingoista. Kotimaisten osinkojen kohdalla tulovero kannettiin periaatteessa osakkeenomistajilta, joille kuitenkin myönnettiin yhtiöveron

---

<sup>33</sup> Yhtiöveron hyvitysjärjestelmä on ollut käytössä myös monissa muissa EU-jäsenvaltioissa kuten Irlannissa, Portugalissa, Saksassa, Italiassa, Ranskassa ja Iso-Britanniassa. HE 92/2004, s. 13–14.

<sup>34</sup> Asia **C-374/04, Test Claimants in Class IV of the ACT Group Litigation**, k. 74.

hyvitys, joka mitätöi tuloveron joko osittain tai kokonaan. Ulkomaille maksettavista osingoista ei sen sijaan kannettu tuloveroa Iso-Britanniassa, ellei verosopimuksessa määrätty toisin.<sup>35</sup> Koska kohtelu oli tässä suhteessa yhdenvertaista yleisesti ja rajoitetusti verovelvollisen välillä, EY-tuomioistuin katsoi, ettei Iso-Britannian lainsäädäntö ollut ristiriidassa 43 ja 56 artiklojen kanssa.

Antamassaan tuomiossa EY-tuomioistuin katsoi, että silloin kun jäsenvaltio yksipuolisesti tai sopimusteitse kantaa tuloveroa sekä maassa asuvilta osakkeenomistajilta että ulkomailla asuvilta osakkeenomistajilta osingoista, joita nämä saavat maassa asuvalta yhtiöltä, ulkomailla asuvien osakkeenomistajien tilanne muistuttaa maassa asuvien osakkeenomistajien tilannetta<sup>36</sup>. Tätä lausumaa voidaan pitää merkittävänä Suomen yhtiöveron hyvitysjärjestelmän kannalta. Suomessa sekä yleisesti verovelvollisen että rajoitetusti verovelvollisen osingot olivat veronalaista tuloa, mutta ainoastaan yleisesti verovelvollisille myönnettiin yhtiöveron hyvitys.

On myös pohdittu sitä, minkä suuruisena yhtiöveron hyvitys olisi pitänyt myöntää rajoitetusti verovelvollisille. EFTA-tuomioistuimen päätöstä **Fokus Bank** -asiassa on tulkittu siten, että se oikeuttaa rajoitetusti verovelvollisen saamaan yhtiöveron hyvityksen, joka kattaa lähdeveron. Toinen tulkintamahdollisuus on, että rajoitetusti verovelvolliselle tulisi myöntää täysi yhtiöveron hyvitys, joka voisi johtaa jopa veronpalautukseen osingon lähdevaltiosta.<sup>37</sup> Tätä voidaan havainnollistaa seuraavalla esimerkillä, joka koskee rajoitetusti verovelvollisen luonnollisen henkilön saamaa osinkoa<sup>38</sup>:

**Esimerkki 6.**

Toiseen EU-maahan maksettava osinko	7.100 euroa
Yhtiöveron hyvitys (29/71)	2.900 euroa
Suomessa verotettavan tulon määrä	10.000 euroa
Lähdevero Suomessa (15 %)	1.500 euroa
Ennakkoverona hyväksi luettava yhtiöveron hyvitys	2.900 euroa
Veronpalautus Suomesta	1.400 euroa (2.900-1.500)

---

<sup>35</sup> Julkiasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa **C-374/04, Test Claimants in Class IV of the ACT Group Litigation**, k. 83.

<sup>36</sup> Asia **C-374/04, Test Claimants in Class IV of the ACT Group Litigation**, k. 68.

<sup>37</sup> Penttilä 2005, s. 20.

<sup>38</sup> Ernst & Young 2005c, s. 13.

Tähän tulkintänäkökulmaan, jonka perusteella rajoitetusti verovelvollinen voisi saada veronpalautusta Suomesta, on kuitenkin *Penttilän* mukaan suhtauduttu skeptisesti<sup>39</sup>. Myös *Larking* katsoo, että yhtiöveron hyvityksen myöntäminen lähdeveron suuruisena vaikuttaa oikealta siitä näkökulmasta, että Norjan verolainsäädännön tarkoituksena oli estää kaksinkertainen verotus. Näin ollen vaatimus suuremmasta hyvityksestä menisi pidemmälle kuin mitä on välttämätöntä kyseisen tavoitteen saavuttamiseksi.<sup>40</sup>

**Denkavit**-tapauksessa annetun ratkaisuehdotuksen ja **C-374/04**-tapauksessa annetun tuomion perusteella on katsottava, että EY-oikeuden mukaan rajoitetusti verovelvollista tulisi kohdella yhtä edullisesti lähdevaltiossa kuin yleisesti verovelvollista, jos he ovat samanlaisessa asemassa. Sen sijaan nähdäkseni pääomien vapaan liikkuvuuden periaatteen noudattaminen ei merkitse sitä, että rajoitetusti verovelvollista olisi kohdeltava paremmin lähdevaltiossa kuin yleisesti verovelvollista. Näin ollen voidaan katsoa, että lähtökohtaisesti yhtiöveron hyvitys rajoitetusti verovelvollisille olisi tullut myöntää Suomessa ainoastaan perityn lähdeveron suuruisena.

---

<sup>39</sup> Penttilä 2005, s. 20.

<sup>40</sup> Larking 2005, s. 72.

## 6. Johtopäätökset

Mikäli EY-tuomioistuin päätyy asiassa **C-170/05, Denkvit** antamassaan tuomiossaan samaan lopputulokseen kuin julkisasiamies Geelhoed, on tällä merkittäviä vaikutuksia EU:n jäsenvaltioiden lainsäädäntöihin. Suomen lisäksi useissa jäsenvaltioissa on käytössä osinkoverojärjestelmä, jossa rajoitetusti verovelvollisen osinkotuloa kohdellaan verotuksessa epäedullisemmin kuin yleisesti verovelvollisen osinkoa. Tällainen syrjivä kohtelu on katsottava EY-oikeuden vastaiseksi.

Suomen osinkoverolainsäädännössä suurennuslasin alle joutuvat etenkin yhtiöiden väliset osingot. EVL 6 a §:n perusteella lähtökohtaisesti yleisesti verovelvollisten juridisten henkilöiden saamat osingot ovat verovapaita. Rajoitetusti verovelvollisten yhtiöiden saamien osinkojen ollessa täysimääräisesti veronalaisia, on selvää, että Suomen lainsäädäntö on tässä kohdin EY 56 artiklan vastainen. Myös ulkomaisten sijoitusrahastojen ja eläkerahastojen epäedullisempi verokohtelu on ilmeisessä ristiriidassa EY-oikeuden kanssa. On huomattava, että käytännössä juuri ulkomaiset sijoitusrahastot ja muut rahastot merkittävinä institutionaalisina sijoittajina omistavat käytännössä suurimman osan suomalaisista osakkeista. Osinkoverolainsäädäntö on ongelmallinen myös luonnollisten henkilöiden kohdalla. TVL 33 b §:n nojalla vain yleisesti verovelvollisten luonnollisten henkilöiden on mahdollista saada osinko listaamattomasta yhtiöstä verovapaana.

Julkisasiamies jätti jäsenvaltioille kuitenkin jonkin verran pelivaraa ottamalla ratkaisussaan huomioon verosopimuksen vaikutuksen. Tässä kohdin julkisasiamies poikkesi EFTA-tuomioistuimen **Fokus Bank** –asiassa antamasta päätöksestä. Jos verosopimuksen vaikutuksesta rajoitetusti verovelvollisen verokohtelu vastaa yleisesti verovelvollisen verokohtelua, ristiriitaa EY-oikeuden kanssa ei synny. Lähdevaltio ei kuitenkaan voi julkisasiamiehen mukaan puolustautua sillä seikalla, että osingonsaajan asuinvaltiossa osingot vapautetaan verotuksesta joko verosopimuksen tai sisäisen lainsäädännön perusteella. Tämä asettaa käytännössä osingon lähdevaltiolle hyvin pitkälle meneviä velvoitteita. Niissä tilanteissa, joissa osingonsaaja ei voi asuinvaltiossaan vähentää Suomeen maksettua lähdeveroa, Suomen on EY 56 artiklan noudattamiseksi käytännössä luovuttava osingon lähdeverotuksesta.

Julkisasiamiehen ratkaisu asiassa on perusteltu ja vakuuttava. On siis todennäköistä, että osinkojen lähdeverotus nykyisessä muodossaan on Euroopassa kulkenut tiensä päähän. Tämä

tarkoittaa ensinnäkin jäsenvaltioiden tulevien lähdeverotulojen pienentymistä. Taloudelliselta merkitykseltään osinkojen lähdeverotus on ollut jäsenvaltioissa suhteellisen merkittävä. Suomessa vuosittain perittyjen verojen määrä on ollut sadoissa miljoonissa euroissa ja esimerkiksi Hollannissa lähdeveroja on peritty vuosittain yli miljardi euroa.

Koska EY-tuomioistuimen antamat tuomiot ovat luonteeltaan taannehtivia, jäsenvaltioiden verohallintoja odottanee lisäksi lähitulevaisuudessa mittava palautushakemusten käsittely. On huomattava, että tällöin myös Suomessa yleisesti verovelvollisilla on mahdollisuus hakea palautusta muihin jäsenvaltioihin maksamistaan lähdeveroista.

**Denkavit**-tapauksessa Ranska ei esittänyt tuomion ajallisten vaikutusten rajoittamista. EY-tuomioistuimen linja tuomioiden taannehtivuuden rajoittamisessa onkin ollut hyvin tiukka. Käytännössä taannehtivuutta on rajoitettu ainoastaan sellaisissa tilanteissa, joissa tuomion taloudelliset vaikutukset olisivat olleet huomattavat jäsenvaltioille. Viimeksi tuomion ajallisten vaikutusten rajoittaminen on ollut esillä asiassa **C-292/04, Meilicke**, joka koskee Saksassa aikaisemmin voimassa ollutta yhtiöveron hyvitysjärjestelmää. Asiassa antamassaan ratkaisuehdotuksessa julkisasiamies Stix-Hackl katsoi, ettei perusteita tuomion ajalliselle rajoittamiselle ollut. Syynä tähän oli se, että Saksa ei pystynyt osoittamaan riittäviä perusteluja vakavien taloudellisten seurausten vaaralle.<sup>1</sup>

Suomen kohdalla mahdollinen lähdeverojen palautusmenettely on todennäköisesti hallinnollisesti erityisen raskas osakkeiden merkittävästä ulkomaalaisomistuksesta johtuen. Suomessa verovelvollisen säännönmukainen muutoksenhaku-aika on VML 64 §:n mukaan viisi vuotta verovelvollisen verotuksen päättymistä seuraavan vuoden alusta. Tämän perusteella muutoksenhaku-aika vuonna 2000 maksetuista osingoista päättyy tämän vuoden lopussa.

Vaikka EY-tuomioistuin päätyisi **Denkavit**-tapauksessa samaan lopputulokseen kuin julkisasiamies, jää osinkojen lähdeverotukseen vielä avoinna olevia kysymyksiä. Tällainen kysymys on esimerkiksi rajoitetusti verovelvollisen osingon bruttoperusteinen verotus. **Denkavit**-tapauksen perusteella tehtävien mahdollisten lainsäädäntömuutostenkin jälkeen yleisesti verovelvollinen ja rajoitetusti verovelvollinen ovat osinkoverotuksessa erilaisessa asemassa, mikäli osingosta tehtävät vähennykset sallitaan ainoastaan yleisesti vero-

---

<sup>1</sup> Julkisasiamies Stix-Hackl:n ratkaisuehdotus asiassa **C-292/04, Meilicke**, k. 61–64.

velvolliselle. Lisäksi tulkinnanvarainen kysymys on edelleen kolmansiin maihin maksettavien osinkojen lähdeverotus. Selvyyttä tähän kysymykseen tuonee EY-tuomioistuimen todennäköisesti vuonna 2007 antamat ratkaisut yleisesti verovelvollisen kolmansista maista saatujen osinkojen kohdalla.